

Lubuskie Aktualności Rolnicze

Warszawa, grudzień 2022 r.

Szanowni Państwo!

Rozpoczynający się 2023 rok to dla społeczności rolniczej rok szczególny: obchodzimy w nim jubileusz 100-lecia doradztwa rolniczego w Polsce.

W 1923 r. minister rolnictwa i dóbr państwowych przeznaczył majątek Poświętne koło Płońsk na cele kultury rolniczej, co umożliwiło powołanie przez Sejmik Płoński nowej instytucji: Ogniska Kultury Rolnej i Zakładu Doświadczalnego w Poświętnem. Celem jej działania było wspieranie rozwoju rolnictwa na Mazowszu: na 133 ha pola doświadczalnego rozpoczęło się – trwające do dziś – prowadzenie doświadczeń dotyczących upraw rolniczych i stosowania nawozów, a rok później podobne prace rozpoczęto też w okolicznych gospodarstwach rolnych.

Dzisiaj Poświętne to Oddział Mazowieckiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Płońsku – najstarsza spośród wszystkich placówek państwowego doradztwa rolniczego w Polsce. Rok 1923 stał się więc początkiem zinstytucjonalizowanego doradztwa rolniczego i dziś, sto lat później, możemy z dumą obchodzić piękny jubileusz.

Jubileusz ten jest zasługą doradców, ich zaangażowania i wiedzy. Tej pokoleniowej sztafecie ludzi oddanych polskiej wsi i rolnictwu należą się ogromne słowa uznania i wdzięczność. Dzięki ich pracy rolnicy rozwijają swoje gospodarstwa i zapewniają nam bezpieczeństwo żywnościowe oraz od ponad dwudziestu lat skutecznie wykorzystują dostępne środki krajowe i unijne.

16 Ośrodków Doradztwa Rolniczego na terenie całej Polski odgrywa kluczową rolę w systemie wymiany wiedzy i innowacji w rolnictwie oraz na obszarach wiejskich. Przede wszystkim są blisko rolników i mieszkańców wsi. Organizują szkolenia, a także aktywnie wspierają wdrażanie i upowszechnianie dobrych praktyk i innowacyjnych rozwiązań. Świadczą też doradztwo technologiczne, organizacyjno-ekonomiczne i rolnośrodowiskowe. Ośrodki Doradztwa Rolniczego prowadzą pokazy, demonstracje polowe, wystawy, targi, konkursy i olimpiady dla młodzieży. W ten sposób biorą na siebie zadanie kształtowania kierunków gospodarki rolnej.

Trudno sobie dziś wyobrazić funkcjonowanie polskiego rolnictwa bez państwowego doradztwa rolniczego. W warunkach coraz większych wyzwań – geopolitycznych, klimatycznych i społecznych – profesjonalni, życzliwi, kompetentni i obiektywni doradcy są coraz bardziej potrzebni. Dlatego serdecznie dziękuję wszystkim doradcom, specjalistom i pracownikom jednostek doradztwa rolniczego za dotychczasową pracę i proszę o przyjęcie uroczystych, jubileuszowych życzeń. Niech kolejne lata będą wypełnione sukcesami, a uznanie społeczności rolniczej będzie dla Państwa stałym źródłem satysfakcji!

Z kolei Państwa – czytelników wydawnictw ODR – zachęcam do współpracy z państwowym doradztwem rolniczym i korzystania na co dzień z oferty wojewódzkich Ośrodków Doradztwa Rolniczego. Jestem bowiem głęboko przekonany, że ta współpraca jest i będzie źródłem inspiracji w rozwoju Państwa gospodarstw, a w konsekwencji całego polskiego rolnictwa i obszarów wiejskich!

Z wyrazami szacunku

Henryk Kowalczyk
Wicepremier
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Lubuskie Aktualności Rolnicze

WYDAWCA:

Lubuski Ośrodek Doradztwa
Rolniczego w Kalsku

RADA REDAKCYJNA:

Redaktor Techniczny:

Dariusz Golczyk

Redaktorzy Merytoryczni:

Iwona Kupińska

Tomasz Sakowicz

Piotr Tyliszczyk

ADRES REDAKCJI:

Lubuski Ośrodek Doradztwa Rolniczego,
Kalsk 91, 66-100 Sulechów,
woj. lubuskie
tel. 68 385 20 91
e-mail: redakcja@lodr.pl

NIP: 927-16-03-749

KONTO:

Bank Gospodarstwa Krajowego
Oddział w Zielonej Górze
24 1130 1222 0030 2053 4720 0004

PROJEKT OKŁADKI:

Dariusz Golczyk

SKŁAD KOMPUTEROWY:

Dariusz Golczyk

PRZYJMOWANIE OGŁOSZEŃ I REKLAM

tel. 68 385 20 91 lub 515 091 329

e-mail: redakcja@lodr.pl

Ogłoszenia drobne

zamieszczamy bezpłatnie.

Przedsiębiorstwa i firmy płacą zgodnie
z cennikiem dostępnym w Redakcji oraz
na stronie internetowej: www.lodr.pl

PRENUMERATA:

Prenumeratę można zamówić

bezpośrednio w Redakcji

tel. 68 385 20 91 lub 515 091 329

e-mail: redakcja@lodr.pl

Redakcja nie zwraca materiałów niezamówionych, zastrzega sobie prawo redagowania nadesłanych tekstów i nie odpowiada za treść zamieszczonych reklam. Wydawca ma prawo odmówić zamieszczenia ogłoszenia i reklamy, jeżeli ich treść lub forma są sprzeczne z linią programową bądź charakterem pisma oraz interesem wydawnictwa LODR. Serwis fotograficzny własny i wolne media.

Oddano do druku 27 stycznia 2023 r.

DRUK:

Drukarnia TOP DRUK w Łomży
biuro@topdruk24.pl

NAKLAD: 1200 egz.

CENA: 7,00 zł

Drodzy Rolnicy

Dla Lubuskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Kalsku 2023 rok jest niezwykły, bowiem w nim obchodzimy – jako doradcy rolniczy – jubileusz 100-lecia doradztwa rolniczego w Polsce, jako instytucji publicznej. Jej celem jest – jak pisze Pan Minister Henryk Kowalczyk – wspieranie rozwoju rolnictwa w Polsce. Wspieranie rolnictwa to innymi słowy budowanie bezpieczeństwa żywnościowego. Dzięki niemu nasz kraj jest samowystarczalny i niezależny w produkcji żywności dla naszych rodaków.

W tym momencie pragnę pogratulować i zarazem podziękować wszystkim doradcom Lubuskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Kalsku, tym byłym i tym obecnym, którzy dzielą się swoją wiedzą i umiejętnościami z Wami, drodzy rolnicy. Przede wszystkim po to, abyście produkowali lepiej i więcej, a rozwój Waszych gospodarstw był zauważalny nie tylko dla Was, ale przede wszystkim dla konsumentów Waszych produktów.

Ścieżka rozwoju i nabywania odpowiednich kwalifikacji doradcy nie jest łatwa. Są to bowiem osoby o ugruntowanej wiedzy rolniczej, pasjonaci oddani własnej pracy, życzliwi, często zaprzyjaźnieni ze „swoimi” rolnikami, z którymi współpracują od wielu lat. Za tę rzetelną pracę, jako Dyrektor LODR w Kalsku, chciałbym Wam, moi drodzy Pracownicy – Doradcy, w tym jubileuszowym roku z całego serca podziękować.

■ **Wojciech Szadel**
Dyrektor
Lubuskiego Ośrodka
Doradztwa Rolniczego

Rada Redakcyjna w pełnym składzie

Lubuskie Aktualności Rolnicze z nagrodą!

Miło nam poinformować, iż Lubuskie Aktualności Rolnicze zostały nagrodzone II miejscem w podsumowaniu rankingu „Agroklasa ODR 2022”. Ranking ten prowadzi magazyn ludzi przedsiębiorczych AGRO. Na ocenę jury poza merytoryczną zawartością miesięczników wydawanych przez 16 Ośrodków Doradztwa Rolniczego w Polsce ma wpływ także jakościowa i wizualna ocena okładek miesięczników. Za poszczególne elementy przyznaje się odpowiednie punkty i łączne ich podsumowanie odpowiada zajętemu miejscu w rankingu „AgroKlasa ODR”.

Podczas uroczystej Gali, która odbyła się w Auli Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie nagrodę dla Lubuskich Aktualności Rolniczych odebrał dyrektor Lubuskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Kalsku, Wojciech Szadel. Nagrodę wręczył Przewodniczący Rady Programowej Magazynu Ludzi Przedsiębiorczych AGRO prof. Andrzej Kowalski.

AKTUALNOŚCI

Doradca rolniczy brzmi dumnie	5
Energia dla wsi	7
Koła Gospodyń Wiejskich - aktywizacja	7

W POLU I GOSPODARSTWIE

Ulepszony Program azotanowy	8
Warto włączyć groch do azotowania	10
Przygotowanie rozsady papryki	12
Idzie wiosna, zaczynamy „pszczelarzyć”	14
Bobowate drobnoziarniste w żywieniu bydła	16
Wyłuszczenia nasion...	17

ROZWÓJ OBSZARÓW WIEJSKICH

Nowe rodzaje płatności - Ekoschematy	18
Marketing, reklama i promocja RHD	20
Restrukturyzacja małych gospodarstw ... cz. II	22
Czy polscy rolnicy stracą dopłaty?	24

EKOLOGIA

Prawidłowy płodozmian w rolnictwie ekologicznym	26
Rolnictwo Regeneratywne	28

EKONOMIKA

Troska o środowisko czy...	30
Odchudzamy VAT	32

SIR

Konferencja pszczelarska	34
Konferencja Produkcja żywności wysokiej jakości	35

LUBUSKIE WARTY UWAGI

Gminy wiejskie województwa lubuskiego – Kłodawa	36
Jeszcze trochę o karpniu	38
Lubuski Produkt Regionalny – Kiełbasa Żarska	40
Sieja – ryba miesiąca	41
„Bystra Woda” - KGW z Brzeżnicy	42

W MOIM OGRODZIE

Zasady zimowego cięcia drzew owocowych	44
Kalendarz biodynamiczny na marzec	46
Por?	47

INFORMACJE

Meteo-wiadomości	48
Terminarz szkoleń	49

ROZRYWKA

Krzyżówka	50
Rebus	50

INFORMACJE RYNKOWE

Informacje rynkowe i ogłoszenia drobne	53
--	----

radio zachód

Władysław Mróz, kierownik PZDR Nowa Sól

Kiedy zaczęła się Pana przygoda z doradztwem rolniczym?

W doradztwie rolniczym jestem od sierpnia 85 roku, czyli około 40 lat. Jeszcze niedawno pracował ze mną kolega Zbigniew Rudecki, który zaczął jeszcze wcześniej niż ja, bo w 1981 roku. W ubiegłym roku odszedł na emeryturę, a zaczynał jako agronom w urzędzie gminy i został przeniesiony do WOPR – Wojewódzkiego Ośrodka Postępu Rolniczego. Tak kiedyś nazywał się nasz Ośrodek. Tak w ogóle, to nazw po drodze było kilka. Kiedyś w związku z tym skrót – WOPR – dochodziło do śmiesznych sytuacji, bo przychodzili do nas petenci i pytali o Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe.... Skrót mają przecież ten sam, co my kiedyś.

A od zawsze w Nowej Soli i okolicach?

Mój pierwszy teren, na którym pracowałem to na zachód od Nowej Soli. I gdzie nie pojechałem, tam mówili, że jestem „z gminy”. Nie za bardzo wiedziałem o co w tym chodzi, ale okazało się, że tak określano agronomów pracujących w gminach, a których przeniesiono właśnie do WOPRów. Pracowali w charakterze doradców ogólnorolnych, wiejskiego gospodarstwa domowego, był też samodzielny łąkarz i byli też specjaliści od szkoleń, którzy edukowali rolników. Mieliśmy pod sobą cztery gminy – Nową Sól, Otyń, Siedlisko i Sławę. A pracowało nas wtedy 16 osób. Teraz pod opieką mamy 10 gmin, a doradców w zespole jest zaledwie siedmioro. Zmieniały się nie tylko nazwy naszego

Doradca rolniczy brzmi dumnie

Ośrodka. Na przestrzeni lat zmienił się także charakter naszej pracy. Na początku funkcjonowały tak zwane gospodarstwa wdrożeniowe. Wdrażało się w nich najnowsze osiągnięcia technologiczne na przykład w produkcji roślinnej. Pierwsze moje poletko, bo to nawet nie było pole, więc pierwsze moje poletko wdrożeniowe obsiane zostało nową odmianą pszenżyta Grado – to była nowość. Poletko miało pół hektara. Innymi uprawami wdrożeniowymi były na przykład buraki pastewne czy ziemniaki, był też osobny dział łąkarstwa. Tam pracowano nad prawidłowym wypasem krów mlecznych. Robiło się dokładne pomiary krów przed wypasem wiosennym i na koniec jesieni. Na podstawie tych danych określało się jakość pastwiska i łąki oraz oceniało pracę rolnika, czy w sposób odpowiedni dba o pastwiska i bydło. Ważna podczas takiej oceny była też kondycja samego zwierzęcia. Po uprawach wdrożeniowych przenosiło się te nowości do innych rolników. Ale żeby otrzymać status gospodarstwa wdrożeniowego trzeba

było spełnić szereg różnych wymogów, co nie udawało się wszystkim. Były gospodarstwa wdrożeniowe hodowli zwierząt, gdzie wprowadzano nowe metody odchowu prosiąt, loch, odpajania cieląt preparatami mlekozastępczymi. Co ważne rolnicy bardzo chętnie przyjmowali te nowości i chłonili wiedzę.

Czym jeszcze się wtedy zajmowaliście, jako doradcy rolniczy?

W latach 80-tych, zajmowaliśmy się także zapisami na odnowiony materiał siewny. Przekazywaliśmy te listy rolników do centrali nasiennej i oni już rozprowadzali materiał siewny do zainteresowanych rolników. Świadczyliśmy też już wtedy różnego rodzaju usługi. Najtrudniejsze dla nas były czasy przekształceń politycznych, własnościowych, ekonomicznych na przełomie lat 80 i 90. Nowe technologie zaczęły dominować, jako własności poszczególnych firm. Technologie nasienne czy nawozowe początkowo były dla rolników trudno dostępne. Firmy weszły w miejsce Gminnych Spółdzielni, czyli GS-ów, które wcześniej dostarczały wszystkich niezbędnych nasion, środków ochrony roślin, czy nawozów. W tym czasie wielu rolników było trochę zagubionych. W pierwszych latach transformacji ustrojowej w Polsce naprawdę rolnikom było trudno. Sytuacja zaczęła się zmieniać w połowie lat 90. Powstała między innymi Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Nam, doradcom rolniczym przybyło obowiązków związanych choćby z wnioskami o dopłaty na różne przedsięwzięcia w gospodarstwach rolnych. Wszelkie sprawy związane z modernizacją gospodarstw, kupnem ziemi czy programami skierowanymi do młodych rolników przejęli doradcy. Bo przykładowo aby rolnik mógł otrzymać kredyt musiał wykazać się

powstała w Wielkopolsce i na jej przykładzie opowiadaliśmy rolnikom o co chodzi w ich działalności. Wraz z kilkoma kolegami jeździliśmy po całym regionie, opowiadając rolnikom po co te izby powstają, czym będą się zajmowały, do czego będą służyły. I pod koniec lat 90 odbyły się pierwsze wybory do Izby Rolniczych, w których mieliśmy jako doradcy swój udział zapewniając dość dużą frekwencję wśród rolników, których przekonaliśmy, że warto w tych wyborach wziąć udział. Mniej więcej w tym samym czasie, może nieco później przystąpiono do negocjacji z Unią Europejską.

I trzeba było uczyć się nowych rzeczy...

biznesplanem. Takich biznesplanów robiliśmy całą masę. Rolnicy byli też zobowiązani do prowadzenia rachunkowości rolnej. Wymagały tego banki udzielające kredytów, którym raz na kwartał taką księgę trzeba było udostępnić. I tę rachunkowość dla rolników także prowadzili doradcy rolniczy. W latach 80 przeprowadzaliśmy także wiele konkursów. Mistrz mleka, żywca wieprzowego, żywca wołowego, ziemniaka i zbóż. Pięć dużych konkursów, które bardzo ożywiały kontakty między rolnikami. W połowie lat 90 doszła nam Agroliga, która z punktu widzenia rolników też była ważnym konkursem. Możemy się chwalić, że z naszego powiatu w Agrolidze mamy także mistrzów krajowych.

Później przyszedł czas na kolejne wyzwania. Zaczęły powstawać Izby Rolne.

Tak, to były kolejne tematy, z którymi musieliśmy zapoznać rolników. Dla działających w pojedynkę rolników to była nowość i podchodzili na początku bardzo niepewnie. Pierwsza Izba

Tak i do tego znowu zaczęły się liczne wyjazdy do rolników, którym tłumaczyliśmy jakie korzyści wiążą się ze wstąpieniem Polski do Unii. Najpierw szkolono nas, a następnie my mieliśmy obowiązek przeprowadzenia spotkań i szkoleń z rolnikami w każdej gminie. No a zaraz po wejściu do Unii zaczęły się wszystkie historie związane z płatnościami unijnymi. Główną rolę podczas szkoleń związanych z dopłatami unijnymi odgrywali specjaliści z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, ale przy naszym dość dużym udziale.

Czyli cały czas coś nowego, cały czas trzeba się uczyć.

Doradca cały czas musi się uczyć, bo ciągle pojawiają się jakieś zmiany albo wchodzi w życie zupełnie nowe przepisy. Zanim zaczniemy szkolić z tych przepisów rolników, sami musimy dobrze tę wiedzę przyswoić. Płatności obszarowe trwają już 19 rok i nie przypominam sobie, aby w którymś roku nie wprowadzono do przepisów z nimi związanych jakichkolwiek zmian. Co chwila coś nowego.

Od 2014 pojawiło coraz więcej tematów związanych z ekologią. Trzeba było bardzo pilnować tych zmian. Teraz wszystko jest trochę łatwiejsze, bo wnioski wypełniamy elektronicznie. Kiedyś każdy jeden musiał być wydrukowany i podpisany. Kiedy pojawił się błąd, no to był kłopot. Kiedyś większość porad skupiała się wokół spraw związanych z technologią produkcji czy to roślinnej czy zwierzęcej. Teraz bardziej skupiamy się na dopłatach i kwestiach finansowych.

A rolnicy chętnie przyjmują Wasze porady?

Kiedy rolnik zrozumie, że wiedza, którą mamy do przekazania mu się przyda, to bardzo chętnie bierze udział w szkoleniach, nie musimy za bardzo namawiać. Nie mogą też narzekać na nowy narybek, nowych pracowników. Co prawda jest nas mniej niż przed laty, ale pracują w naszym powiecie młodzi doradcy. Niestety brakuje specjalistów z typowo rolniczym wykształceniem wyższym. O pracę doradców się nie martwię, bo choć wiele informacji można znaleźć w internecie, to wszystkiego chyba się nie przez internet nauczyć nie da. Spotkanie z doradcą pomoże w interpretacji różnych przepisów, czy po prostu ich zrozumieniu, bo niektóre nie należą do najprostszyc. Ale z drugiej strony, dzięki temu, że przepisy się zmieniają, wciąż pojawiają się do opanowania nowe wiadomości, to praca doradcy nie jest nudna. I chyba dlatego po prawie 40 latach spędzonych w doradztwie nie myślę jeszcze o odejściu. Na pewno czegoś by mi brakowało.

Czego w takim razie życzyć doradcom na ten 2023 rok? Rok 100-lecia doradztwa rolniczego w Polsce?

Czego życzyć doradcom? Chyba dobrych rolników, pewnych swego, znających się na swojej pracy i otwartych na nowości oraz naszą wiedzę, która nie jest mała. Jasnych przepisów i dużo pracy. No i może podwyżki...? (śmiech...)

Dziękuję za rozmowę.

■ Jacek Stefanowicz

„Energia dla wsi”

Rusza nowy program „Energia dla wsi”. Budżet pierwszego naboru będzie wynosić 100 mln. zł. Celem projektu jest maksymalne wykorzystanie odnawialnych źródeł energii na terenach gmin wiejskich oraz wiejsko-miejskich. W ramach wniosków o taką dotację można ubiegać się o dofinansowanie inwestycji dotyczących konkretnej budowy m.in.:

1. Elektrownie wodne
2. Instalacje wytwarzania energii z biogazu rolniczego
3. Instalacje wiatrowe
4. Instalacje fotowoltaiczne

Z dofinansowania w ramach programu „Energia na wsi” będą mogły korzystać spółdzielnie energetyczne bądź ich członkowie oraz powstające spółdzielnie energetyczne czy też rolnicy.

Nabór wniosków w ramach tego przedsięwzięcia ma się odbywać od 25 stycznia do 15 grudnia 2023 r. lub do wyczerpania przewidzianej puli środków projektu. Wnioski o pożyczkę można składać w wersji elektronicznej poprzez Generator Wniosków o Dofinansowanie (GWD) <https://gwd.nfosisgw.gov.pl/>.

Więcej informacji o programie „Energia dla wsi” można znaleźć pod adresem: www.gov.pl/web/nfosisgw/energia-dla-wsi.

■ Redakcja

Koła Gospodyń Wiejskich – aktywizacja

Koła Gospodyń Wiejskich przeżywają swoisty renesans. Widać to podczas różnego rodzaju imprez wiejskich, czy gminnych. Kół jest coraz więcej, a ich członkami zostają coraz młodszy mieszkańcy terenów wiejskich i nie tylko. Co ciekawe – w kołach przybywa także mężczyźni. Rozwój KGW nie umknął także naszemu Ośrodkowi. Pewne działania w postaci ciekawej konferencji miały miejsce już w ubiegłym roku. W 2023 zostaną one zintensyfikowane. W tym celu dyrektor Lubuskiego Ośrodka Doradztwa

Rolniczego w Kalsku Wojciech Szadł powołał specjalny zespół złożony z pracowników LODR ds. współpracy z Kołami Gospodyń Wiejskich Województwa Lubuskiego.

Zespół jest już po pierwszym spotkaniu, w którym udział wzięli także członkowie kilkunastu Kół Gospodyń Wiejskich. Przede wszystkim omówiono plany działań na 2023 rok. Obie strony przedstawiły także swoje oczekiwania co do działalności Zespołu oraz współpracy z KGW. Jak się okazało ciekawych pomysłów i inicja-

tyw nie brakuje, zarówno z jednej, jak i z drugiej strony. Zakres proponowanych szkoleń czy warsztatów okazał się bardzo szeroki. Biorąc pod uwagę tak pozytywne nastawienie Kół Gospodyń Wiejskich do współpracy, z jednej strony oraz wiedzę, umiejętności, a także możliwości organizacyjne członków Zespołu i całego Ośrodka w Kalsku z drugiej – jak to mówią – z tej mąki musi być chleb!

Wszelkie informacje związane z działalnością Zespołu i współpracą z Kołami Gospodyń Wiejskich znajdzie Państwo na naszych stronach internetowych www.lodr.pl oraz profilu na Facebook-u.

■ Redakcja

Ulepszony Program azotanowy

Już od kilku lat obowiązuje w naszym kraju program azotanowy, mający na celu przeciwdziałanie zanieczyszczeniu wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych, który nakłada na gospodarstwa szereg wymogów. Po przeprowadzeniu oceny stanu wód powierzchniowych i podziemnych pojawiła się konieczność aktualizacji Programu. Projekt aktualizacji zakłada uwzględnienie postępu i zmian jakie zachodzą we współczesnym rolnictwie. Jako najważniejszą i najbardziej oczekiwaną zmianę zaproponowano wprowadzenie możliwości nawożenia azotem zależnie od temperatury.

Angelika Cybulska
PZDR Międzyrzecz
a.cybulska@lodr.pl

Po przeprowadzonych analizach, w stosunku do obowiązującego od 2020 r. Programu

działań, wprowadzono zmiany, które mają charakter uzupełnienia i modyfikacji obowiązujących wcześniej zapisów, a dotyczą one min.:

- zastosowania elastycznego wiosennego terminu nawożenia,
- dodania zapisu dotyczącego stosowania i przechowywania ścieków oraz osadów ściekowych,
- aktualizacji wskaźników produkcji nawozów naturalnych i zawartego w nich azotu,

- sposobu obliczania maksymalnych dawek nawozów azotowych.

Przy zmianach klimatycznych jakie w ostatnich latach obserwujemy ważną proponowaną zmianą dla rolników jest wprowadzenie **możliwości nawożenia azotem zależnie od temperatury**, a nie jak do tej pory określał to sztywny termin 1 marca. Projekt aktualizacji Programu działań umożliwi zatem zastosowanie azotu przed początkiem marca, jeżeli przez pięć kolejnych dni średnia dobowa temperatura będzie przekraczać 3°C dla roślin ozimych, upraw trwałych i wieloletnich, natomiast dla pozostałych upraw w momencie, jeżeli przez tę samą ilość dni, średnia dobowa temperatura będzie przekraczać 5°C. Wykazy powiatów, w których na-

stąpiło przejście średniej dobowej temperatury powietrza przez próg 3°C i 5°C, określać będzie na podstawie codziennie publikowanych ogłoszeń na swojej stronie internetowej w okresie 1 lutego – 28/29 lutego Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowy Instytut Badawczy.

Projekt aktualizacji Programu działań wprowadza również długo wyczekiwany **sposób postępowania z osadami ściekowymi i ściekami wykorzystywanymi do celów rolniczych**. Osady ściekowe do czasu ich zastosowania na gruncie muszą być składowane w sposób zabezpieczający przed zanieczyszczeniem gruntu oraz wód. Dlatego też zakazuje się stosowania osadów ściekowych:

- na obszarach parków narodowych i rezerwatów przyrody;
- na terenach, które są objęte formą ochrony przyrody;
- na terenach ochrony pośredniej stref ochronnych ujęć wody;
- w pasie gruntu o szerokości 50 m bezpośrednio przylegającego do brzegów jezior i cieków;
- na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią oraz na terenach czasowo podtopionych i bagiennych;
- na terenach czasowo zamrzniętych i pokrytych śniegiem;
- na gruntach o dużej przepuszczalności, stanowiących w szczególności piaski luźne i słabo gliniaste oraz piaski gliniaste lekkie, jeżeli poziom wód gruntowych znajduje się na głębokości mniejszej niż 1,5 m poniżej powierzchni gruntu;
- na gruntach rolnych o spadku przekraczającym 10%;
- na obszarach ochronnych zbiorników wód śródlądowych;
- na terenach położonych w odległości mniejszej niż 100 m od ujęcia wody, domu mieszkalnego lub zakładu produkcji żywności;
- na gruntach, na których rosną rośliny sadownicze i warzywa, z wyjątkiem drzew owocowych;
- na gruntach przeznaczonych pod uprawę roślin jagodowych i warzyw, których części jadalne bezpośrednio stykają się z ziemią i są spożywane w stanie surowym – w ciągu 18 miesięcy poprzedzających zbiory i w czasie zbiorów;
- na gruntach wykorzystywanych na pastwiska i łąki;
- na gruntach wykorzystywanych do upraw pod osłonami;

Wszelkie zapisy dotyczące zakresu stosowania osadów ściekowych zostały wprowadzone do przepisów ustawy z 14 grudnia 2012 r. o odpadach (art. 96 ust. 12), zaś w przypadku ich przechowywania przepisy znajdziemy w art. 99 ust 1 ustawy z 20 lipca 2017 r. Prawo Wodne.

Ponadto w Programie planuje się wprowadzenie do wyliczeń stanu utrzymywanych zwierząt w systemie otwartym, aktualizację średnich rocz-

nych wielkości produkcji nawozów naturalnych i koncentracji zawartości w nich azotu oraz uzupełnienie wartości produkowanych nawozów naturalnych dla gatunków zwierząt wcześniej nieuwjętych w załączniku 6, czyli dla mułów, osłów, bawołów, lam i alpaka.

W nowej wersji Programu wyznaczono również ostatni dzień w roku jako termin przeprowadzania wyliczeń ilości DJP na podstawie stanów średniorocznych zwierząt gospodarskich. Sposoby wyliczania stanów średniorocznych oraz tabele pomocnicze przedstawiono w załączniku nr 4 do Programu działań, natomiast sposoby wyliczania wielkości miejśc składowania określono w załączniku nr 5.

Aktualizacja Programu działań przewiduje również zmiany w Załączniku nr 8, w którym uszczegółowiono

zasoby azotu mineralnego wiosną w warstwie gleby, zmieniono ilości azotu działającego pozostającego w glebie po uprawie roślin bobowatych, ale także dodano równoważniki nawozowe azotu dla osadów ściekowych i ścieków.

Wszystkie te zapisy nadal są jednie Projektem powstałym po konsultacjach społecznych do których Ministerstwo Infrastruktury zaprosiło wszystkich rolników, organizacje rolnicze i doradców rolnych. Mają one wpłynąć na jeszcze większe ograniczenie zanieczyszczenia wód azotem pochodzenia rolniczego oraz ułatwienie postępowania w gospodarstwach rolnych z nawozami zawierającymi azot.

Źródło: Projekt aktualizacji Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu

Piotr Tyliśczak
LODR Kalsk
p.tylyszczak@lodr.pl

Rośliny strączkowe są coraz chętniej uprawiane w gospodarstwach rolnych. Niestety, wciąż jest to niewielki odsetek w stosunku do takich roślin jak zboża, rzepak i kukurydza. Uprawa roślin strączkowych do tej pory często wynikała z konieczności spełnienia norm w zakresie utrzymania obszarów proekologicznych EFA będących warunkiem koniecznym otrzymania płatności za zazielenienie. Warto jednak spojrzeć na uprawę tych roślin z innej perspektywy – jako korzyść dla gospodarstwa w wielu aspektach. Ze wszystkich dostępnych do uprawy roślin strączkowych na szczególną uwagę zasługuje groch siewny i to na nim skupimy się w tym artykule.

Nikogo nie zdziwi fakt, że najczęściej uprawianą grupą roślin w Polsce są zboża i kukurydza. W 2022 roku

Warto włączyć groch do zmianowania

uprawa pszenicy ozimej stanowiła ok. 16%, a kukurydzy ok. 13% w strukturze użytków rolnych w Polsce. Dla porównania groch uprawiano na powierzchni zaledwie ok. 0,7% użytków rolnych. Oczywiście taki obraz ma swoje uzasadnienie, ponieważ zboża i kukurydza są bardzo ważnymi uprawami ze względów ekonomicznych. Niestety, prowadzi to w większości przypadków do uprawy w monokulturze (zazwyczaj w przypadku kukurydzy) lub do płodozmianów bardzo uproszczonych takich jak:

pszenica ozima – rzepak ozimy – pszenica ozima. Takie działanie wydawać się może opłacalne, jednak często rolnicy nie zdają sobie sprawy z wieloletnich skutków takiego postępowania. Monokultury i bardzo mocno uproszczone płodozmiany szybko powodują degradację gleb, a ponadto zwiększają presję szkodliwych agrofagów. Z jednej strony uprawa ciągle tej samej rośliny wymusza stosownie takich samych środków ochrony roślin, co po pewnym czasie skutkuje wykształceniem odporności.

Przykładem może być wykształcenie odporności na inhibitory ALS u miotły zbożowej z powodu ciągłego stosowania tych preparatów na danym polu. Innym przykładem jest pojawianie się kiły kapusty w rzepaku ozimym spowodowane uprawą tego gatunku w uproszczonych płodozmianach co drugi rok.

W tym miejscu warto zastanowić się nad wprowadzeniem do płodozmianu roślin strączkowych, a na szczególną uwagę zasługuje groch siewny. Uprawa tego gatunku ma szereg korzyści:

Wiązanie azotu atmosferycznego

Jednym z największych paradoksów rolnictwa jest fakt, że powietrze składa się w 78% z azotu, a to właśnie azot jest czynnikiem, który ogranicza plonowanie roślin z tego względu, że rośliny nie mogą pobierać azotu z powietrza. Rośliny z rodziny bobowatych, do których zalicza się groch siewny, są wyjątkiem i posiadają zdolność do wiązania azotu atmosferycznego z powietrza przy pomocy bakterii brodawkowatych z którymi wchodzi w symbiozę. Groch siewny jest w stanie w ciągu 1 sezonu wegetacyjnego w przeciętnych warunkach związać ok. 50 kg azotu, a w sprzyjających do nawet 70 kg. Związany azot jest azotem darmowym pobranym z powietrza. Przy obecnych wysokich cenach nawozów azotowych jest to całkiem spora wartość. Cena 1 kg azotu według danych na początku 2023 roku wynosi ponad 10 zł/kg. Oznacza to, że wartość związanego azotu przy założeniu wiązania 50 kg przez bakterie brodawkowate wynosi $50\text{kg} \times 10\text{ zł} = 500\text{ zł}$.

Doskonałe stanowisko pod uprawy następcze

Rośliny strączkowe a w tym również groch, zapewniają bardzo dobre warunki dla roślin następ-

czych. Największy efekt widoczny jest w przypadku monokultur zbożowych. Zboża posiadają dość płytki system korzeniowy i pobierają składniki niewielkiej głębokości gleby. Groch posiada palowy system korzeniowy, który sięga o wiele głębiej, a tym samym powoduje rozluźnienie gleby, a także pobiera składniki z głębszych warstw wcześniej niedostępne dla zbóż. Dodatkowo, tak jak zostało już wcześniej napisane, roślina ta pozostawia duże ilości azotu dla rośliny następczej. Powoduje to, że nie tylko możemy oszczędzić na nawożeniu azotowym, ale ma to jeszcze jedną ogromną zaletę – azot zawarty w glebie działa natychmiast gdy roślina go potrzebuje. W ostatnich latach coraz częściej na początku wiosny dotyka nas susza, kiedy to należy zastosować pierwszą dawkę nawozów azotowych. Zastosowanie nawozu mineralnego w czasie suszy i braku wilgoci skutkuje brakiem rozpuszczenia tego nawozu, a tym samym niemożliwością pobrania go przez rośliny. Powstaje sytuacja w której zastosowaliśmy nawóz, ale rośliny dalej cierpią na niedobór azotu. Azot zawarty w glebie działa od razu i zasila rośliny w początkowych fazach rozwojowych niezależnie od panujących warunków atmosferycznych.

Większe płatności do upraw strączkowych

Mówiąc o roślinach strączkowych nie można pominąć faktu, że za ich uprawę przysługuje dodatkowa płatność wyniosła w 2022 roku 673,50 zł/ha. Jest to dodatkowa kwota, którą również należy doliczyć do potencjalnych korzyści myśląc o uprawie tych roślin.

Dostępna forma jara oraz ozima

Groch kojarzy się przede wszystkim z rośliną jarą wysiewaną w marcu. W ostatnich latach udało się jednak wyhodować również formę ozimą,

którą można z powodzeniem uprawiać w naszych warunkach klimatycznych. Ma to szczególne znaczenie na słabszych stanowiskach, na których występuje niedobór wody – forma ozima korzysta z zimowych zapasów wody w glebie.

Dlaczego więc warto włączyć groch do zmianowania w swoim gospodarstwie? Uprawa tej rośliny zapewnia wiele korzyści. Nie wszystkie są widoczne od razu, lecz ich efekt widać w latach następnych w uprawie kolejnych roślin. Oczywiście bezpośrednia opłacalność wynikająca ze sprzedaży plonu z danego roku jest znacznie mniejsza niż w przypadku pszenicy czy rzepaku, jednak uprawę roślin strączkowych należy rozpatrywać nie pod kątem jednego sezonu ale także lat następnych. Przy takim podejściu uprawa roślin strączkowych staje się niezwykle opłacalna.

Przygotowanie rozsady papryki

Tomasz Sakowicz
LODR Kalsk
t.sakowicz@lodr.pl

Papryka jest jednym z najzdrowszych i najsmaczniejszych warzyw używanych w naszej kuchni. Można ją kupić w praktycznie każdym sklepie, ale zdecydowanie lepiej smakuje ta wyhodowana we własnym ogrodzie. W niniejszym artykule przedstawimy jak samodzielnie przygotować rozsadę.

Kiedy przygotowujemy rozsadę?

Paprykę uprawia się w naszych warunkach klimatycznych tylko i wyłącznie z rozsady. Termin siewu nasion zależy od tego czy planujemy przygotować rozsadę do uprawy gruntowej czy też szklarniowej. Z reguły nasiona papryki wysiewa się w połowie marca, aby uzyskać gotową do wysadzenia rozsadę na drugą dekadę maja. W przypadku, gdy rośliny mają trafić

do tunelu, siew powinno się wykonać pod koniec lutego lub na początku marca. Możemy oczywiście dostosować termin siewu do naszych potrzeb przyjmując, że okres produkcji rozsady trwa około 8 tygodni. Skrzynki napełnia się podłożem, w którym następnie wykonuje się małe rowki co 3–4 cm, w nich umieszcza się materiał siewny co ok. 1,5 cm. Możemy też wysiewać nasiona pojedynczo do komórek w specjalnych wielodoniczkach. Do siewu warto kupić zaprawiane na-

siona lub jeśli wykorzystujemy własne nasiona, zaprawić je samodzielnie. Nasiona umieszczamy pojedynczo na powierzchni gleby, a następnie wgniatamy na ok 1 cm. Po wyrównaniu gleby przysypujemy wszystko cienką ok. 0,5 cm warstwą podłoża. Następnie lekko przyklepujemy i zraszamy wodą ze spryskiwacza. Możemy przykryć doniczki folią lub szkłem, co ułatwi utrzymanie odpowiedniej wilgotności podłoża.

Jakie podłoże wybrać?

Do produkcji rozsady możemy wykorzystać różne podłoża. Można wykorzystać gotowy specjalny substrat do produkcji rozsady lub użyć substratu torfowego wymieszanego z piaskiem w stosunku 4:1, czy też zwykłej ziemi uniwersalnej, dla rozluźnienia podłoża można dodać perlitu. Dobre podłoże powinno mieć luźną strukturę, właściwą wilgotność, pH 6,0-7,0 a także być zasobne w składniki pokarmowe. Ważne jest również, aby było wolne od chorób, szkodników i nasion chwastów. Zanim nasypimy podłoże do doniczek należy je dokładnie wymieszać. Przed wysiewem nasion czekamy aż podłoże osiągnie temperaturę pokojową, a następnie lekko ugniatamy.

Problemy przy produkcji rozsady

Jednym z najczęściej pojawiających się problemów występujących na początku uprawy są nierównomierne wschody oraz zamieranie siewek. Czasami już po wysadzeniu rozsady, gdy rośliny mają po kilka liści dochodzi do ich żółknięcia i zamierania roślin. Z reguły jest to spowodowane nierównomiernym nawodnieniem podłoża, które w niektórych miejscach będzie przesuszone, a w innych wręcz zbyt wilgotne, porośnięte glonami. W obydwu sytuacjach wzrost roślin będzie zaburzony. Kolejnym niepokojącym objawem jest żółknięcie liści u już wysadzonych roślin papryki. Takie objawy informują nas, że coś niedobrego dzieje się z systemem korzeniowym rośliny. Mogą one

być np. wynikiem niedoboru azotu. W przypadku gdy liścienie lub dolne liście żółkną przedwcześnie oznacza to, że korzenie nie pobierają wody i składników pokarmowych. W takich sytuacjach w pierwszej kolejności sprawdzamy, czy wilgotność podłoża nie jest zbyt niska bądź za wysoka, ponieważ jest to najczęstsza przyczyna takich zaburzeń.

Jak prawidłowo podlewać rozsadę papryki?

Rosadę papryki należy podlewać w taki sposób, aby podłoże było równomiernie zwilżone na całej jego powierzchni. Przy większej ilości rozsady najlepiej sprawdzi się wąż z nałożonym sitkiem, który należy prowadzić równym ruchem nad roślinami tak, aby woda spadała na nie pionowo. W domowych warunkach, gdy do podlania mamy niewielką ilość roślin, możemy użyć małej konewki z sitkiem.

Hartowanie roślin

Przed wysadzeniem roślin na miejsce stałe konieczne jest przeprowadzenie procesu hartowania. Ma on za zadanie przygotowanie roślin do bardziej zmiennych warunków panujących na zewnątrz. Zahartowane papryki będą lepiej znosić stresy i znacznie szybciej się przyjmują. Około 10 dni przed sadzeniem ograniczamy podlewanie i stopniowo obniżamy temperaturę. Proces hartowania polega na wystawianiu rozsady na zewnątrz, początkowo tylko na kilka godzin w ciągu dnia, później także na noc. Przez pierwsze

3 dni zaleca się wystawiać rośliny na zewnątrz tylko na kilka godzin w ciągu dnia. Po upływie tego czasu przez kolejne 3 dni rośliny wystawia się na dłużej, a jeśli temperatura w nocy utrzymuje się powyżej 4-5°C, mogą zostać na zewnątrz także przez noc. Ostatnie 4 dni rośliny spędzają na zewnątrz całą dobę, chyba, że pojawią się przymrozki. Bardzo łatwo odróżnić rośliny zahartowane od tych, które nie są jeszcze przystosowane do warunków zewnętrznych. Jasnozielony kolor liści oznacza, że rośliny są jeszcze wrażliwe, delikatne i nie nadają się do wysadzenia do gruntu. Gdyby zostały wysadzone w takim stanie dostałyby szoku termicznego i zatrzymały się we wzroście. Natomiast rozsady zahartowane mają liście koloru ciemnozielonego i bardziej zwarte. Patrząc na rośliny widać, że są mocniejsze.

Wysadzanie do gruntu

Papryka należy do roślin ciepłolubnych, dlatego powinna być wysadzana do gruntu dopiero gdy minie ryzyko silnych przymrozków, co czasem następuje dopiero po 20 maja. Krytyczny jest pierwszy okres po posadzeniu roślin. Młode rośliny są wrażliwe i wymagają szczególnej dbałości w zapewnieniu im odpowiedniej temperatury i wilgotności otoczenia. Niska temperatura czy przesuszenie podłoża mogą spowodować zahamowanie wzrostu nawet najlepiej przygotowanej rozsady. W sytuacji, gdy po wysadzeniu rozsady panuje niska temperatura lub jej system korzeniowy jest słabo rozwinięty, możemy wspomóc rośliny za pomocą nawozów dolistnych.

Idzie wiosna, Zaczynamy „pszczelarzyć”

Pierwsze promienie ciepłego słońca, temperatura powyżej 10 stop. C pszczoły wyruszyły oblot wiosenny (czyli co tu owijać w bawełnę wypróżnienie po zimie). Chować pranie i samochody, bo wszystko będzie żółte. Musicie wiedzieć, że pszczoły są bardzo czystymi zwierzętami i nie wypróżniają się w ulu. Co to oznacza dla nas pszczelarzy? Przyszedł czas by zacząć wiosenne porządki. Od tego momentu zaczyna się aktywność pszczelarza w pasiece, po zimowym odpoczynku pszczół i gospodarza.

Przez najbliższy rok w każdym numerze Lubuskich Aktualności Rolniczych będziemy spotykać się i opowiadać, jak wygląda gospodarka pasieczna. Będą to opowieści wyłącznie subiektywne, od strony pasjonatów, którzy postanowili podporządkować swoje życie pszczołom i nie chwając się, chyba jakoś nam to idzie. Będziemy opowiadać nie tylko o gospodarce pasiecznej. Powiemy o produktach tej gospodarki, o sposobach ich pozyskiwania, o sprzedaży i o marketingu. Zaprezentujemy działalność założonej przez nas fundacji,

jej sukcesy i to, jak pszczoły zmieniły nasze życie.

Czas się poznać

Jesteśmy dowodem na to, że pszczołami można się zająć w każdym wieku i każdy pretekst jest dobry. Pasiekę prowadzimy od 2015 roku, ale tradycje rodzinne mamy ponad stuletnie. Prapradziadek zajmował się pszczołami, pradziadek zajmował się pszczołami, dziadek zajmował się pszczołami a teraz my: ojciec i... tutaj każdy pewnie dopowiedziałby syn, ale nie, to córka. Nie ma co ukrywać pszczelarze to raczej środowisko męskie, ale od kilku lat na salach wykładowych podczas szkoleń widać coraz więcej kobiet. Dzięki tym tradycjom rodzinnym powstała Pszczelarnia Słodnik – pasieka posiadająca ponad 70 rodzin pszczelich. Prowadzimy pasiekę wędrowną (czyli wyjazdową). „Pszczelarzymy” w ulach wielkopolskich, głównie 12-ramkowych, styropianowych i drewnianych. Posiadamy również – infrastrukturę turystyczną – apiturystyczną, z możliwością przyjęcia dużych grup turystycznych, którym opowiadamy o pszczołach, ich życiu i miodzie oraz

prowadzimy degustacje pszczelich produktów. To jedyne takie miejsce w naszym województwie. Ale pszczoły to nie tylko miód!

Żeby posiadać pszczoły, choćby na własny użytek, podstawowa wiedza teoretyczna jest niezbędna. Na rynku księgarskim, czy w Internecie jest bardzo dużo pozycji pszczelarskich do kupienia. Warto jednak zapisać się na kurs pszczelarski, czy wziąć udział w wykładach czy konferencjach – my tak zaczynaliśmy. W kolejnym kroku zakupić kilka uli (najlepiej zacząć od 5 – potem rozmnożycie) i tutaj warto się zastanowić nad tym, jaki rodzaj ula wybrać, czy ma być to ul wielkopolski, dadant czy może warszawski? Jest to o tyle ważne, że potem kompletowanie sprzętu, czyli ramek, węży, stołu do odsklepiania czy też wirówki do danego rodzaju ula. Następnie wystarczy kupić kilka odkładów (najlepiej kupić odkłady przezimowane od sprawdzonego hodowcy), znaleźć dobre miejsce na pasiekę, takie które będzie bogate w pożytki przez cały sezon lub wybrać prowadzenie pasieki wędrownej tak jak my. I tak możemy mieć pierwszy miód na własny użytek. Jeśli chcemy go sprzedawać i nieco podreperować domowy budżet, to taką pasiekę musimy zarejestrować, zdobyć nr weterynaryjny na prowadzenie pasieki, stworzyć proces technologiczny i postarać się o nr sprzedaży bezpośredniej lub zarejestrować rolniczy handel detaliczny. Teraz również trzeba posiadać nr producenta, który wydaje Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Warto również zapisać się do lokalnego Koła Pszczelarzy, które pomoże nam korzystać z refundacji nie tylko na zakup sprzętu, ale także zakup leków czy pszczelich matek. To tak jak w ulu, Koło to taka mała pszczela rodzina, która w grupie może więcej, a oprócz środków finansowych jest to też dobre środowisko do wymiany doświadczeń.

Mamy Luty. Zimy kiedyś były mroźne, mrozy sięgały nawet minus 30 stopni i pamiętam, jak dziadek wpychał w ule poduszki z kaczym pierzem, żeby ogrzać rodzinę. My

Ule podczas zimy

Osyp zimowy

dzisiaj tego już nie robimy. Jesteśmy wyznawcami zimnego chowu pszczół i dzieci w zimie, a jak już ocieplamy to dopiero po połowie marca, żeby matka zaczęła czerwić (składać jaja). Wszystko to jednak zależy od pogody. Bo to właśnie pogoda jest wyznacznikiem i oczywiście same pszczoły. Te dwa czynniki rządzą nami i pracą jaka ma się odbywać w pasiece.

Temperatura odpowiednia, widać że pszczoły już się oblatują, można spokojnie zaglądać do ula i sprawdzać, jak rodziny przezimowały. Rodzina pszczela przez okres zimy w ogóle nie wychodziła z ula, żywiła się tym co pszczelarz dał jesienią w czasie karmienia na zimę, czyli syrop cukrowy (wodę z cukrem) lub inwert pszczeli. Pierwsze oględziny ula po zimie pozwalają ocenić, ile rodzinie pozostało pokarmu i czy czasem nie musimy już podkarmiać. Podczas pierwszego przeglądu możemy też oszacować jakie mamy straty w pasiece w wyniku osypiania się pszczół. Osyp zimowy są tą pszczoły, które znajdziemy na dennicy (czyli dolnej warstwie ula). Przyczyn osypywania się pszczół (czyli śmierci rodziny) może być wiele np. choroba - najczęściej warroza lub nosemoza (o chorobach będzie osobny artykuł) lub głód. Jeśli z naszymi rodzinami na pierwszy rzut oka jest wszystko

w porządku, osyp jest niewielki, widzimy matkę (królową) i stan zapasów pokarmu nie jest zły, możemy wziąć się za porządki. Jak już na początku wspominaliśmy pszczoły z reguły są pedantkami i czystoszka, ale w niektórych porządkach trzeba im pomóc. Dlatego też pszczelarz ubraja się w palnik gazowy lub środki do dezynfekcji, najczęściej sodę kaustyczną i czyści dennicę. Trzeba wymieść wszystkie rzeczy, które znajdują się na dennicy a są to m. in. martwe pszczoły, następnie w przypadku uli drewnianych i drewnianych dennic trzeba wziąć palnik gazowy i opalić dennicę by pozbyć się zanieczyszczeń czy patogenów chorób. W przypadku uli styropianowych lub ze styroduru, gdzie dennice są styropianowe lub plastikowe należy zafundować takiej dennicy kąpiel w środkach dezynfekujących. Takie środki kupicie w każdym sklepie pszczelarskim. Należy pamiętać, aby po tym zabiegu dokładnie wypłukać wodą taki ul. To by była wersja optymistyczna przeglądu po zimowli. Problem robi się wtedy, kiedy coś z naszymi pszczołami się stało. Kiedy kondycja naszej rodziny pszczelej jest nieszczególna, czyli na dennicy ula obserwujemy spory osyp (martwe pszczoły) a na ramkach niewiele pszczół, niestety z takiej rodziny nie uda się już uratować. Warto wtedy pomyśleć o połączeniu z inną rodziną i dodatkowo wspomóc ciastem składającym się z miodu i pyłku. Najgorszą sprawą jest nosemoza. Najłatwiej można ją poznać po tym, że pszczoły ubrudziły cały ul wewnątrz i na zewnątrz. Nosemoza to nic innego jak biegunka pszczół i tutaj już mamy sporo pracy. Takiej rodziny nie możemy połączyć z inną. Powinniśmy ją przesiedlić do nowego, czystego ula na czyste ramki. Pierwotne środowisko dobrze odkazić. Drewniany ul cały opalamy a styropianowy myjemy. Dotyczy to również ramek. Ramkom możemy zafundować kąpiel w kwasie octowym, by odkaził nam plastry. Pamiętajmy, że każdy zabieg sanitarno-higieniczny przyczynia się do silnych roi w naszej pasiece. Czyste ule to zdrowe pszczoły więc nawet jeśli

mamy trochę więcej pracy wiosną to na pewno będzie to wartość dodana w naszej hodowli. Co jeszcze pszczelarz robi w lutym? Najczęściej styczeń i luty to okres, w którym odbywają się szkolenia i konferencje – warto się wybrać. Jest to też czas wymiany informacji między pszczelarzami jak im pasieka przezimowała.

Luty to także okres planowania i wzmożonej aktywności w fundacji. Nasza APIS Fundacja bierze udział w konkursach pożytku publicznego, od gminnych po wojewódzkie. Realizacja wybranego projektu wspomaga nasze działania - od zakupu sprzętu do marketingu po edukację środowiskową o znaczeniu owadów zapylających w zachowaniu bioróżnorodności.

Jeżeli chodzi o miód, to zazwyczaj o tej porze roku miodu już nie mamy. Dużo poszło w grudniu ze świątecznymi prezentami. A my szykujemy się do kolejnych pszczelich wyzwań, bo tych wiosną żadnemu pszczelarzowi nie zabraknie.

Autor: Marta Słodnik, Czesław Słodnik – Pszczelarnia Słodnik
<https://www.facebook.com/pszczelarnia.slodnik>

Czyszczenie dennic

Bobowate drobnonasienne w żywieniu bydła

Bartosz Muster
PZDR Strzelce Krajeńskie
b.muster@lodr.pl

Lucerna i koniczyna są to rośliny z rodziny bobowatych. Charakteryzują się wysokim plonem zielonki, wielokrotnym odrostem oraz dużą ilością białka w przygotowanej z nich paszy. Wysiewamy je w mieszankach z trawami lub w siewie czystym. Na korzeniach bobowatych żyją bakterie z rodziny Rhizobium, które wiążą azot atmosferyczny, co przekłada się na wyższy plon i oszczędności związane z zakupem drogich nawozów azotowych.

Siew

Lucerny i koniczyny nie siejemy na glebach zwięzłych, piaszczystych i podmokłych. Należy zadbać o uregulowane pH, ponieważ lucerna jest szczególnie wrażliwa na kwaśny odczyn gleby, najlepiej plonuje przy odczynie obojętnym. Dla gleb gorszej jakości dobrą alternatywą jest

koniczyna czerwona. Dawka wysiewu wynosi od 10 do 20 kg w zależności od żyzności stanowiska, w przypadku siewu z rośliną osłonową zaleca się 15-20 kg lucerny na hektar. Lucernę i koniczynę można utrzymywać na polu przez 4-5 lat, są to rośliny o dodatnim bilansie materii organicznej, co roku wprowadzają do gleby około 1 tony na hektar materii zwiększając poziom próchnicy glebowej i zostawiają po sobie dobre stanowisko, dlatego warto włączyć je do płodozmianu.

Zbiór

Pokos w fazie pączkowania zapewni nam najwyższą zawartość białka w paszy, pamiętajmy, że wysokość koszenia powinna wynosić 7-8 cm, da nam to szybszy odrost. Powinniśmy unikać nadmiernego przetrząsania pokosów, bo to właśnie w liściach jest najwięcej składników pokarmowych. W roku można uzyskać 3-4 pokosy lub nawet 5 wypasów, co daje nam od 0,8 do nawet 1,5 tony białka z hektara lucerny.

Postępowanie z paszami

Lucerna i koniczyna należą do pasz trudno zakiszających, dodanie konserwantu poprawia proces kiszenia, ale nie jest konieczne, nawet bez zakiszacza uzyskamy wysokiej jakości kisonkę. Zarówno zielonka jak i kisonka są chętnie pobierane przez bydło. W przypadku krów mlecznych nie powinniśmy skarmiać większych ilości lucerny przed dojem, ponieważ może mieć to wpływ na smak mleka.

Porównanie zawartości białka w zielonkach

Roślina	Zawartość białka w kilogramie paszy
Lucerna – faza pączkowania	42 g
Koniczyna Czerwona	30,4 g
Życica Wielokwiatowa	27 g

Źródła:

- Instytut Zootechniki w Krakowie „Tabele składu chemicznego i wartości pokarmowej pasz”. Wydanie trzecie poprawione i uzupełnione.
- Arkadiusz Artyszak, Katarzyna Kucińska „Prowadzenie produkcji roślinnej”.

Wyłuszczenia nasion – ciekawe miejsce kontroli dla inspektorów PIORiN

Wyłuszczenia nasion – to przedsiębiorstwo leśne, w którym pozyskuje się nasiona drzew iglastych celem zakładania szkółek leśnych i produkcji sadzonek.

Na terenie Polski znajduje się 21 wyłuszczeni. Każda Dyrekcja Regionalna Lasów Państwowych posiada w granicach swego zasięgu wyłuszczeni.

Jedną z nich znajduje się w Siedlisku, na terenie Nadleśnictwa Nowa

Sól. Z wyłuszczeni korzystają nadleśnictwa podległe Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Zielonej Górze i sąsiadujące nadleśnictwa z RDLP we Wrocławiu w zakresie wyłuszczenia nasion z szyszek, termoterapii nasion dębu oraz przechowywania ich.

Ciekawostką jest to, że w Siedlisku wykorzystywany jest przedwojenny piec z 1936 roku, a zaczęło się od... browaru..., tak od browaru. W miejscu starego browaru w Siedlisku uruchomiona została przez Niemców wyłuszczenia nasion. Na początku szyszki suszone były w piecu piekarniczym, a następnie został wybudowany specjalny piec działający do dzisiaj, opalany wyłuszczeni szyszkami. Dzięki tej technice można było w piecu spalać odpad po wyłuszczeniu (szyszki), a nie koks.

W 1949 roku zbudowano przy Wyłuszczeni drewniany magazyn szyszek. Przed modernizacją był tu również warsztat naprawczy pił motorowych, który został przeniesiony do Przyborowa. W latach 1985-1988 przeprowadzono modernizację zakładu w celu polepszenia warunków pracy.

Wyłuszczenia jest w stanie pozyskać 1,9 kg nasion ze 100 kg szyszek.

Każde nadleśnictwo dostarcza własny materiał pochodzący z normalnie rosnących wyznaczonych drzewostanów gospodarczo-nasiennych w wieku rębny (po około 20 latach) lub z drzew szczepionych (po około 8 latach). Szyszki zrywa się z drzewa po dokonaniu zrębu albo z drzew rosnących, często doborowych.

Każdą partię nasion czyści się oddzielnie, po czym każda z nich otrzymuje odrębną metrykę.

Nasiona z szyszek wydobywa się mechanicznie specjalnym urządzeniem, które rozrywa szyszki lub ściera ich łuski, następnie suszy się

■ **Marcin Cyganiak**
Wojewódzki Inspektor
Ochrony Roślin i Nasiennictwa
Gorzów Wlkp.

szyszki ogrzanym powietrzem lub poddaje się procesowi suszenia w ciepłe słoneczne. Kolejnym etapem jest czyszczenie nasion na specjalnych sitach ręcznie lub mechanicznie. Po oczyszczeniu nasiona trafiają do specjalnych komór z regulowaną temperaturą i wilgotnością powietrza, aby pozyskany materiał był jak najbardziej wartościowy.

Tak przygotowany materiał podlega nadzorowi inspektorów PIORiN oraz wydawane są na niego paszporty roślin.

Od 1 stycznia 1982 roku Kierownikiem Wyłuszczeni jest pan Ryszard Kieczur. Oprócz kierownika w wyłuszczeni pracuje 10 osób.

Tekst: Agnieszka Jaszczur O/Wschowa WIORiN Gorzów Wlkp.

Zdjęcia: Maciej Dordzik O/Nowa Sól WIORiN Gorzów Wlkp.

Jerzy Pucek
PZDR Świebodzin
j.pucek@lodr.pl

Z początkiem roku 2023 znaleźliśmy się w przełomowym momencie związanym z nowym okresem programowania Unii Europejskiej 2021 – 2027. Założenia programowe wchodzą od tego właśnie roku, pomimo że część budżetu wieloletniego 2021 – 2027 została wykorzystana w latach 2021 i 2022 na

W wielkim skrócie, poniżej zestawienie ekoschematów z krótkim, hasłowym objaśnieniem:

1. Obszary z roślinami miododajnymi. Wysiew mieszanki składającej się z co najmniej dwóch gatunków roślin miododajnych z listy, która nie obejmuje obcych gatunków inwazyjnych.

2. Rolnictwo węglowe i zarządzanie składnikami odżywczymi. W ramach interwencji wsparciem objęte

W wariancie z wapnowaniem zakres podstawowy rozszerzony o zastosowanie wapnowania,

– **zróżnicowana struktura upraw.** Uprawa co najmniej 3 różnych upraw na gruntach ornych w gospodarstwie, przy czym udział głównej uprawy w strukturze zasiewów nie przekracza 65% i udział najmniejszej uprawy nie może być mniejszy niż 10%, co najmniej 20% w strukturze zasiewów stanowią uprawy gatunków roślin mających pozytywny

Nowe rodzaje płatności – Ekoschematy

realizację programów z okresu 2013 – 2020 (w tym Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich), przedłużonych z uwagi na epidemię Covid 19.

Jakie więc zachodzą najważniejsze zmiany związane z nowym okresem programowania, który wprowadza tzw. „zieloną architekturę” lub innymi słowami mówiąc „zielony ład”? Podstawowym, obowiązkowym dla wszystkich rolników elementem będzie tzw. Warunkowość. Łączy ona obowiązujące wcześniej wymogi zazielenienia i zasady wzajemnej zgodności (składają się one z norm GAEC i wymogów SMR). Proponowane przepisy UE zakładają realizację ambitniejszych celów środowiskowych i klimatycznych i nie przewidują takich jak obecnie zwolnień małych gospodarstw z kontroli w ramach nowej warunkowości. Nowością w WPR 2023-2027 będzie nowy rodzaj płatności tzw. „ekoschematy”. Są to zobowiązania dobrowolne i, co bardzo istotne, jednoroczne. Oczywiście również, podobnie jak programy rolnośrodowiskowe, dodatkowo płatne. Można więc już teraz im się przyjrzeć i zaplanować w jaki sposób można będzie wykorzystać możliwości z nimi związane.

będą następujące praktyki:

– **ekstensywne użytkowanie TUZ z obsadą zwierząt.** Obsada zwierząt trawożernych w gospodarstwie wynosi co najmniej 0,3 DJP/ha TUZ i maksymalnie 2 DJP/ha TUZ w okresie wegetacyjnym roślin oraz zakaz przeorywania TUZ w okresie realizacji ekoschematu,

– **międzyplony ozime/wsiewki śródplonowe.** Utrzymywanie roślin w postaci wsiewek roślin bobowatych drobnonasiennych lub ich mieszanek w uprawę główną lub międzyplonów ozimych w formie mieszanek utworzonych z co najmniej 2 gatunków roślin wysianych w terminie do 1 października utrzymywanych, co najmniej do 15 lutego następnego roku z zakazem stosowania środków ochrony roślin,

– **opracowanie i przestrzeganie planu nawożenia wariant podstawowy i wariant z wapnowaniem.** Opracowanie i przestrzeganie planu nawozowego do powierzchni gruntów ornych i trwałych użytków zielonych w gospodarstwie, opartego na bilansie azotu oraz chemicznej analizie gleby, określającego dawki składników pokarmowych (P, K i Mg oraz potrzeby wapnowania).

wpływ na bilans glebowej materii organicznej (m. in. bobowate) oraz udział łącznie zbóż i rzepaku w strukturze zasiewów nie przekracza 65%, a udział upraw mających ujemny wpływ na bilans materii organicznej (m. in. okopowe) nie przekracza 30%,

– **wymieszanie obornika na gruntach ornych w ciągu 12 godzin od aplikacji.** Wymieszanie określonej ilości obornika z glebą maksymalnie w ciągu 12 godzin od aplikacji na gruncie ornym oraz potwierdzenie realizacji tej praktyki za pomocą tzw. zdjęcia geotagowanego przy wykorzystaniu aplikacji udostępnionej przez ARiMR,

– **stosowanie płynnych nawozów naturalnych innymi metodami niż rozbryzgowo.** Aplikacja amoniaku przy zastosowaniu różnych technik – wóz asenizacyjny z wężami wleczonymi, wóz asenizacyjny z wężami wleczonymi z redlicami, aplikacja doglebowa płytka, aplikacja doglebowa głęboka,

– **uproszczone systemy uprawy.** Uprawa gleby jest prowadzona w formie uprawy konserwującej bezorkowej lub uprawy pasowej strip till, przy czym zabiegi uprawowe wykony-

wane są z odstąpieniem od uprawy płużnej w zespole uprawek późniwnych i przedsiwnych a po zbiorze uprawy pozostawia się na polu całość resztek późniwnych w formie mulczu. Praktyka nie obejmuje uprawy zerowej,

- **wymieszanie słomy z glebą.** Rozdrobnienie i wymieszanie całej słomy z glebą lub jej przyoranie po zbiorze plonu głównego na gruntach ornych.

obowiązkowych praktyk dla danej grupy zwierząt

5. Prowadzenie produkcji roślinnej w systemie Integrowanej Produkcji Roślin. Prowadzenie w danym roku upraw zgodnie z metodykami integrowanej produkcji roślin pod nadzorem podmiotów certyfikujących poświadczonych wydaniem certyfikatu krajowego systemu jakości Integrowana Produkcja Roślin (IP).

w systemie Integrowanej Produkcji Roślin.

Wszystkie ekoschematy będą miały przypisaną kwotę pieniężną za ich realizację. Praktyki włączone w ekoschemat Rolnictwo węglowe i zarządzanie składnikami odżywczymi będą objęte tzw. systemem punktowym. Każda z praktyk wchodzących w skład ekoschematu ma przypisaną liczbę punktów, a 1 punkt będzie miał wartość ok. 100 zł. Stawki

3. Retencjonowanie wody na trwałych użytkach zielonych. Płatność pod warunkiem wystąpienia na trwałych użytkach zielonych zalania lub podtopienia, zdefiniowanego jako stan wysycenia profilu glebowego wodą na poziomie przynajmniej 80 w okresie między 1 maja a 30 września, przez okres co najmniej 12 następujących po sobie dni.

4. Dobrostan zwierząt. Interwencja obejmuje następujące zwierzęta: świnie (lochy i tuczniaki), bydło (krowy i opasy), owce, kury nioski, kurczęta brojlery, indyki, konie, kozy. W przypadku świń i bydła zastosowany zostanie system punktowy polegający na możliwości wyboru przez rolnika z katalogu poszczególnych praktyk podwyższających poziom dobrostanu zwierząt, praktyk możliwych do realizacji w danym gospodarstwie. Wybór praktyki polega na zapewnieniu zwierzętom zwiększonej powierzchni bytowej w pomieszczeniach/budynkach. Warunek ten nie dotyczy wypasu krów mlecznych. W przypadku pozostałych gatunków zastosowanie ma system wariantowy tzn. zestaw

6. Biologiczna ochrona upraw. Zastosowanie na danej uprawie środka ochrony roślin zawierającego mikroorganizmy jako substancje czynne, dopuszczonego do obrotu zezwoleniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Rozpatrując możliwości łączenia poszczególnych ekoschematów na tych samych działkach a przyczyn oczywistych wyłączamy z rozważań ekoschemat „Dobrostan zwierząt”. Spośród wszystkich pozostałych niektóre mają zastosowanie wyłącznie na gruntach ornych. Są to: obszary z roślinami miododajnymi, międzyplony ozime/wsiewki śródplonowe, wymieszanie obornika, uproszczone systemy upraw, wymieszanie słomy z glebą, biologiczna ochrona upraw. Dwa ekoschematy są przeznaczone do realizacji wyłącznie na TUZ: ekstensywne użytkowanie TUZ z obsadą zwierząt i retencjonowanie wody na TUZ. Są również ekoschematy, które można zastosować zarówno na GO i TUZ: opracowanie i przestrzeganie planu nawożenia, stosowanie płynnych nawozów naturalnych innymi metodami niż rozbryzgowo oraz prowadzenie produkcji roślinnej

będą zróżnicowane, gdyż na tej samej działce nie będzie można realizować wszystkich ekoschematów. Najbardziej ograniczający jest ekoschemat Obszary z roślinami miododajnymi, który można połączyć na tej samej działce jedynie z ekoschematem zróżnicowana struktura upraw. Z kolei ten właśnie ekoschemat jest najmniej ograniczającym, gdyż nie można go łączyć jedynie z ekoschematami przeznaczonymi wyłącznie do realizacji na TUZ.

Najbogatszy zestaw ekoschematów, dający największą premię finansową może wyglądać w ten sposób, że rolnik na GO deklaruje: zróżnicowaną strukturę upraw, opracowanie i przestrzeganie planu nawożenia, międzyplony ozime /wsiewki śródplonowe i biologiczną ochronę upraw, a na TUZ: opracowanie i przestrzeganie planu nawożenia, oraz stosowanie płynnych nawozów naturalnych innymi metodami niż rozbryzgowo. Myślę, że wkrótce uda się opracować mały program komputerowy, który ułatwi rolnikom i doradcom sprawne wyliczanie optymalnych wariantów dla każdego rolnika indywidualnie.

reklama i promocja w RHD

Greta Boguszewska-Drapa
PZDR Krosno Odrzańskie
g.boguszewska-drapa@lodr.pl

Zjemy w takich czasach, że nie sztuką jest wyprodukować, ale sprzedać. Wydaje się, że mały producent jakim jest rolnik z góry skazany jest na porażkę. A tak naprawdę od niego zależy jaką zaplanuje strategię wejścia na rynek. Zadaniem strategii jest wprowadzić produkt na rynek i utrzymać jego sprzedaż. W tym celu powinien opracować plan marketingowy. Prawidłowo skonstruowany plan marketingowy odpowie nam na dwa kluczowe pytania:

- dla kogo przeznaczony jest nasz produkt,
- co musimy zrobić, aby sprzedać to, co wyprodukujemy.

Co to jest marketing? W dużym skrócie **marketing** to działania polegające na rozpoznaniu i zaspokojeniu ludzkich potrzeb. Czyli promocja to tylko jeden z jego elementów. Kluczowe pojęcia w marketingu to:

Produkt: to od niego zależy do jakiej grupy docelowej odbiorców będziemy go kierowali. Musimy zdecydować, czy potencjalny klient będzie poszukiwał wyrobów tradycyjnych, czy też dietetycznych. Jakie znaczenie będzie miało samo opakowanie, technologia wytworzenia. Co będzie wyróżniać nasz produkt na rynku. Istnieje możliwość odnalezienia niszy rynkowej dla każdego produktu, nawet gdy rynek cechuje duży stopień nasycenia. Rozpoznanie rynku jest ważne zanim poniesiemy koszty

i wytworzymy produkt, bo być może nie znajdziemy na niego chętnych.

Cena: to właśnie cena może przesądzić o powodzeniu lub niepowodzeniu przy wprowadzaniu nowego produktu na rynek. Ważne jest, aby wejść na rynek z ceną promocyjną, ale nie zaniżoną w stosunku do kosztów produkcji. Zbyt wysoka cena może odstraszyć potencjalnych nabywców. A z drugiej strony zbyt niska również może zdecydować o porażce. To cena przecież mówi nam o jakości, metodzie produkcji czy dostępności składników do wyprodukowania produktów. Ważne do jakiej grupy docelowej chcemy dotrzeć.

Dystrybucja: jest kluczowa w stosunku do czasu jakim dysponujemy oraz ewentualnie transportu. Musimy zaplanować, jak chcemy dotrzeć do klienta. Ponieważ obecnie dystrybucja staje się bardzo ważnym kluczowym elementem. Albo decydujemy się sprzedawać na miejscu, czyli bezpośrednio w gospodarstwie albo sprzedawać na targach, festynach itp. A może w ofercie będziemy mieli dowóz na zamówienie. O sprzedaży na miejscu decyduje położenie gospodarstwa, łatwość dojazdu do niego oraz samo miejsce sprzedaży. Biorąc pod uwagę sprzedaż na targowiskach i innych tego typu miejscach musimy doliczyć koszty transportu i czas, który musimy poświęcić na sprzedaż. Gdy decydujemy się na taką formę sprzedaży możemy mieć pewność, że trafiamy do szerszego grona odbiorców. Co ważne jest, gdy dopiero wchodzimy na

rynek z naszym produktem i szukamy nabywców.

Promocja: w skrócie ma za zadanie dotrzeć bezpośrednio do potencjalnych nabywców. A zarazem ma za zadanie zwrócić uwagę na nasz produkt, rozbudzić zainteresowanie, a co najważniejsze wywołać chęć zakupu i posiadania go. Promocja to pełny wachlarz narzędzi z których możemy skorzystać np. upominek, bezpłatna próbka, konkurs, kupon rabatowy, karta lojalnościowa, oferta dnia danego produktu itp.

Pamiętajmy, że nawet gdy posiadamy dobry plan marketingowy i dobry produkt to i tak musimy zaplanować reklamę. Sam dobry produkt to obecnie zdecydowanie za mało. **Reklama.** To dzięki niej można informować potencjalnych nabywców o produkowanych towarach i zachęcić do zakupu. W tym celu możemy wykorzystać lokalną prasę, telewizję

zję. Możemy dystrybuować ulotki. W ostatnich latach w szybkim tempie rozwinął się handel internetowy. To doskonale miejsce nie tylko sprzedaży np. poprzez sklep internetowy czy też platformę internetową, ale też możliwość informowania potencjalnych klientów, jaki obecnie produkt jest dostępny w sprzedaży, jak można go od nas zakupić, co wyróżnia go na tle innych podobnych produktów. Możemy stworzyć własną markę na kilka sposobów, wszystko zależy od naszej kreatywności, a także możliwości finansowych i organizacyjnych. Musimy pamiętać, że o powodzeniu produktu może decydować między

innymi jego powtarzalność, jakość, dostępność. Ważne jest również to, co ma nas wyróżniać spośród już istniejących gospodarstw produkujących podobne wyroby np. sery, soki, octy itp. Możemy budować i promować naszą markę jako rodzinne gospodarstwo rolne, gdzie oprócz informacji o produktach w sprzedaży odbiorcy mogą śledzić losy naszej rodziny. Możemy informować o odbytych kursach, szkoleniach o sukcesach naszych miłośników. Takie działania mają na celu budowanie relacji. Jest to tak zwane przywiązanie emocjonalne klienta. Z drugiej strony możemy skupić się na samym produkcie, twierdząc, że

jest on na tyle wyjątkowy na rynku, że nie potrzebuje on dodatkowych historii, aby się sprzedać. Możemy potencjalnych nabywców próbować na przykład przekonać, że produkując dbamy o środowisko naturalne. Możemy pokazywać, że w trakcie procesu produkcyjnego korzystamy z energii ze źródeł odnawialnych, wykorzystujemy samodzielnie skonstruowane maszyny, które oszczędzają energię. A technologie, które wykorzystujemy do uzyskania naszego produktu, pozwalają zachować dużą liczbę substancji prozdrowotnych i powodują, że nasz produkt doskonale się przechowuje.

Rośnie świadomość wśród konsumentów. Obecnie nie jest łatwo wejść na rynek z nowym produktem. Klienci mają coraz większe wymagania. Na plus na pewno możemy zaliczyć, że Polacy coraz częściej wybierają produkty lokalne i polskiej produkcji. Jest to tak zwany patriotyzm konsumencki. Drugim ważnym aspektem jest dbałość o środowisko. Nie bez znaczenia dla potencjalnego odbiorcy, jest również to, jakie mamy metody chowu zwierząt. Ale najważniejsze jest to, aby zaplanować zrównoważony proces działania. Bo jeśli się już decydujemy na produkcję i sprzedaż to interesuje nas przecież długoterminowa zmiana, a nie krótkoterminowy zysk.

Celina Kołopieńczyk
 PZDR Nowa Sól
 c.kolopienczyk@lodr.pl

W poprzednim numerze naszego miesięcznika ukazał się pierwszy artykuł na temat Restrukturyzacji małych gospodarstw. Głównym celem programu jest poprawa wyników ekonomicznych małych gospodarstw oraz ułatwianie ich restrukturyzacji, a uzyskane do-

będzie znajdowała się w województwie lubuskim, ponieważ ta część gospodarstwa jest przedmiotem inwestycji.

Struktura produkcji, wielkość ekonomiczna w roku wyjściowym

Struktura produkcji przedstawiała się następująco: rolnik był właścicielem gospodarstwa o powierzchni 5,64 ha, z których większość to gleby

W związku z tym, że gospodarstwo leży w dwóch różnych Reginach SO uwzględniono to w wyliczeniu wielkości ekonomicznej.

Koncepcja rozwoju gospodarstwa, cele i założenia biznesplanu, planowane inwestycje

Koncepcja rozwoju przedstawiona przez rolnika polegała na zwiększeniu powierzchni gospodarstwa

Restrukturyzacja małych gospodarstw na przykładzie lubuskich rolników część II

finansowanie ma być przeznaczone na pokrycie kosztów związanych ze zmianą profilu produkcji. Dziś zapraszam do części drugiej, w której przedstawiam drugie gospodarstwo, które realizuje tę samą operację przy wykorzystaniu unijnych środków.

Gospodarstwo specjalizujące się w uprawie szparagów białych i zielonych

Gospodarstwo w roku wyjściowym było zaliczane w systemie FADN do typu „mieszane” i do kierunku produkcji „Mieszane – uprawy polowe oraz drzewa i krzewy owocowe (uprawy trwałe). Region SO A oraz B. Brak produkcji zwierzęcej. Przychody inne niż przychody z rolnictwa w roku poprzedzającym rok składania wniosku stanowiły około 30 000 zł. Grunty gospodarstwa są położone w dwóch województwach: wielkopolskim i lubuskim. Docelowo większość gruntów

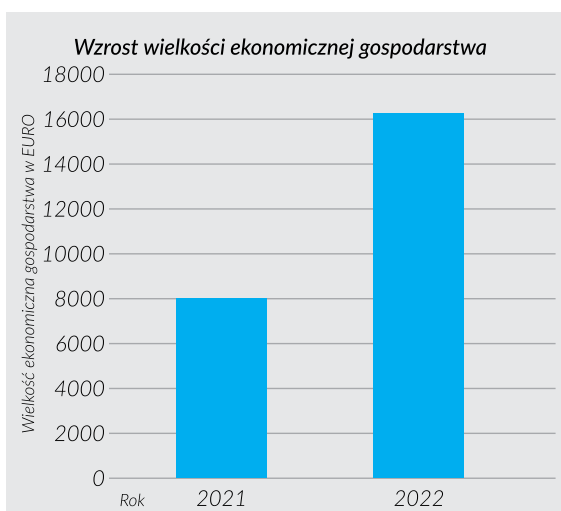
słabsze klasy IVb-VI. Łączna powierzchnia upraw wynosiła 5,57 ha, z czego 3,52 ha to zboża, 1,00 łąbin wąskolistny, szparagi białe 0,65 ha w uprawie polowej oraz choinki bożonarodzeniowe 0,40 ha. Wielkość ekonomiczna w roku bazowym wynosiła 8 087,16 euro.

o 2,89 ha, poprzez zakup gruntów w województwie lubuskim. Głównym zamierzeniem było wprowadzenie do uprawy szparaga zielonego na areale 0,85 ha oraz dyni olbrzymiej na powierzchni 0,70 ha. Premia została w całości przeznaczona za zakup gruntów o wartości 87000 zł.

Koncepcja rozwoju gospodarstwa zakładała następujące cele:

- Zmiana profilu produkcji w związku z wprowadzeniem nowych upraw.
- Zwiększenie skali produkcji poprzez powiększenie powierzchni uprawy warzyw.
- Zwiększenie produkcji towarowej.
- Prowadzenie działalności w zakresie przygotowywania do sprzedaży produktów rolnych wytwarzanych w gospodarstwie (przygotowywanie szparagów do sprzedaży).
- Wprowadzenie innowacji w dziedzinie postępu biologicznego poprzez zakup kwalifikowanych karp szparaga oraz nasion dyni olbrzymiej.
- Wprowadzenie innowacyjnego pro-

8,46 ha, z czego około 4,80 ha to zboża na ziarno, 1,00 ha łubinu na ziarno, 0,40 ha choinek bożonarodzeniowych oraz 1,50 ha szparagów: 0,65 ha szpa-

zmian, skutkujących między innymi poprawą żywotności ekonomicznej. Przedstawiony przykład jest dowodem na to, że działanie spełnia swoje cele, szczególnie w gospodarstwach, w których w wyniku restrukturyzacji następuje zmiana typu rolniczego i kierunku produkcji. W opisanym gospodarstwie uprawiającym szparagi nastąpiła zmiana typu rolniczego

z mieszanego na uprawy polowe, o kierunku produkcji specjalizującym się w uprawie polowej różnych gatunków roślin.

Działanie to zostało tak skonstruowane, że spełnia swoją rolę w sytuacjach, gdzie w wyniku przeprowadzonych zmian następuje restrukturyzacja gospodarstwa, zmiana upraw, zmiana kierunku i następuje wzrost wielkości ekonomicznej.

W pracy doradczej spotykam się często z sytuacjami, gdzie rolnicy postrzegają ten program (Restrukturyzacja małych gospodarstw), jako działanie inwestycyjne. Przedstawiają koncepcję polegającą jedynie na zakupie sprzętu rolniczego nie planując żadnych zmian i restrukturyzacji swojego gospodarstwa, co zupełnie nie zmienia, ani nie poprawia wyników ekonomicznych. Rolą doradcy jest opracowanie wraz z rolnikiem takiej koncepcji rozwoju gospodarstwa, która będzie dla niego możliwa do realizacji. Uwzględniająca jego aktualne zasoby siły roboczej, sprzętu, posiadanego zaplecza i jego umiejętności oraz wiedzy, którą będzie musiał wykorzystać do przeprowadzenia zmian. Doradca powinien również zwracać szczególną uwagę na stwarzanie sztucznych warunków przyznania pomocy. Planowane działania i inwestycje muszą być spójne z założonymi celami.

duktu jakim są szparagi zielone, dotychczas nie uprawiane w gospodarstwie oraz dynia olbrzymia.

W związku z tym, że premia w całości będzie przeznaczona na zakup gruntów rolnych, nie zaplanowano inwestycji w zakresie środowiska i klimatu.

Wyniki ekonomiczne w roku docelowym

Wyniki ekonomiczne w roku docelowym zaplanowano następująco: powierzchnia użytków rolnych będących własnością rolnika wyniesie

8,46 ha, z czego około 4,80 ha to zboża na ziarno, 1,00 ha łubinu na ziarno, 0,40 ha choinek bożonarodzeniowych oraz 1,50 ha szparagów: 0,65 ha szpa-

raga białego oraz 0,85 ha szparaga zielonego.

Wielkość ekonomiczna w roku docelowym wyniesie 16 210,26 euro. Nastąpił wzrost wielkości ekonomicznej w porównaniu do roku bazowego o 100,044 %. Spełniony został warunek przyznania pomocy, co do wzrostu wielkości ekonomicznej o 20% oraz w stosunku do roku bazowego oraz do co najmniej 10 tys. euro.

Poddziałanie: 6.3 Restrukturyzacja małych gospodarstw jest działaniem, które umożliwia małym gospodarstwom przeprowadzenie

Iwona Kupińska
LODR Kalsk
i.kupinska@lodr.pl

Corocznie pojawiają się dyskusje na temat jakiego rodzaju dopłaty i w jakiej wysokości otrzymają rolnicy. Czy będą wyższe czy niższe w porównaniu z rokiem ubiegłym i jakie warunki muszą być spełnione aby je otrzymać. Nikt nie bierze pod uwagę scenariusza, że dopłat może w ogóle nie być. Czy taka sytuacja może zaistnieć? Odpowiedź jest niestety twierdząca, choć na szczęście jak dotąd nie pojawiły

temu rachunkowości FADN. System rachunkowości FADN jest obowiązkowy dla kraju, natomiast nie jest obowiązkowy dla rolnika. W praktyce oznacza to, że rolnicy nie mogą być zmuszani do prowadzenia rachunkowości w ramach systemu FADN, są natomiast zachęceni do uczestnictwa poprzez możliwość uzyskania dokumentów pomagających w zarządzaniu gospodarstwem. Jeśli więc nie będzie rolników chętnych do prowadzenia zapisów to Polska może nie wywiązać się z obowiązku przekazywania danych rachunkowych, co spowoduje brak dopłat.

EWG nr 79/65/EWG, a więc zaczął on funkcjonować w 1965 roku. FADN jest jednym z narzędzi, które pomagają w programowaniu i realizacji zadań Wspólnej Polityki Rolnej. Dane gromadzone w ramach tej struktury wykorzystywane są przede wszystkim do:

- corocznego określania dochodów gospodarstw rolnych funkcjonujących na terenie UE,
- analizy działalności gospodarstw rolnych,
- oceny skutków projektowanych zmian dotyczących rolnictwa.

W systemie uczestniczą wszystkie

Czy polscy rolnicy stracą dopłaty?

się okoliczności, które by doprowadziły do utraty dopłat przez polskich rolników i mam nadzieję, że tak się nie stanie.

Jak już wspomniałam, dopłat może nie być. Sytuacja taka nastąpi jeżeli Polska przestanie przekazywać dane do Komisji Europejskiej w ramach sys-

Czym jest system rachunkowości FADN?

FADN (z ang. Farm Accountancy Data Network) to europejski system zbierania danych rachunkowych z gospodarstw rolnych, którego podstawę prawną stanowi Rozporządzenie Rady

państwa członkowskie Unii Europejskiej. Za zbieranie danych w ramach systemu odpowiedzialne są Agencje Łącznikowe w poszczególnych państwach. W Polsce taką Agencją jest Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej Państwowy Instytut Badawczy, natomiast Ośrodki

Doradztwa Rolniczego są Biurami Rachunkowymi. Mamy więc w Polsce 16 biur rachunkowych, a książki prowadzone są w jedenastu tysiącach gospodarstw. Podstawę prawną systemu w Polsce stanowi Ustawa z dnia 29 listopada 2000 r. o zbieraniu i wykorzystywaniu danych rachunkowych z gospodarstw rolnych, Dz. U. Nr 3 z 2001 poz. 20 z późn. zm. - Dz.U. 2021 poz.1215 (tekst jednolity).

W systemie obowiązują trzy podstawowe zasady:

Zasada 1. Rolnik dobrowolnie uczestniczy w systemie FADN.

Zasada 2. Dane z gospodarstw rolnych dostarczane do Komisji są traktowane jako ściśle tajne.

Zasada 3. Danych nie można wykorzystywać dla celów podatkowych.

A więc rolnicy, którzy zgodzili się na uczestnictwo w systemie, mogą być spokojni o bezpieczeństwo danych przekazywanych do systemu.

Po co w ogóle prowadzić rachunkowość?

Najstarsze księgi handlowe pojawiły się 5 tysięcy lat temu na terenie dzisiejszej Mezopotamii, a za prekursorów rachunkowości w Europie uważa się Włochów. Najistotniejsze jest jednak to, że do rozwoju rachunkowości przyczynili się głównie kupcy, a więc przedsiębiorcy, najwyraźniej po coś było im to potrzebne. Bez zapisów rachunkowych nie jesteśmy w stanie zarządzać żadnym przedsiębiorstwem, a więc i gospodarstwem. Dla jasności dodam, że mówimy o rachunkowości zarządczej, a więc interesują nas wszystkie zdarzenia gospodarcze. Nie tylko takie, na których wpisanie do ewidencji pozwalają nam przepisy podatkowe albo posiadamy dowody księgowe. Zresztą grzechem byłoby nieprowadzenie rachunkowości w czasach, kiedy musimy gromadzić tzw. dowody księgowe, najczęściej są to faktury, do innych celów, chociażby do prowadzenia ewidencji vatowskiej czy też udokumentowania zakupów nawozów albo środków ochrony roślin. Ze względów praktycznych na uczestnictwo w systemie FADN decydują

się osoby zobowiązane do prowadzenia zapisów rachunkowych z tytułu uzyskania środków na restrukturyzację małych gospodarstw, premię dla młodych rolników czy też modernizację gospodarstw rolnych. Co prawda działania te są już w większości zakończone, gdyż były elementem PROW 2014-2020, natomiast nic na to nie wskazuje, że podobnych wymogów nie będzie w ramach Planu Strategicznego dla WPR na lata 2023-2027 w planowanych interwencjach sektorowych.

Prowadzę rachunkowość w systemie FADN i co z tego mam?

W niniejszym artykule nie będę skupiała się na dokumentacji księgowej, natomiast przedstawię Państwu produkty FADN czyli coś, co posłuży nam do zarządzania gospodarstwem. Najważniejszym dokumentem powstałym po rocznym okresie zbierania danych rachunkowych jest **raport indywidualny gospodarstwa rolnego** w wersji pełnej bądź skróconej. Na podstawie raportu możemy prześledzić całość działalności gospodarstwa rolnego począwszy od zasobów środków produkcji jakimi dysponuje, poprzez poniesione w czasie produkcji nakłady, aż do uzyskanych wyników w wymiarze ilościowym i wartościowym. A więc oprócz części typowo finansowej w raporcie występują tabele z zasobami ziemi, pracy, pogłowiem i wydajnością zwierząt, strukturą upraw uprawami i plonami. A więc odbiorca zewnętrzny nie znający gospodarstwa ma wyobrażenie z jakim podmiotem ma do czynienia. Część finansowa obejmuje przepływy, rachunek wyników, wartość i strukturę produkcji, podatek VAT, dotacje, sprzedaż i uzyskane ceny najważniejszych produktów rolniczych, wartość i strukturę kosztów, bilans finansowy, rachunek kapitału własnego, saldo rachunku prywatnego oraz analizę wskaźnikową gospodarstwa rolnego. Dużo i brzmi obco? Mogę Państwa zapewnić, że przy „bliższym poznaniu” dane zyskują na prostocie, a na pewno w ich analizie pomoże nasz doradca. Raport indywidualny daje odpowiedź na zasadnicze pytania

każdego przedsiębiorcy: Ile zarobiłem? A jeśli za mało to dlaczego? A może by to rzucić i poszukać pracy poza rolnictwem? Czy uzyskam dochód bez dopłat? Jeżeli zaś interesuje nas porównanie wyników gospodarowania w poszczególnych latach, to będąc w systemie od co najmniej dwóch lat możemy wytworzyć **raport dynamiczny gospodarstwa rolnego**. Taki raport można wytworzyć za maksymalnie 5 lat. Jest to przede wszystkim narzędzie wspierające ocenę ryzyka działalności związanej z wahaniami sytuacji ekonomicznej spowodowanymi warunkami przyrodniczymi i rynkowymi. Ostatnim, jak do tej pory, dokumentem dla rolnika, który można uzyskać z systemu FADN, jest **raport porównawczy**. Pokazuje on nasze gospodarstwo na tle zasobów i wyników gospodarstw podobnych. W celu wytworzenia takiego raportu musimy podać tak zwane kryteria dobroci, czyli po prostu zastanowić się pod względem jakich cech, chcemy porównywać się z innymi gospodarstwami, które są podobne do naszego (dobór na podstawie kryteriów podobieństwa).

Na koniec zachęcam do prowadzenia zapisów w systemie FADN, co na pewno przyniesie wymierne korzyści w postaci wiedzy niezbędnej do efektywnego zarządzania gospodarstwem, a już na pewno pomoże w uporządkowaniu faktur i paragonów. A że przy tej okazji Polska spełni wymóg prowadzenia rachunkowości niezbędny do uzyskania dopłat dla rolników, będzie to, jak mówią w popularnej reklamie, efekt uboczny. Dane z FADN są wykorzystywane nie tylko na poziomie całej UE. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi chętnie korzysta z danych pochodzących z systemu FADN projektując system dopłat czy innych interwencji w rolnictwie na poziomie krajowym. Dane te służą też ocenie wprowadzonych zmian. W dużym uproszczeniu można więc powiedzieć, że jeżeli chcesz mieć wpływ na politykę państwa w zakresie rolnictwa to prowadź książki rachunkowe.

Prawidłowy płodozmian w rolnictwie ekologicznym

Piotr Tyliszczak
LODR Kalsk
p.tyliszczak@lodr.pl

Rolnictwo ekologiczne jest specyficznym rodzajem gospodarowania na gruntach rolnych. W przypadku decyzji o uprawie w tym systemie musimy się liczyć z tym, że nie można stosować większości nawozów oraz środków ochrony roślin – można stosować tylko te zatwierdzone do stosowania w rolnictwie ekologicznym. W związku z tym należy zwrócić szczególną uwagę na prawidłową agrotechnikę aby uniknąć problemów w uprawie z którymi w mniejszym lub większym stopniu można sobie poradzić w rolnictwie konwencjonalnym. Jednym z najważniejszych czynników jest prawidłowy płodozmian na którym skupimy się w tym artykule.

W rolnictwie ekologicznym w przeciwieństwie do rolnictwa konwencjonalnego nie możemy sobie pozwolić na chemiczne zwalczanie chwastów, a także na mineralne nawożenie najpopularniejszymi i łatwo dostępnymi nawozami. W związku z tym aby uniknąć problemów z chwastami, chorobami oraz szkodnikami musimy odpowiednio zaplanować płodozmian, a także dobrać właściwie gatunki roślin.

Pierwszym system zmianowania, który polegał na podzieleniu pola na 4 części płodozmianowe był płodozmian norfolki opracowany w XVIII wieku. Płodozmian ten zakłada, że rośliny następują po sobie rok po roku w następującej kolejności:

1. zboże ozime,
2. roślina okopowa na oborniku,
3. zboże jare,
4. roślina motylkowata.

Taki układ zmianowania powodował, że po zbiorze zboża ozimego uprawiano roślinę okopową

na oborniku np. ziemniaki. Po zbiorze okopowych wysiewano zboże jare, które bardzo dobrze wykorzystywało działanie obornika z przedplonu (pamiętajmy że, obornik działa nawet przez 3 lata po zastosowaniu). Po zbożu jarym uprawiano rośliny mo-

tylkowate jak na przykład koniczyna czerwona. Po koniczynie zasiewano zboże ozime wykorzystujące działanie rośliny motylkowej polecające na wiązaniu azotu atmosferycznego. Oczywiście tak to wyglądało kiedyś. Pomimo faktu, że taki płodozmian bardzo dobrze sprawdza się w gospodarstwach ekologicznych, dziś bardzo często ciężko jest zaplanować produkcję w ten sposób. Znaczenie roślin okopowych znacznie spadło i nie jest takie jak kiedyś, natomiast uprawiając motylkowate drobnonasienne takie jak koniczyna należy posiadać zwierzęta, dla których będzie ona stanowiła paszę, a jak wiadomo jest coraz mniej gospodarstw zwierzęcych. Nie oznacza to oczywiście, że nie można tego płodozmianu dostosować do dzisiejszych czasów oraz do warunków swojego gospodarstwa. Głównym założeniem

płodozmianu norfolkiego była uprawa na przemian uprawy zubażającej glebę (zboże) z rośliną wzbogacającą glebę (okopowe na oborniku oraz motylkowate). Planując płodozmian w swoim gospodarstwie należy więc kierować się tymi kryteriami. Jeżeli w gospodarstwie są zwierzęta należy zaplanować odpowiednią powierzchnię paszową i można uwzględnić w strukturze zasiewów motylkowate drobnonasienne oraz trawy na gruntach ornych – rośliny te w znacznym stopniu zwiększą żyzność gleby i pozytywnie wpłyną na roślinę następczą.

Kolejnym aspektem, który należy wziąć pod uwagę jest jakość gleby na danym polu oraz dobór odpowiedniego gatunku. Na glebach lekkich należy unikać roślin o dużych wymaganiach takich jak pszenica ozima, bobik czy rzepak. Na glebach ciężkich nie należy za to uprawiać ziemniaków oraz łubinów (z wyjątkiem łubinu białego). Mając już ustalony wachlarz możliwych do uprawy gatunków dobrze zaplanować zmianowanie w taki sposób, aby roślina następcza wykorzystywała składniki pokarmowe

z innych warstw gleby tzn. uprawiając zboże, które ma płytki system korzeniowy warto w następnym sezonie zasiać roślinę o głębokim systemie korzeniowym na przykład rzepak, kukurydza, łubin, bobik, groch, lucerna, koniczyna. Taki sposób uprawy pozwoli na uruchomienie składników z warstw gleby wcześniej niedostępnych dla roślin o płytkim systemie korzeniowym, a także ograniczy występowanie zjawiska zmęczenia gleby (wyczerpanie składników pokarmowych z pewnej warstwy gleby).

Ważnym czynnikiem doboru roślin jest oczywiście aspekt ekonomiczny, a więc możliwość sprzedaży potencjalnego plonu. Uprawiając ekologicznie warto zainteresować się roślinami, które nie cieszą się dużą popularnością, ale mogą stanowić ciekawe uzupełnienie płodozmianu. Facelia błękitna jest rośliną z rodziny ogórecznikowatych, a więc botanicznie jest to roślina zupełnie odmienna od pozostałych powszechnie uprawianych i co za tym idzie, stanowi doskonały element płodozmianu. Bardzo dobrze sobie radzi sobie na glebach słabszych, wykazuje bardzo dużą konkurencyjność w stosunku do chwastów i dodatkowo jest cenną rośliną miododajną. Gryka jest rośliną z rodziny rdestowatych, a więc botanicznie zbliżoną do często spotykanych chwastów na naszych polach

– rdestach. Ekologiczne nasiona są cenione ze względu na możliwość produkcji z nich ekologicznej kaszy gryczanej. Ponadto również jest cenną rośliną miododajną. Len jest również ciekawym przykładem uzupełnienia płodozmianu. O ile wartość włókna mocno spadła w stosunku do przeszłości, nasiona są w dalszym ciągu poszukiwanym surowcem do produkcji zdrowego oleju. To tylko przykłady ciekawych roślin do uprawy ekologicznej, można pokusić się o uprawę jeszcze innych gatunków, najważniejsza jest zasada – im większa bioróżnorodność tym lepiej. Oczywiście plon z roślin mało popularnych dużo trudniej sprzedać niż pszenicę czy kukurydzę, jednak jest możliwe i warto rozważyć uprawę takich roślin ze względu na korzyści dla gleb w gospodarstwie.

Sposobem na zwiększenie żyzności gleby jest regularne wysiewanie poplonów po roślinach zbożowych, najlepiej wielogatunkowych, w skład którego wchodzi co najmniej jedna roślina motylkowata. Przyoranie masy poplonów wzbogaci glebę w cenne składniki pokarmowe pobrane z głębszych warstw, a ponadto dostarczy materii organicznej. Wysiew poplonów ma szczególne znaczenie w gospodarstwach nieposiadających zwierząt, a tym samym obornika. Zielona masa poplonów stanowi w takich gospodarstwach jedyną możliwość wprowadzania materii organicznej do gleby i budowy poziomu próchnicy (oczywiście istnieje możliwość zakupu obornika, jednak często jest to bardzo trudne).

Decydując się na uprawę ekologiczną musimy bardzo dobrze przemyśleć organizację i agrotechnikę w gospodarstwie. Jest to znacznie trudniejsze niż w gospodarstwach konwencjonalnych. Jedną z najważniejszych rzeczy na którą należy zwrócić szczególną uwagę jest prawidłowe zaplanowanie płodozmianu. Kierując się powyższymi wskazówkami istnieje duża szansa na powodzenie produkcji i co za tym idzie osiągnięcie satysfakcjonujących dochodów.

Z myślą o lubuskich rolnikach i konsumentach został uruchomiony lubuski e-bazarek umożliwiający zakup produktów rolnych i regionalnych przez internet.

Zapraszamy Państwa do zamieszczenia swoich ogłoszeń na portalu Lubuskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Kalsku

Zapewniamy:

- Bezpłatne zamieszczanie ogłoszeń
- Darmową promocję
- Ogólnopolski dostęp do towarów
- Łatwą i wygodną sprzedaż Państwa produktów
- Sprzedaż w cenach i na warunkach przez Państwa wskazanych

www.lubuskiebazarek.pl

Infolinia: 68 385 20 91

Rolnictwo Regeneratywne

Kinga Jakiel
LODR Kalsk
k.jakiel@lodr.pl

Rolnictwo Regeneratywne – czym jest?

Najprościej mówiąc, rolnictwo regeneratywne, jest to system zasad jak i praktyk rolniczych zmierzających do jak największej bioróżnorodności. Zróżnicowane, wieloletnie prace mają na celu wzbogacenie gleby oraz poprawę stanu ekosystemów. Rolnictwo regeneratywne jest modelem gospodarowania alternatywnym dla intensywnego rolnictwa. Kładzie ono nacisk na utrzymywanie właściwego stanu środowiska naturalnego stosując wyłącznie nawozy naturalne. W gospodarowaniu tego typu istotną funkcją jest również produkowanie zrównoważonej, zdrowej żywności jak i dbałość o dobrostan zwierząt w gospodarstwie. Głównymi założeniami rolnictwa regeneratywnego są utrzymywanie oraz odtwarzanie potencjału plonotwórczego gleby, na której będzie prowadzona produkcja rolnicza oraz zwiększenie retencji wody w glebie.

Permakultura

Permakultura wywodzi się z połączenia dwóch słów z języka

angielskiego, „*permanent*” – czyli stały, nieustanny oraz „*agriculture*” – czyli rolnictwo, uprawa. W wolnym tłumaczeniu jest to tak zwana stała uprawa roli. Permakultura jest to sposób uprawy ziemi zakładający jak najmniejszą interwencję człowieka w naturę. Główną zasadą permakultury, która wiąże się z rolnictwem regeneratywnym, jest nieprzewracanie ziemi. Przekopywanie ziemi niszczy na jakiś czas bogate życie glebowe którego elementem, są organizmy beztlenowe, które po wydostaniu się na powierzchnię po prostu umierają. Zwolennicy permakultury zazwyczaj trzymają się sześciu głównych zasad:

1. **Obserwuj i bierz udział** poprzez spędzanie czasu na współpracy z naturą.
2. **Złap i zatrzymaj energię** poprzez stworzenie systemów gromadzących zasoby podczas gdy jest ich dużo.
3. **Zbierz plon** zapewnij sobie owoce wykonywanej pracy.
4. **Nie wytwarzaj odpadów**, gdy używamy wszystkich dostępnych zasobów, nic się nie marnuje.
5. **Stosuj i doceniaj** zmniejsza ona wrażliwość na zagrożenia i wykorzystuje unikalne właściwości środowiska, w którym się znajduje.
6. **Kreatywnie wykorzystuj zmiany i reaguj na nie** poprzez uważną obserwację, możemy wpływać na nieodwołalne zmiany, interweniując we właściwym czasie.

Biologizacja

Jest to wyjątkowe podejście do produkcji rolniczej stosowane głównie w rolnictwie regeneratywnym, polegające na budowaniu zdrowia

gleby, odporności naszych upraw oraz poprawie zasobności gleby w składniki odżywcze z poszanowaniem zasobów środowiska naturalnego. Wszystkie działania w kierunku urozmaicenia bioróżnorodności oraz dążenia do zbilansowania składników glebowych wiążą się właśnie z biologizacją. Ważne jest także zmniejszenie do minimum wszystkich syntetycznych środków stosowanych w gospodarstwie. Biologizacja to korzyści nie tylko dla rolników, ale również dla środowiska naturalnego. Ochrania ona wszystkie zasoby naturalne (zwierzęta, glebę, wodę) dla naszych przyszłych pokoleń. Wiąże się z tym wyższa jakość żywności wyprodukowanej zgodnie z zasadami biologizacji. Taka żywność jest źródłem wartości odżywczych oraz składników mineralnych.

Lubuskie Angusowo

Najlepszym przykładem gospodarstwa, które kieruje się zasadami pozyskiwania najwyższej jakości produktów rolnych, jest rodzinna farma znajdująca się w województwie lubuskim „Lubuskie Angusowo”. Pan Tomasz wraz z całą rodziną dba o dobrostan zwierząt wykorzystując innowacyjne pomysły na wzbogacenie pastwisk. Farma działa już od 2014 roku. Ideą powstania gospodarstwa było produkowanie najlepszej, zdrowej żywności. Na 20 hektarach Pan Tomasz wraz z rodziną utrzymuje bydło rasy Angus czerwony, małe stadko świń Mangalic, kury, kozy i króliki. Czym wyróżnia się farma Lubuskie Angusowo? Otóż, do utrzymania pastwisk nie wykorzystuje się żadnych nawozów czy maszyn rolniczych. W utrzymaniu prawidłowego stanu użytków zielonych pomagają wszystkie zwierzęta znajdujące się na farmie. To właśnie zwierzęta, a w szczególności przeżuwacze, użyźniają pastwisko urozmaicając całe życie glebowe (permakultura). Cały system wypasowy oraz zasady prowadzenia gospodarstwa można zobaczyć na kanale YouTube – Lubuskie Angusowo. Zapraszamy!

Lubuski Ośrodek
Doradztwa Rolniczego
w Kalsku

*cudze chwalicie,
swoje poznajcie*

Zapewniamy:

- Bezpłatne zamieszczanie ogłoszeń
- Darmową promocję
- Ogólnopolski dostęp do towarów
- Łatwą i wygodną sprzedaż Państwa produktów
- Sprzedaż w cenach i na warunkach przez Państwa wskazanych

Infolinia: 68 385 28 68

**Zapraszamy Państwa do zamieszczenia swoich ogłoszeń na portalu
Lubuskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Kalsku**

www.lubuskiebazarek.pl

Troska o środowisko czy sposób na ratowanie budżetu?

Iwona Kupińska
LODR Kalsk
i.kupinska@lodr.pl

Podatki i opłaty lokalne. Temat znany i nie lubiany, powracający zawsze na początku roku, kiedy gminy w drodze uchwał określają stawki podatku od nieruchomości. Dlaczego w tym roku podatki lokalne budzą tyle emocji? Bo inflacja ich nie oszczędziła i wszyscy odczuwamy to w kieszeniach. Poza tym jak bumerang powraca sprawa tak zwanego podatku od deszczu, który niby jest, ale nie za często się o nim mówi i kto właściwie jest zobowiązany do jego płacenia.

Będzie drożej?

Na początek porównajmy stawki podatku od nieruchomości oraz opłat lokalnych w roku 2022 i 2023. Przypominam, że górne stawki kwotowe podatków i opłat lokalnych publikowane są corocznie w Monitorze Polskim w formie obwieszczenia Ministra Finansów. Stawki na rok 2023 zostały opublikowane 1 sierpnia 2022 roku w Monitorze Polskim pozycja 731. Natomiast podstawę prawną do wprowadzenia podatków i opłat lokalnych stanowi ustawa z dnia 12 stycznia 1991 roku, której ostatnia nowelizacja miała miejsce w 2022 roku (Dz.U. z 2022 roku, poz. 1452 i 1512).

We wcześniej wspomnianej ustawie wyszczególnione jest, kto podlega podatkowi i kto jest z nich zwolniony. Zainteresowanych odsyłam do ustawy, natomiast my zajmijmy się tymi podatkami od nieruchomości, z którym jako podatnicy spotykamy się właściwie wszyscy. Przed analizą stawek przypominam jeszcze, że Rada Gminy na podstawie uchwały ma prawo do zmniejszenia kwot maksymalnych zawartych w obwieszczeniu Ministra Finansów.

Oprócz podatku od nieruchomości ustawa o podatkach i opłatach lokalnych reguluje kwestie podatku od środków transportowych, opłatę targową, miejscową, uzdrowską, reklamową oraz od posiadanych psów, gdzie mamy do czynienia z podobnym wzrostem stawek. Z przeanalizowanych przeze mnie uchwał rad gmin wynika, że niewiele gmin decyduje się na obniżenie maksymalnych stawek podatkowych.

Koniec betonozy?

Co roku powraca temat podatku od zmniejszenia naturalnej retencji terenowej popularnie nazywanego podatkiem od deszczu. Na początek uspokajam wszystkich, że właściciele typowych działek na których znajdują się domy jednorodzinne nie będą musieli, przynajmniej na razie, uiszczać tego podatku. Projekt przepisów wprowadzających taki obowiązek dla właścicieli działek o powierzchni co najmniej 600 m² pojawił się po raz pierwszy w 2020 roku i co roku ten temat odżywa. W roku 2022 szczególnie głośno mówiło się o nim w lipcu i sierpniu, ale z tego co mi wiadomo, prace nad projektem rozszerzającym

1	Od gruntów:	2022, stawki w zł	2023, stawki w zł	Porównanie rok do roku
a.	związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej bez względu na sposób zakwalifikowania w ewidencji gruntów i budynków od 1 m ² powierzchni:	1,03	1,16	113%
b.	pod wodami powierzchniowymi płynącymi jezior i zbiorników sztucznych od 1 ha powierzchni:	5,13	5,79	113%
c.	pozostałych za 1 m ² powierzchni: w tym zajętych na prowadzenie odpłatnej statutowej działalności pożytku publicznego przez organizacje pożytku publicznego:	0,54	0,61	113%
d.	niezabudowanych objętych obszarem rewitalizacji i położonych na terenach, dla których miejscowy plan zagospodarowania przewiduje przeznaczenia pod zabudowę mieszkaniową, usługową albo mieszaną - od 1 m ² :	3,40	3,81	112%
2	Od budynków lub ich części:	2022, stawki w zł	2023, stawki w zł	Porównanie rok do roku
a.	mieszkalnych za 1 m ² powierzchni użytkowej:	0,89	1,00	112%
b.	związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej oraz od budynków mieszkalnych lub ich części zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej za 1 m ² powierzchni użytkowej:	25,74	28,78	112%
c.	zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie obrotu kwalifikowanym materiałem siewnym za 1m ² powierzchni użytkowej:	12,04	13,47	112%
d.	związane z udzielaniem świadczeń zdrowotnych w rozumieniu przepisów o działalności leczniczej, zajętych przez podmioty udzielające tych świadczeń, za 1m ² powierzchni użytkowej	5,25	5,87	112%
e.	pozostałych za 1 m ² powierzchni użytkowej, w tym zajętych na prowadzenie odpłatnej statutowej działalności pożytku publicznego przez organizacje pożytku publicznego:	8,68	9,71	112%

liczbę podmiotów zobowiązanych do płacenia tego podatku zostały wstrzymane ze względów społecznych. Kiedyś oczywiście ten podatek dotknie nas wszystkich, bo wprowadzenie takiej opłaty ma związek z przeciwdziałaniem suszy. Ale nie oznacza to wcale, że będziemy go płacić, bo tak naprawdę celem jego wprowadzenia jest zachęcenie nas do działań, które będą prowadziły do retencji wody, a tym samym zwalniały z uiszczania podatku od deszczu. Mówiąc jeszcze prościej podatek od deszczu ma nas powstrzymać od zabetonowywania powierzchni naszej posesji, zwykle w dyskusjach na temat tego podatku mówi się o 50% dopuszczalnego wskaźnika zabudowy. O co więc tyle szumu, czyli kto jest zobowiązany do uiszczania podatku od deszczu? Podstawę prawną tego podatku stanowi artykuł 269 ustawy Prawo Wodne z dnia 20 lipca 2017 roku z późn. zm.,

który cytując mówi, że opłatę za usługi wodne uiszcza się także za:

1) zmniejszenie naturalnej retencji terenowej na skutek wykonywania na nieruchomości o powierzchni powyżej 3500 m² robót lub obiektów budowlanych trwale związanych z gruntem, mających wpływ na zmniejszenie tej retencji przez wyłączenie więcej niż 70% powierzchni nieruchomości z powierzchni biologicznie czynnej na obszarach nieujętych w systemy kanalizacji otwartej lub zamkniętej.

Już sprawa interpretacji tej definicji jest dość skomplikowana, bo w ustawie Prawo Wodne nie pojawiają się definicje użytych pojęć. Dlatego też Wody Polskie przygotowały materiały informacyjne precyzujące pojęcia używane w ustawie. A więc po pierwsze, nieruchomością definiowana jest jako „jedna księga – jedna nieruchomość”, niezależnie od tego, ile działek gruntowych obejmuje konkretna księga wieczysta, a także czy działki te graniczą ze sobą, czy też nie. Powierzchnia biologicznie czynna to teren o powierzchni urządzonej w sposób zapewniający naturalną vegetację roślin i retencję wód

opadowych. Otwarte systemy kanalizacji deszczowej to urządzenia takie jak np. korytka odwadniające, rynsztoki, rynny, rowy, systemy odwodnienia i profili dróg, chodników oraz innych powierzchni utwardzonych. Zamknięte systemy kanalizacji deszczowej to rurociągi oraz zamknięte kanały ściekowe wraz ze studzienkami. Wynika więc z tego, że w praktyce niewiele podmiotów zobowiązanych jest do płacenia tego podatku pomijając te zwolnione z mocy ustawy, poza tym wymiar podatku można zmniejszyć stosując urządzenia do retencionowania wody. Sposób obliczenia powierzchni objętej podatkiem od deszczu reguluje artykuł 272 ust. 8 ustawy Prawo Wodne: wysokość tej opłaty gmina ustala jako iloczyn jednostkowej stawki opłaty wyrażonej w m² x wielkość utraconej powierzchni biologicznie czynnej wyrażonej w m² oraz czasu wyrażonego w latach, a stawki opłat wynikają z corocznych rozporządzeń Rady Ministrów w sprawie jednostkowych stawek opłat za usługi wodne.

Bez wątpliwości podatki i opłaty lokalne są i będą jednym z podstawowych źródeł dochodów gmin i nie możemy oczekiwać znacznego obniżenia stawek maksymalnych, co spowodowane jest szalejącą inflacją. Natomiast podatek od deszczu, którym jesteśmy „straszeni” od kilku lat, może faktycznie przyczynić się do poprawienia retencji pod warunkiem, że jego zasady będą jasne, a my będziemy chcieli uniknąć płacenia go.

Iwona Kupińska
LODR Kalsk
i.kupinska@lodr.pl

Jakie konkretnie zmiany czekają podatników VAT w niedalekiej przyszłości?

W polskim prawie podatkowym regulacje prawne dotyczące VAT należą do najbardziej skomplikowanych. Od 2020 roku trwa w Polsce wdrażanie pakietów SLIM VAT, mających na celu uproszczenie przepisów VAT-owskich z jednoczesnym dostosowaniem ich do legislacji unijnej.

Pierwszy pakiet SLIM VAT został wprowadzony w 2020 roku (ustawa

Planuje się wprowadzenie nowego, wyższego limitu wartości sprzedaży uprawniającego do posiadania statusu małego podatnika – ma on wynosić 2 000 000 euro (kwota liczona z wartością podatku). Obecnie jest to 1 200 000 euro. Co daje status małego podatnika? Możemy rozliczać się metodą kasową tzn. odprowadzać podatek VAT do US w momencie otrzymania zapłaty od kontrahenta i rozliczać się kwartalnie.

Odchudzamy VAT

z dnia 27 listopada 2020 r. o zmianie ustawy o podatku od towarów i usług oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. z 2020 r. poz. 2419), a SLIM VAT 2 w 2021 roku (ustawa z dnia 11 sierpnia 2021 r. o zmianie ustawy o podatku od towarów i usług oraz ustawy Prawo bankowe, Dz. U. z 2021 r. poz. 1626). Pakietem, nad którym obecnie trwają prace legislacyjne, jest SLIM VAT 3.

30 listopada gościliśmy w naszym ośrodku panią Martę Harasimowicz oraz panią Martę Józwiak, osoby na co dzień zajmujące się skomplikowanymi i problematycznymi zagadnieniami związanymi z podatkiem VAT. Obie panie pracują w Izbie Administracji Skarbowej w Zielonej Górze. Przeprowadzone przez nie szkolenie online w głównej mierze było poświęcone temu, co czeka nas, podatników i konsumentów, w 2023 roku. A czeka nas głównie dalsze upraszczanie przepisów VAT-owskich, czyli wdrożenie pakietu VAT SLIM 3. Aby zrozumieć istotę zmian planowanych w pakiecie SLIM VAT 3 na wstępie prelegentki w skrócie omówiły przepisy wprowadzone dwoma poprzednimi pakietami.

Doprecyzowane zostaną zasady przeliczania walut obcych przy korektach faktur. Przy korekcie faktury w walucie obcej będzie zastosowany kurs waluty taki sam, jak przy pierwotnym rozliczeniu. Zmianie ulegnie więc art. 31b ustawy o VAT. Faktury będą oczywiście rozliczane za okres, w którym powstała przyczyna zmiany. Zaznaczam, że jest to zasada ogólna, od której ustawodawca oczywiście przewiduje wyjątki.

W roku 2023 planowane jest złagodzenie warunków szybszego zwrotu VAT dla tak zwanych podatników bezgotówkowych. Kto to jest podatek bezgotówkowy? Definicja jest dosyć długa i skomplikowana – art. 87 ust. 6e ustawy o VAT. Mówiąc krótko, jest to podmiot, który większość transakcji z klientami przeprowadza bezgotówkowo oraz w określonej kwocie. Dodam jeszcze, że warunki te są dość trudne do spełnienia. Pakiet SLIM VAT 3 ma złagodzić te wymagania na okres 2 lat i zautomatyzować 15-dniowy zwrot VAT. Szczegóły zawarte są w art. 146 k ustawy o VAT.

Zmieniają się zasady wystawiania faktur zaliczkowych (art. 106b ust. 1a ustawy o VAT). Nie trzeba będzie

wystawiać faktury zaliczkowej, jeżeli podatnik w tym samym miesiącu otrzymał całość lub część zapłaty (zaliczkę) oraz dokonał czynności, na poczet których wpłynęła całość lub część zapłaty. Nie będzie to rozwiązanie obowiązkowe. Jeśli nabywca będzie chciał fakturę zaliczkową, to ją oczywiście otrzyma.

Pakiet SLIM VAT 3 zakłada rezygnację z obowiązku drukowania dokumentów fiskalnych wystawianych przy zastosowaniu kas rejestrujących, z tym, że muszą to być kasy online lub wirtualne. Celem dopuszczenia takiej możliwości jest oczywiście oszczędność. Zmianie miałby więc ulec art. 111 ust. 3a pkt 8 ustawy o VAT.

Innym ułatwieniem związanym z pakietem jest uproszczenie zwrotu kosztów zakupu kasy fiskalnej. Obecnie zwrot odbywa się podstawie decyzji wydanej przez organ podatkowy na wniosek podatnika. W przyszłości zwrot miałby się odbywać bez wydawania decyzji, w przypadku, gdy złożony wniosek nie będzie budził wątpliwości (art. 111 ust. 5a ustawy o VAT).

Zmiany dotkną też zasady wydawania WIS (wiążąca informacja stawkowa) - nastąpi likwidacja opłaty 40 zł za wniosek o wydanie WIS, pojawi się możliwość złożenia zażalenia na postanowienie o pozostawieniu wniosku o wydanie WIS bez rozpatrzenia, rozszerzony zostanie katalog podmiotów, które mogą wystąpić o WIS, pojawi się obowiązek dostarczenia na żądanie organu dodatkowych dokumentów odnoszących się do towarów albo usług, zostanie dokładnie określony czas obowiązywania WIS oraz nastąpi konsolidacja wydawania wiążących informacji (WIS, WIA, WIT, WIP) – Dyrektor Krajowej Informacji Skarbowej.

Rozszerzony zostanie także zakres płatności możliwych do opłacenia z konta VAT w przypadku stosowania mechanizmu podzielonej płatności (art. 62b w ust. 2 pkt 2 ustawy prawo bankowe). W przyszłości z tego konta będzie można regulować podatek od wydobycia niektórych kopaliny,

od sprzedaży detalicznej, tonażowy, od małych oraz opłatę od środków spożywczych.

Powoli zbliża się też moment, kiedy nie będzie można nabywać tradycyjnych kas fiskalnych tzn. z papierowym lub elektronicznym zapisem kopii, takie kasy można było kupować do 31 grudnia 2022, a kasy o zastosowaniu specjalnym można jeszcze kupić do 31 grudnia 2023. W związku z tym obowiązek używania kas online ma coraz większa grupa podatników, do tych, którzy już muszą posiadać takie kasy, w roku 2023 dołączy kolejna

grupa podatników – właściciele myjni samochodowych. Ponadto w roku 2025 ma wejść obowiązek integracji kasy fiskalnej z terminalem płatniczym (art. 19a ust. 3 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2021 r. poz. 162 z późn. zm.).

Coraz śmieiej wchodzi też do użytku faktura ustrukturyzowana. Jest nowy typ faktury, funkcjonujący w obrocie gospodarczym od 1 stycznia 2022 (na razie dla chętnych) i nie jest to to samo, co faktura elektroniczna. Faktura ustrukturyzowana, czyli inaczej e-faktura charakteryzuje się tym, że wystawiona jest przy użyciu Krajowego Systemu e-Faktur wraz z przydzielonym numerem identyfikującym tę fakturę w tym systemie (art. 2 pkt 32a ustawy o VAT). Czym jest krajowy System e-faktur? Jest specjalna platforma do wystawiania i otrzymywania faktur drogą elektroniczną, prowadzona przez Szefa Krajowej Administracji Skarbowej. Jak wcześniej wspomniałam, na razie wystawianie e-faktur jest dobrowolne, obowiązkowe ma się stać od 1 stycznia 2024 roku.

Tematyka poruszana podczas szkolenia dotyczyła różnych grup od-

biorców, nie zawsze tylko i wyłącznie osób będących czynnymi podatnikami podatku VAT. Temat, który na pewno dotyczy nasz wszystkich – czyli ogólnie pojętych podatników, to na pewno e-Urząd Skarbowy, czyli serwis dla podatników znajdujący na podatki.gov.pl. Do serwisu można załogować się na trzy sposoby: poprzez Login.gov.pl – profil zaufany, e-dowód i bankowość elektroniczną, aplikację mObywatel albo dane autoryzacyjne – PESEL lub NIP i kwoty przychodu. Przykładowe dokumenty, które można wypełnić elektronicznie i przesłać

do swojego urzędu to: zaświadczenia, ZAP-3, pisma ogólne, wniosek o stwierdzenie nadpłaty, czynny żal, ZAW-NR, wniosek o zaliczenie nadpłaty lub zwrotu podatku na poczet innych zobowiązań, wyjaśnienie przeznaczenia wpłaty, UPL-1, OPL-1. Ponadto portal oferuje chyba znane już nam wszystkim usługi takie jak: Twój e-PIT, e-mikrofirma, mandaty, płatności online, zwroty podatków oraz oczywiście Twoje dane. Można na nim znaleźć także informacje dotyczące pełnomocnictw w e-Urzędzie. Usługą, która pojawiła się w ramach e-Urzędu w 2022 roku jest e-korespondencja, której stosowanie ma na razie charakter dobrowolny. Nowa funkcjonalność umożliwia dwustronną komunikację z klientami KAS, tj. wnoszenie przez podatników pism do organów KAS oraz doręczanie przez organy KAS korespondencji stronom postępowań na konto w e-urzędzie skarbowym. Kwestią, której prelegentki poświęciły bardzo dużo uwagi, była grupa VAT, czyli podmiot tworzony w celu wspólnego rozliczania podatku VAT. Ta nowa w naszym prawie podatkowym forma współpracy otwarta jest dla wszystkich podmiotów prawnych

funkcjonujących w Polsce, a więc zarówno dla jednoosobowej działalności gospodarczej jak i spółki kapitałowej. Przepisy dotyczące warunków jakie należy spełnić, aby taka grupa stworzyć weszły w życie 1 stycznia 2023 roku. Co to jest grupa VAT oraz uszczegółowienie warunków jakie muszą spełnić podmioty chcące założyć taką grupę zawarte jest w ustawie o VAT w art. 2 pkt 47 oraz w art. 15 a ust. 1, 3-5 oraz 6-9. Ponadto po spełnieniu warunków opisanych w ustawie koniecznym jest między innymi zawarcie na piśmie umowy pomiędzy członkami, którzy mają wejść w skład grupy na co najmniej 3 lata, wskazanie przedstawiciela grupy VAT, dokonanie zgłoszenia rejestracyjnego grupy oraz wykreślenie z rejestru VAT członka grupy VAT z chwilą rejestracji grupy VAT. Po co zakładać grupę VAT? Grupa będzie traktowana jako jeden podatek, jej wewnętrzne transakcje nie będą podlegały opodatkowaniu, fakturowaniu czy mechanizmowi podzielonej płatności oraz będzie składała jedną wspólną deklarację VAT i prowadziła jeden rachunek bankowy. Oczywiście informacje zawarte powyżej nie wyczerpują absolutnie tematyki związanej z grupą VAT, są jedynie sygnałem dla osób, które chciałyby zgłębić ten temat i być może docelowo taką grupę założyć.

Kwestie związane z wszelkimi dokumentami związanymi z rozliczeniem podatku VAT ulegają coraz większej centralizacji i cyfryzacji. Dla nas, podatników nie tylko podatku VAT, wniosek jest jeden – fiskus wie o nas coraz więcej i każdy nasz błąd zostanie zauważony. Ponadto ujednolicenie zasad stosowanych w prawie podatkowym powoduje, że przepływ informacji podatkowych pomiędzy krajami unijnymi staje się coraz sprawniejszy i pozwala szybciej eliminować wszelkie nieprawidłowości. Z drugiej zaś strony mamy coraz więcej możliwości, aby nasz głos był usłyszany, a nasze postulaty miały odzwierciedlenie w przepisach.

Konferencja pszczelarska

Piotr Tylińczak
LODR Kalsk
p.tylińczak@lodr.pl

Nowoczesne pszczelarstwo wymaga ciągłego podnoszenia wiedzy i umiejętności, a także dostosowania się do zmiennych warunków klimatycznych oraz zmian przepisów prawnych. Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom pszczelarzy z naszego województwa, Lubuski Ośrodek Doradztwa Rolniczego zorganizował konferencję pszczelarską pn. „Nowoczesne pszczelarstwo – perspektywy i zagrożenia”.

Bogusław Dubiel, prezes Zarządu Lubuskiego Związku Pszczelarskiego, przedstawił dane na temat pszczelarstwa w województwie lubuskim. Z nich można było się dowiedzieć, że najwięcej rodzin pszczelich znajduje się w pasiekach liczących od 21 do 50 rodzin. Również w tym przedziale jest najwięcej pszczelarzy. Dodatkowo widoczna jest tendencja wzrostowa liczby rodzin pszczelich i pszczelarzy. Wzrasta również liczba pasiek zawodowych. Prezes Dubiel przedstawił także działalność, dokonania i najbliższe plany Lubuskiego Związku Pszczelarskiego.

miodu i perspektywy wykorzystania go do produkcji miodów pitnych w świetle nowej ustawy winiarskiej”. Przedstawił zagadnienia dotyczące produkcji miodów pitnych. Pokazał co można uznać za miód zgodnie z rozporządzeniem Ministerstwa Rolnictwa, jak wyglądają poszczególne procesy produkcji, a także jakie są wymagania konsumentów. Szczególną uwagę zwrócił na warunki zbioru miodu, jego przechowywania oraz kontrolę jakości surowca. Sławomir Czabaj przedstawił również regulacje prawne oraz zasady wyrobu i rozlewu wyrobów winiarskich, warunki i konieczności rejestracji w rejestrze przedsiębiorstw.

Pan Tomasz Kędziora, wykładowca Technikum Pszczelarskiego w Pszczeliej Woli zaprezentował wykład pn. „Gospodarka pasieczna w zmieniających się warunkach klimatycznych – przyrodniczych”. Wystąpienie rozpoczął od przedstawienia prawidłowego postępowania na początku roku pasiecznego, a więc skupił się na kwestiach przygotowania rodzin do zimowli oraz kontroli jesiennego rozwoju rodzin pszczelich. Zaprezen-

tował zasady wykonania I przeglądu jesiennego, podczas którego należy sprawdzić stan zapasów pokarmu, ocenić siłę rodziny, ilość i jakość czerwi, a co za tym idzie również jakość matki, plastrów oraz prawidłowe ułożenie gniazda na zimę. Następnie przedstawiono zasady jesiennego podkarmiania lub przewożenia na jesienne pożytki rozwojowe. Prelegent omówił także II przegląd jesienny czyli ostateczną oceną rodzin do przezimowania, prawidłowe ułożenie gniazda oraz ocenę ilości pokarmu w gnieździe. Omówiono także docieplenie gniazda oraz zapewnienie właściwej wentylacji w ulach. W ostatniej części wykładu przedstawiono sposoby walki z warrozą, jedną z najgroźniejszych chorób pszczół.

Konferencję zakończyła dyskusja. Duże zainteresowaniem konferencją przez lubuskich pszczelarzy potwierdziło potrzebę poszerzania wiedzy na temat prowadzenia gospodarki pasiecznej.

Konferencja odbyła się 28 listopada 2022 roku i została zrealizowana w ramach operacji: Zespoły Tematyczne ds. innowacji w rolnictwie zgodnie z Planem Działania KSOW na lata 2014-2020, Plan Operacyjny na lata 2020-2021.

go. Szczególnie cieszyć może fakt, że z roku na rok przybywa pszczelarzy zrzeszonych w strukturach Związku.

Pan Sławomir Czabaj przeprowadził wykład pn. „Jakość handlowa

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie.”
Operacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Schematu II Pomocy Technicznej
„Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020
Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich: na lata 2014-2020 -
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Konferencja

Produkcja żywności wysokiej jakości

Jak wygląda regulacja prawna w zakresie rolnictwa ekologicznego, na czym polega produkcja żywności wysokiej jakości i jakie obowiązki muszą spełnić jej producenci, a także czym jest ubój pastwiskowy – te tylko niektóre tematy, które poruszono podczas konferencji pn. „Produkcja żywności wysokiej jakości”, która odbyła się pod koniec listopada w Kalsku.

Po powitaniu uczestników przez Dyrektora LODR w Kalsku, pana Wojciecha Szadla, pan Jan Gembara, zastępca dyrektora LODR w Kalsku opowiedział o „Współpracy w ramach działania M16 – tworzenie i funkcjonowanie Grup Operacyjnych na rzecz Innowacji (EPI), opracowanie i wdrożenie Innowacji w ramach wspólnego projektu”. Projekt ten ma na celu wspieranie innowacyjności, współpracy i rozwoju wiedzy na obszarach wiejskich, wzmocnienie relacji pomiędzy rolnictwem, produkcją żywności a badaniami i innowacją oraz ma on przyczynić się do poprawy wyników gospodarczych wszystkich gospodarstw i konkurencyjności producentów rolnych.

Pierwszy wykład na temat „Aktualnej regulacji prawnej w zakresie rolnictwa ekologicznego” zaprezentowała Pani mgr. inż., Jolanta Nonn z LODR w Kalsku. Przybliżyła ona obecnym ogólne przepisy związane z możliwością przejścia na rolnictwo ekologiczne oraz zasady uzyskania certyfikacji ekologicznej.

Następnie Pan dr inż. Marian Schodnik – Prezes firmy Owocowy Dom Sp. z o.o wygłosił wykład pt.

„Produkcja żywności wysokiej jakości. Owocowy dom jako przykład dobrych praktyk w zakresie przetwórstwa rolno-spożywczego”. Pan prezes opowiedział o działalności swojej firmy, która jest ściśle związana z produkcją według zasad certyfikacji ekologicznej. Owocowy Dom zajmuje się produkcją przetworów takich jak dżemy, soki i konfitury według ściśle określonych reguł certyfikacji ekologicznej.

Temat „Produkcja żywności ekologicznej wysokiej jakości – produkcja roślinna i zwierzęca” omówiła pani dr Justyna Korycka-Kornek z LOliWA w Kalsku. Pani doktor wyjaśniła zebranych, że praca Ośrodka skupia się głównie wokół sektora rolno-spożywczego. Profesjonalne wyposażenie laboratorium umożliwia przeprowadzenie wielu innowacyjnych badań, które z powodzeniem mogą być wdrażane w wielu przedsiębiorstwach. Praca Ośrodka polega na poszukiwaniu nowych produktów, modyfikacji i doskonaleniu istniejących oraz wspieraniu przedsiębiorców w rozwiązywaniu problemów powstających w procesie produkcji.

Kolejnym ciekawym elementem konferencji było spotkanie z panem Tomaszem Jakielem, właścicielem farmy „Lubuskie Angusowo”. Podczas prezentacji pt. „Ubój pastwiskowy

metodą na uzyskanie wysokiej jakości wołowiny” opowiedział o wprowadzonych przez siebie innowacjach i rozwiązaniach na farmie, zwierzętach, a także niezwykle ciekawych patentach dokarmiania bydła, tak aby nie naruszać życia zwierząt w ich naturalnym środowisku.

„Żywność wysokiej jakości w Krótkich Łańcuchach Dostaw Żywności” to temat, który przedstawiła pani Magdalena Świdarska z Gospodarstwa Naturalnego „Malinówka”. „Malinówka” to przede wszystkim pasieka, która prowadzona jest w taki sposób aby jak najmniej przeszkadzać pszczołom w produkcji miodu, starając się tym samym zachowywać ich naturalne zachowania w środowisku. Oprócz pszczoł, pani Magdalena wraz z rodziną hodują również kozy, pieką chleb a z wyhodowanych owoców produkują przetwory.

Wykładem kończącym konferencję, był prezentacja pana mgr inż. Tomasza Sakowicza z Lubuskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego o „Dobrych praktykach rolniczych w zakresie rolnictwa ekologicznego na przykładzie gospodarstw demonstracyjnych”. Pan Tomasz wyjaśnił jaki jest cel demonstracji oraz na czym polegają. Uczestnicy dowiedzieli się że, demonstracje to cykl szkoleń prowadzonych dla rolników, na rzecz ich rozwoju i poszerzania wiedzy.

Konferencja ekologiczna pn. „Produkcja Żywności Wysokiej Jakości” cieszyła się dużym zainteresowaniem i znacznie poszerzyła wiedzę uczestników na temat rolnictwa ekologicznego, jak również produktów wyższej jakości, nie zawierających sztucznych dodatków a pochodzących jedynie z naturalnych źródeł.

Konferencja ekologiczna pn. „Produkcja żywności wysokiej jakości” została zorganizowana przez Lubuski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Kalsku w celu poszerzania wiedzy na temat rolnictwa ekologicznego.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie.”
Operacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Schematu II Pomocy Technicznej
„Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020
Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich: na lata 2014-2020 -
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Gminy wiejskie województwa lubuskiego – **Gmina Kłodawa**

Wójt Gminy Kłodawa – Anna Mołodciak

Krzysztof Roślik
LODR Kalsk
k.roslik@lodr.pl

Gminę Kłodawa charakteryzują duże walory przyrodnicze i krajobrazowe, niewątpliwie atutem jest sąsiedztwo dużego miasta Gorzowa Wielkopolskiego, jednakże dominującą dziedziną lokalnej gospodarki jest produkcja rolna.

W dalszym ciągu dominuje u nas produkcja rolna. Na terenie Gminy mamy 647 gospodarstw indywidualnych, prowadzonych przez osoby fizyczne i z tego ok. 140 prowadzi osoby, które utrzymują się jedynie z rolnictwa. W pozostałych przypadkach, podstawowym źródłem dochodu jest praca poza rolnictwem, rolnictwo jest jedynie uzupełnieniem dochodów w gospodarstwie domowym. – dodała wójt Mołodciak.

Wielkość w ha	Ilość
1-5	507
5-10	80
10-20	33
20-50	16
50-100	8
Powyżej 100	3

Olbrzymie walory przyrodnicze i krajoznawcze mają bez wątpienia duży wpływ na rozwój turystyki i sprawiają, że Gmina Kłodawa jest chętnie odwiedzana przez turystów spragnionych wypoczynku i bliskiego kontaktu z przyrodą. Ale czy tylko turystyka jest wiodącą dziedziną lokalnej gospodarki? Jak ważna jest integracja lokalnej, wiejskiej społeczności? O odpowiedź na te i inne pytania poprosiliśmy panią **Annę Mołodciak** – Wójtę Gminy Kłodawa.

Czym głównie zajmują się kłodawscy rolnicy?

Kłodawscy rolnicy wykorzystują pod uprawy 23% powierzchni Gminy. Koncentrują się przede wszystkim na warzywnictwie, sadownictwie, produkcji ziarna kwalifikowanego, uprawie zbóż oraz kukurydzy.

np. z ochotniczych straży pożarnych czynnie uczestniczą w życiu Gminy. Kół Gospodyń Wiejskich na terenie Gminy mamy 5. Przy kołach powstały m.in. zespoły śpiewacze, które często uświetniają gminne uroczystości. Wszystkie koła mają do dyspozycji dobrze wyposażone świetlice. Co się

Budynek Urzędu Gminy

Zapytam o aktywizację środowiska wiejskiego. Na pewno na terenie Gminy działają koła gospodyń wiejskich, które często są motorem napędowym lokalnej integracji. Co można powiedzieć naszym czytelnikom nt. działalności pań w pani Gminie?

Cieszę się, że pan o to pyta. Ma pan rację, panie, ale również i panowie

tyczy działalności ochotniczej straży pożarnej, to mamy 5 jednostek, w tym 3 najlepiej usprzętowane funkcjonują w strukturach Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego.

Rolnictwo to jednak nie jedyna gałąź gospodarki, która dobrze prosperuje w gminie Kłodawa. Z roku na rok odwiedza Was coraz więcej turystów.

Dynamiczny rozwój turystyki sprawia, że do Gminy Kłodawa co roku przyjeżdżają rzesze turystów, spragnionych wypoczynku na łonie przyrody. Aż 65% powierzchni Gminy porasta Puszcza Gorzowska, w której występuje wiele rzadkich i chronionych gatunków fauny i flory. Trudno zliczyć wszystkie tutejsze akweny. Ponad 20 z nich Polski Związek Wędkarski dopuścił do amatorskiego połowu ryb, a dwa w Kłodawie i Nierzymie stały się popularnymi ośrodkami wypoczynku i rekreacji. Na terenie Gminy wytyczono 5 szlaków pieszych, 6 tras rowerowych wiodących leśnymi i polnymi drogami przez najbardziej urokliwe miejsca i 3 szlaki kajakowe. W Lipach, na północno-zachodnim skraju największego w gminie jeziora Lubie, działa Leśna Stacja Edukacyjna kierowana przez Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Lubuskiego w Gorzowie Wlkp. Wspólnie z miejscowym nadleśnictwem wytyczyliśmy ok. 11 kilometrowy szlak konny. Wła-

Widok na Kłodawę z drona

niez z woj. zachodniopomorskiego i wielkopolskiego.

Gmina zajmuje prawie 23,5 tys. ha powierzchni, z czego 65% stanowią lasy. Duża lesistość może mieć wpływ na występowanie szkód łowieckich powodowanych przez zwierzynę łowną. **Czy są takowe szkody?**

Na wstępie z dumą przyznam, że jestem Dianą i należę do jednego z kół łowieckich działających na terenie ZO

Wiem natomiast o problemie jakim jest miejska populacja dzików, która od dłuższego czasu czyni znaczne szkody na terenie Chwałęcic. Dziki znalazły tam dogodne warunki do bytowania i czynią szkody. Z tego co się orientuję, rolnicy z tych okolic otrzymali odszkodowania.

W Rankingu Gmin Województwa Lubuskiego 2022 zajęliście Państwo czołowe lokaty. Skąd wziął się ten sukces?

Nasza gmina została nagrodzona w kilku kategoriach. W kategorii Liderzy Województwa Lubuskiego zajęliśmy drugie miejsce, a w kategorii Liderzy Gmin Wiejskich uplasowaliśmy się na pierwszym miejscu. Gmina Kłodawa jest też Liderem Powiatowym w Powiecie Gorzowskim. To ogromna zasługa nas wszystkich. Kryteriów oceny było tak wiele, że teraz nie sposób ich przywołać. Te wyróżnienia są dla osobiście ogromnym wsparciem i mobilizacją do dalszej pracy.

Czego życzyć Gminie Kłodawa, jej mieszkańcom w 2023 roku?

Przede wszystkim – dobrego rozwoju i zrównoważonego budżetu!!! Niech wszystkim przyświeca motto, z którym Ja idę przez świat – „Bądź dobry dla innych, bo dobro wraca”. Proszę mi wierzyć – to się sprawdza.

Dziękuję za rozmowę. Z Anną Mołodciak – Wójtem Gminy Kłodawa rozmawiał Krzysztof Roślik.

Obsługą rolników z terenu gminy Kłodawa zajmuje się nasz doradca pani Justyna Gudzińska, tel. 513 981 007, e-mail: j.gudzinska@lodr.pl

Nowoczesne Gminne Centrum Kultury. Widok z lotu ptaka

śnie to wszystko sprawia, że chętnie przyjeżdżają tu turyści.

Ma pani na myśli gorzowian?

Nie, niekoniecznie. Gorzowianie, to przede wszyscy tzw. turyści weekendowi. Mam na myśli gości, który zaplanowali u nas dłuższy pobyt. Są to mieszkańcy Śląska, dużo przyjeżdża do nas obywatele Niemiec – zwłaszcza berlińczyków, liczne są grupy rów-

PZŁ w Gorzowie Wlkp. i z perspektywy swojego koła mogę stwierdzić, że większych problemów z odszkodowaniami łowieckimi tutaj nie mamy. Oczywiście, jak wszędzie zdarzają się wyjątki, i u nas takie też się pojawiały. Ale z mojej perspektywy widzę dobrą współpracę kół z rolnikami, może właśnie moje bycie Dianą wpływa na te pozytywne relacje? Tego nie wiem.

Jeszcze trochę o karpie...

Stawy hodowlane w Przyłęgu, otulina Gorzowskiego Parku Krajobrazowego, fot. A. Szmatowicz

Waleczna, budząca wiele kontrowersji. Ryba cenniejsza przez wędkarzy. Przez wielu błędnie kojarzona z Polską Ludową. Ówczesna sytuacja gospodarcza sprawiła, że przypomniano sobie o karpie, przez wzgląd na łatwość hodowli i niskie wymagania środowiskowe. Sprawą ważną było także, że występowała w polskich jeziorach i stawach. Karp nie wymagał więc zaangażowania floty rybackiej ani uruchamiania importu. Zaczęto hodować go w pierwszych lepszych zbiornikach wodnych, co w dużej mierze podbudowało gospodarkę i dało nowe możliwości, szczególnie rolnikom, którzy postanowili rozmnażać tę szlachetną rybę. Informacja o wprowadzeniu karpia na rynek przez Hilarego Minca, ministra przemysłu i handlu w czasach PRL, powtarzana przez ludzi, jest całkowicie nieprawdziwa. Fakty są nieco inne i sięgają głębiej do korzeni historii państwowości polskiej. Pierwsze w Europie informacje o napływowym z Azji karpie pochodzą od Arystotelesa i Pliniusza. Na ziemiach polskich pojawił się w XII wieku za sprawą czeskich

Cystersów zakładających stawy. Wiele z nich przetrwało do dziś. Znajdują się w okolicach Milicza, Przygodzic, Oświęcimia, w Zatorze i Gołyszcu. Był przysmakiem, jak i alternatywą dla trudniej dostępnego mięsa. Karp popularność jednak zyskał dużo później. W XVI wieku zagościł na stołach, będąc jednak niewielką konkurencją dla szczupaka, jesiotra i okonia, które były rybami lubianymi, szczególnie na terenach polskiej wsi. W XIX wieku, głównie w miastach, swoją popular-

ność karp zawdzięcza komercji oraz mniejszej liczbie zbiorników wodnych. Gościł na ucztach takich znakomitych postaci, jak generał Krasiński czy książę Czetwertyński.

Nadmienić należy, że ta ryba karpowata w naturze występuje w zlewiskach Morza Czarnego, Kaspijskiego i Aralskiego. Żyje także w głębokich rzekach, starorzeczach, odnogach lub rozlewiskach. Osiąga długość jednego metra i wagę trzydziestu kilogramów. Żywi się mięczakami, skorupiaka-

mi, larwami owadów, glonami oraz innymi organizmami zwierzęcymi i roślinami. Karp żerujący w zbiorniku, przyczynia się do użyźniania gleby. Bogactwo szaty roślinnej zbiorników wodnych, głównie stawów, przyciąga dzikie ptactwo oraz inne zwierzęta. Dzikie karpie mocno różnią się od odmian hodowlanych. Wyróżnia je duża łuska pokrywająca całe ciało. Są szczuplejsze i nie posiadają tak obłych boków.

Wiedza na temat gospodarki stawowej była gromadzona od wielu stuleci i część z informacji praktycznych stosowanych jest do dzisiaj. Karp wykorzystywany w hodowli stawowej jest formą udomowioną karpia dzikiego. Karp jest rybą odporną na wysokie amplitudy temperatur, doskonale znosi upalne lata i bardzo mroźne zimy. Charakteryzuje się

szybkim tempem wzrostu i rozwoju. Należy do ryb niedrapieżnych, dzięki czemu można go utrzymywać w dużych obsadach, w różnych grupach wiekowych. Karp jest dobrym gatunkiem towarzyszącym innym gatunkom ryb hodowanych w stawach mieszanych. Kolejną zaletą hodowli karpia jest zapadanie ryb w letarg na zimę, potrzeby pokarmowe i oddechowe są ograniczone do minimum. Dzięki czemu ryby przenosi się do mniejszych stawów zwanych zimowiskami, a stawy wiosenne i letnie przygotowuje się do dalszej hodowli. Karp nie należy do ryb wymagających, dobrze znosi długi transport. Odmian

chowami, a stawy wiosenne i letnie przygotowuje się do dalszej hodowli. Karp nie należy do ryb wymagających, dobrze znosi długi transport. Odmian

naturalnych zbiorników, ilość pokarmu w stawach jest znacznie większa ze względu na duże zagęszczenie ryb, które stanowią pokarm dla niektórych gatunków ptaków. Niewielka populacja ptactwa rybożernego na stawach jest wskazana ze względu na pełnienie w nich funkcji sanitarnych, poprzez wyjadanie słabych i chorych osobników.

Na terenie lubuskich parków krajobrazowych oraz w ich okolicach także znajdują się stawy hodowlane, nie tylko karpia. Stawy urozmaicają krajobraz, posiadają również walory kulturowe, są elementem edukacji i promocji dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego. To również doskonałe miejsce na wypoczynek z dala od zgiełku miasta, z możliwością wędkowania czy fotografowania przyrody, w tym szybujących bielików czy rybołówów.

Tomasz Budzan
– strażnik w GoPK i PK"UW"
Agnieszka Szmatowic
– gł. specjalista w GoPK i PK"UW"

Bibliografia:
<https://www.iop.krakow.pl>
<https://polskikarp.wp.pl>
<https://karpzywy.pl>
<https://nasirybacy.pl>
<https://www.rynek-rolny.pl>

hodowlanych karpia jest sporo. Najpopularniejsze nie posiadają łuski lub mają jej niewielką ilość, jedynie występuje w górnej grzbietowej części ciała. Karpie hodowlane mają głowę i grzbiet jaśniejszy, a brzuch jasnożółty.

Stawy hodowlane tworzą niezwykły ekosystem. Dzięki rozległym obszarom, są atrakcyjne dla życia i rozmnażania wielu gatunków zwierząt, w tym ptaków, stanowiąc dla nich ostoję i miejsce stanowisk lęgowych i żerowiskowych. W porównaniu do

https://www.iop.krakow.pl
https://polskikarp.wp.pl
https://karpzywy.pl
https://nasirybacy.pl
https://www.rynek-rolny.pl

Lubuski REGIONALNY PRODUKT

Jacek Stefanowicz
LODR Kalsk.
j.stefanowicz@lodr.pl

Jak mówi autor receptury i technologii wykonania „Jest to prawdziwa Królowa wśród naszych kiełbas”. I opinia ta wcale nie jest przesadzona. W pierwszym artykule z cyklu *Lubuski Produkt Regionalny*, przedstawimy aromatyczną, produkowaną na bazie domowego, tradycyjnego przepisu „Kiełbasę Żarską”.

Jak wiadomo region lubuski to mieszanka kultur praktycznie z każdego zakątka naszego kraju. Tak zwane „ziemie odzyskane” zasiedlali przybysze z centralnej Polski, kresów wschodnich, czy też pogórza sudeckiego. Wraz z nimi dotarły do nas ich wspomnienia, historia i oczywiście tradycje – przede wszystkim kulinarne.

Receptura *Kiełbasy Żarskiej* trafiła do nas właśnie ze wschodu. W okolicach Żagania i Żar wędliny produkowano już w latach 30-tych. Mieszkańcy z własnych hodowli wytwarzali różne produkty mięsne – wędliny czy wyroby z podrobów. Receptura *Kiełbasy Żarskiej* powstała około 1946 roku, czyli po pojawieniu się na tych terenach przybyszy ze wschodnich krańców Polski. Początkowo była ona wytwarzana tylko z okazji świąt lub ważnych, rodzinnych uroczystości, ponieważ nie był to produkt tani. Przede wszystkim ze względu na mięso używane do jej produkcji, które musi być wysokiej jakości. To głównie mięso chude z niewielkimi, śladowymi wręcz ilościami tłuszczu. Receptura ulegała drobnym zmianom, na które spory wpływ mieli mieszkańcy tych terenów, którzy kupując żarską na miejskich targowiskach dzieli-

li się swoimi opiniami z lokalnymi masarzami i wędliniarzami. Opinie kupujących „mieszczuchów” miały duże znaczenie, gdyż początkowo tylko ich było stać na kupno drogiej *Kiełbasy Żarskiej*.

Kiełbasa Żarska powstaje z – co ważne – ręcznie krojonych kawałków mięsa z szynki i łopatki wieprzowej. Do tego dodawane są kawałki wyselekcjonowanej polskiej wołowiny. Całość uzupełniają świeżo przygotowane

na owocowego z dodatkami drewna leśnego. Ma to na celu uzyskanie odpowiedniego, lekko słodkiego dymu. Wędzenie trwa nawet kilka dni, aż do uzyskania odpowiedniego aromatu, smaku i wyglądu *kiełbasy*.

Kiełbasa Żarska jest certyfikowanym produktem regionalnym wpisanym na ministerialną listę produktów tradycyjnych w 2013 roku. Obecnie głównym producentem tej kiełbasy jest niewielka, rodzinna ma-

Kiełbasa Żarska

przyprawy. Prace przy *Kiełbasie Żarskiej* wykonywane są ręcznie. Mięso po pokrojeniu peklowane jest w specjalnie przygotowanej zalewie. Po odpowiednim czasie dodawane są przyprawy, wszystko dokładnie mieszane i z tak przygotowanej masy wyrabiana jest *Kiełbasa Żarska*.

Kolejny bardzo ważny etap produkcji *Żarskiej* to wędzenie. Odbywa się ono z użyciem mieszanki dREW-

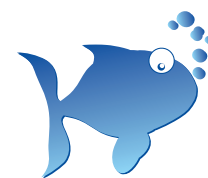
sarnia w miejscowości Wrzesiny, którą prowadzi Mirosław Zbigniew Motyka. To dzięki niemu, a wcześniej jego przodkom, receptura i cała technologia jej wykonania przetrwała kolejne lata. *Kiełbasa Żarska*, nie tylko ze względu na swoje walory smakowe, ale także i estetyczne, jest jedną z najchętniej kupowanych wędlin z szerokiej gamy produktów oferowanych przez Masarnię Motyka z Wrzesin.

LUTY 2023 r.

1 Śr.	
2 Czw.	
3 Pt.	
4 Sb.	
5 Nd.	
6 Pn.	
7 Wt.	
8 Śr.	
9 Czw.	
10 Pt.	
11 Sb.	
12 Nd.	
13 Pn.	
14 Wt.	
15 Śr.	
16 Czw.	
17 Pt.	
18 Sb.	
19 Nd.	
20 Pn.	
21 Wt.	
22 Śr.	
23 Czw.	
24 Pt.	
25 Sb.	
26 Nd.	
27 Pn.	
28 Wt.	

Sieja – ryba miesiąca

Krzysztof Roślik
LODR Kalsk
k.roslik@lodr.pl

Sieja należy do ryb z rodziny łososiowatych. Ciało ma wysmukłe i dość wysokie, łuski duże, silnie osadzone, łatwo dające się usunąć podczas skrobania. Kolor grzbietu i wierzchu głowy bywa od zielono-brunatnego do stalowoniebieskiego, boki ciała i część brzuszna – silnie srebrzysta. Dorasta do 70 cm długości i 4 kg wagi. Przeciętnie poławia się jednak osobniki o długości 40-50 cm i wadze ok. 1 kg.

Sieja występuje przeważnie w jeziorach i zbiornikach zaporowych, które posiadają czystą wodę z dużą zawartością tlenu. Zamieszkuje strefę przydenną, żywi się ochotkami, małżami, małymi rybkami, drobną roślinnością wodną oraz glonami.

Tarło odbywa od połowy listopada do końca grudnia. U samców pojawia się wtedy charakterystyczna wysypka perłowa. Wylęg następuje w marcu. Sieja rośnie szybko. Jesienią narybek osiąga już 10-14 cm długości.

Sięję łowi się trudno – albo spod lodu

w styczniu i lutym, czasami w marcu, albo jesienią. Łowiskami zimowymi będą w jeziorach głębie, nawet 20 metrów i większe, położone daleko od brzegu. W lecie trzeba szukać siei bliżej lądu, na stokach podwodnych gór. Sieja bierze przynętę energicznie i pewnie, ale z zacięciem ryby nie należy się zbytnio spieszyć, wstrzymujemy się tym dłużej, na im głębszej wodzie wędkujemy. Zacięta wykazuje dużą siłę, ma ostre i długie zrywy, czasem uporczywie kołuje. Rybę należy wtedy „zmęczyć” i „podprowadzić” po całkowitym wyczerpaniu. Hol kilogramowej siei może trwać do 10 minut.

Okres ochronny siei rozpoczyna się 1 października i trwa do 31 grudnia. Wymiar ochronny wynosi 35 cm, natomiast dzienny limit połowu wynosi 2 szt. łącznie z boleniem, sandaczem, szczupakiem, trocią lub łososiem. Rekordowa sieja złowiona na wędkę mierzyła 78 cm i ważyła 5,50 kg. Rekord pochodzi z 2022 roku.

Sieja posiada duże znaczenie gospodarcze. Jej mięso jest białe, delikatne, łatwo odchodzące, o charakterystycznym smaku. Posiada dużą wartość spożywczą, tak w stanie świeżym, jak i wędzonym.

SKALA BRAŃ	
słabe	
średnie	
dobrze	
bardzo dobrze	

„Bystra Woda” – Koło Gospodyń Wiejskich z Brzeźnicy

Joanna Antosz
PZDR Żagań
j.antosz@lodr.pl

Z radością informujemy, że Koło Gospodyń Wiejskich w Brzeźnicy, „Bystra Woda”, otrzymało wyróżnienie w finale VII edycji konkursu kulinarnego dla Kół Gospodyń Wiejskich, „Bitwa Regionów”. Nagrodzona potrawa to gołąbki z kaszą kukurydzianą oraz sosem kurkowym.

Wyróżnione Koło działa od 1968 r. Jednak formalnie zarejestrowane zostało w 2019 r. Obecnie działa w nim około 40 osób, a jego przewodniczącą jest Pani Beata Chabiniak.

W swoją działalność wkładają mnóstwo energii i serca. Starają się

podejmować działania wychodzące naprzeciw oczekiwaniom mieszkańców wsi. To właśnie dzięki nim organizowane są Dni Seniora, Dzień Kobiet czy zabawa choinkowa dla dzieci. Są to imprezy integrujące całą społeczność wiejską niezależnie od wieku czy płci.

Angażują się w bardzo wiele akcji charytatywnych np., „Pacuszka dla Maluszka”, zbiórkę pieniędzy na chore dzieci z pobliskich miejscowości. Współpracują z Fundacją Małych Stópek oraz z hospicjum w Żarach. Organizują pomoc rzeczową dla Ukrainy. Zaangażowali się również we współpracę z Parafią WNMP w Żaganiu, pomagając młodzieży zebrać pieniądze na wyjazd do Lizbony na

Światowe Dni Młodzieży w 2023 r. Nasze gospodynie piekły pierniczki, które młodzież sprzedawała pod kościołem w okresie Bożonarodzeniowym.

Członkowie KGW, można by rzec, są animatorami życia kulturalnego swojej wsi. Ścisłe współpracują z Radą Sołecką, Ochotniczą Strażą Pożarną, Radą Parafialną, działającym we wsi Stowarzyszeniem „Razem dla wsi” oraz prężnie działającym sławnym na całą Polskę i nie tylko Zespołem Górali Bukowińskich, któremu przewodniczy niezastąpiona Pani Jadwiga Parecka.

Ponadto Koło bierze udział w konkursach kulinarnych, między innymi „Polska od kuchni”, w którym zaprezentowało własnoręcznie przygotowane specjały wykonane

PRZEPIS NA MAMAŁYGE

- 2 szklanki wody,
- 1 łyżka masła,
- szczypta soli,
- 1 szklanka kaszy kukurydzianej.

Wodę gotujemy z solą i masłem. Gdy zacznie wrzeć, dodajemy kaszę i ciągle mieszamy. Zmniejszamy płomień i gotujemy jeszcze przez 10 minut ciągle mieszając. Gotową mamałygę możemy podać na słodko polewając ją truskawkami i jagodami ze śmietaną lub na słono z sosem śmietanowym i boczkiem wędzonym.

według starych receptur babć i matek członków Koła. W tym konkursie „Bystra Woda” zdobyła I miejsce na etapie regionalnym, zarówno w części artystycznej jak i kulinarnej.

W części kulinarnej gospodynie zaprezentowały mamałygę na słodko z truskawkami i jagodami oraz mamałygę z sosem śmietanowym z boczkiem wędzonym, w części artystycznej haft koralikowy będący elementem stroju regionalnego Górali Bukowińskich. Na etapie krajowym konkursu w części artystycznej haft koralikowy również cieszył się uznaniem jurorów – Koło zdobyło II miejsce.

Przygotowane smakołyki członkowie Koła prezentują także na

festynach, jarmarkach i innych uroczystościach lokalnych np. Kaziukach organizowanych w Ochli czy kiermaszu rękodzieła organizowanym w Żaganii.

W styczniu 2022 r. KGW gościło u siebie Kubę Steuermarka (słynnego kucharza z „Pytania na Śniadanie”). Było to bardzo twórcze spotkanie, podczas którego gotowano wspólnie sałatkę Bukowińską, kotlety mielone i papinek, czyli deser mający formę budynku na herbacie rumiankowej.

19 czerwca 2022 roku w Brzeźnicy KGW gościło również „Pytanie na śniadanie”, gdzie pokazano tradycyjne sianokosy wraz ze zwiezieniem siana na wozach. Nie zabrakło również wspólnego gotowania.

Dużym sukcesem w ubiegłym roku było I miejsce w kategorii nagroda publiczności w konkursie „Polska od Kuchni”, którego tematem było „WESELE”. Podczas konkursu zaprezentowano fragment Wesela Bukowińskiego i jedną z potraw goszczącą na Bukowińskim stole weselnym - grysik na mliku.

Członkowie Koła oprócz sukcesów mają też problemy, największy z nich to brak miejsca do spotkań. Głównie spotykają się w swoich domach lub gościnnie w siedzibie OSP.

Osobnym problemem są środki finansowe na bieżącą działalność. Wiele rzeczy finansują z własnych pieniędzy.

PRZEPIS NA PAPINEK

- 15 dag masła,
- 2-3 łyżki pszynicznej mumki (pszynnej mąki),
- 2 łyżki cukru,
- pół poharka (pół szklanki) rumiankowej herbatki (rumiankowej herbatki).

Maśto roztopić na małym ryneczce (w małym garnku), dodać mumkę (mąkę), cały czas mieszać. Jako (Gdy) maśto potunczy się z mumką (potączy się z mąką) i lekko zrumieni dodać cukier i herbatę rumiankową. Smażyć dali (dalej) aż papinek nabierze złoty farby (przyrumieni się). Furt miszać (wciąż mieszać), bo papinek lubi się przypalić (lubi się przypalić).

Chcąc jednak pręźnie działać, szukają dodatkowych sponsorów. Cieszą się, że ich praca doceniana jest przez Wójta Gminy Brzeźnica, Starostę Powiatowego oraz lokalne firmy, czego dowodem jest wsparcie finansowe ich działalności. Cieszy ich również pomoc ze strony ARiMR.

Jeśli chodzi o plany na przyszłość, to chcieliby wydać w przyszłym roku książkę z przepisami kulinarnymi. Innych planów nie robią. Wychodzą z założenia, że życie samo napisze ciekawy scenariusz.

Zasady zimowego cięcia drzew owocowych

Olga Kazińska-Linkowska
PZDR Zielona Góra
o.kazinska-linkowska@lodr.pl

Rodzaje cięć

Cięcia drzew owocowych można wykonywać o różnych porach roku. Cięcie zimowe charakteryzuje się tym, że jest wykonywane w okresie spoczynku roślin, kiedy soki krążą w roślinie wolniej i ubytek wody jest mniejszy. Czas wykonywania cięć zależy od gatunku uprawianych roślin. Zimą przycina się grusze czy jabłonie, a pestkowce, takie jak wiśnie czy czereśnie - latem. Cięcia zimowe należy wykonywać przy bezwietrznej, suchej pogodzie, po okresie największych mrozów, a więc w lutym lub marcu. Ilość wykonywanych cięć w roku zależy również od gatunku drzew jak i sposobu ich prowadzenia.

Rodzaje cięć wykonywanych na drzewach owocowych to korygujące i sanitarne. Polegają one na odpowiednim kształtowaniu korony drzewa oraz usuwaniu chorych lub uszkodzonych gałęzi (suchych, połamanych). W przypadku np. jabłoni usuwa się również tzw. wilki (w okresie letnim).

Narzędzia

Zabiegi cięcia przeprowadza się narzędziami ręcznymi takimi jak: sekator jednoręczny, dwuręczny lub elektryczny, piłka do drewna. Sekatorem jednoręcznym utniemy cieńsze gałęzie, dwuręcznym nieco grubsze. Praca nimi wymaga użycia większej siły i powoduje większe zmęczenie niż praca sekatorem elektrycznym. Podczas pracy wszystkimi narzędziami przy wykonywaniu cięć drzew należy zadbać o higienę. Po wykonaniu cięć należy narzędzia odkazić np.

denaturatem, a powstałe na drzewie rany zabezpieczyć przed chorobami grzybowymi.

Praktyki stosowane przez doświadczonych sadowników spod Zielonej Góry

Jednym z Zielonogórskich sadowników jest Pan Eugeniusz Manowiec, który prowadzi sad wiśniowy od ponad 30 lat. Terminem, jaki stosuje do wykonywania cięć wiśni, jest czas zaraz po zbiorze owoców. Robi tak, ponieważ rany po wykonanych cięciach zdążą się zabiżnić przed przyjściem

mrozów. Mróz spowodowałby także, zdaniem Pana Eugeniusza, przemrożenie świeżo skróconych gałązek.

Podczas wykonywania cięć w swoim sadzie usuwa uszkodzone lub zarażone chorobą gałęzie, a nawet całe chore drzewa (np. choroba srebrzystość liści może przenosić się z drzewa na drzewo poprzez sekator). Drzewa w sadzie prowadzi na wysokość ok. 2 m, zatem niektóre cięcia mają również funkcję nadawania odpowiedniego kształtu i wielkości drzewa. Cięciami koryguje także krzyżujące się ze sobą gałęzie i zagęszczające koronę do wewnątrz, usuwa również

Pan Eugeniusz Manowiec – sadownik spod Zielonej Góry

dolne gałęzie drzewa, aby potem, pod wpływem ciężaru owoców, nie leżały na ziemi.

Po wykonaniu cięć, poprzez pozostawione rany, roślina jest narażona na zarażenie chorobami grzybowymi, dlatego też od razu wykonuje oprysk miedzianem. Powtarza go jeszcze po opadnięciu liści z drzewa, gdy zostają ranki po ogonkach liściowych. Następny oprysk ponawia wiosną, gdy temperatura powietrza wyniesie +6 st. C.

Pan Manowiec zwraca uwagę na zasadę utrzymywania higieny podczas wykonywania cięć tak, aby nie spowodować zainfekowania drzewa poprzez używane narzędzia. W tym roku, pierwszy raz zdecydował się na użycie sekatora elektrycznego, co zdecydowanie ułatwiło mu samodzielne wykonanie pracy. Wcześniej stosował w sadzie sekatory ręczne.

Kolejnym sadownikiem z naszego rejonu, który podzielił się z nami zasadami jakie stosował w swoim sadzie jest Pan Józef Drozdek. Przez ok. 18 lat prowadził pod Zieloną Górą eksten-

sywny sad brzoskwiniowy. W efekcie współpracy z Instytutem Ogrodnictwa w Skierniewicach oraz innymi producentami brzoskwiń wypracował zasady, które stosował przez cały okres uprawiania brzoskwiń.

Cięcia drzew owocowych wykonywał raz w roku, tylko w określonych warunkach. Gałęzie musiały być suche, temperatura powietrza wynosić min. +6 st. C, bezwietrzna pogoda

oraz czyste (odkażone) i ostre narzędzia tnące. Ponadto cięcie gałęzi powinno być tak wykonane, aby umożliwić roślinie jak najszybsze zrośnięcie, tj. 3-4 mm nad oczkiem i pod skosem (tak aby woda szybko spływała z uciętej powierzchni gałęzi). Wszystko po to, żeby zapobiec zainfekowaniu drzewek chorobą grzybową poprzez niezasklepienie, wilgotne rany powstałe w wyniku wykonanych cięć. Przenoszeniu się chorób pomiędzy roślinami sprzyja również wiatr. Po wykonaniu cięć Pan Józef opryskiwał drzewka miedzianem.

Podsumowanie

Terminy cięcia drzew owocowych mogą być różne, jak w przypadku np. naszych rozmówców (wiosenne przy brzoskwiń i letnie – wiśni), ale najważniejsze zasady obowiązujące przy wykonywaniu cięć drzew owocowych są jednakowe: używanie ostrych i czystych narzędzi oraz dostosowanie warunków pogodowych, a także wymagania konkretnych gatunków roślin.

Agro-Efekt

ZAPRASZAMY DO ODDZIAŁU
SERWISOWO-MASZYNOWEGO

**GRODZISK
WIELKOPOLSKI**

ul. Wesoła 12

KONTAKT

**512 703 000
515 037 051**

JOHN DEERE

agroefekt.pl
maszyny.agroefekt.pl

SPRZEDAŻ ■ SERWIS ■ CZĘŚCI

1 Śr.		
2 Czw.		
3 Pt.		
4 Sb.		
5 Nd.		
6 Pn.		
7 Wt.		
8 Śr.		
9 Czw.		
10 Pt.		
11 Sb.		
12 Nd.		
13 Pn.		
14 Wt.		
15 Śr.		
16 Czw.		
17 Pt.		
18 Sb.		
19 Nd.		
20 Pn.		
21 Wt.		
22 Śr.		
23 Czw.		
24 Pt.		
25 Sb.		
26 Nd.		
27 Pn.		
28 Wt.		
29 Śr.		
30 Czw.		
31 Pt.		

FAZY KSIĘŻYCA

NÓW PEŁNIA MALEJĄCY ROSNĄCY

DOBRY CZAS NA SIEW I SADZENIE

Kwiatów Warzyw Roślin owocowych Warzyw korzeniowych

CZAS SPRZYJAJĄCY ROZWOJOWI ROŚLIN, KTÓRYCH PŁONEM MA BYĆ:

Kwiat Liść, Lodyga Owoc, Nasiona Korzeń

KALENDARZ **BODYNAMICZNY**
i nie tylko

Por

Emilia Żok
LODR Kalsk
e.zok@lodr.pl

Por jest rośliną dwuletnią, pochodzącą z rodziny amarylkowatych. Jego płaskie liście mogą dorastać do 0,5 m wysokości, a w drugim roku wytwarza wysokie pędy kwiatostanowe. Z reguły por uprawia się jako roślinę jednoroczną, żeby wykorzystać w pełni cebulę i długie liście.

Jest bardzo cenionym warzywem ze względu na swoje właściwości niskokaloryczne i znikomą zawartość tłuszczu ale i również dużą zawartość błonnika. Dzięki temu, że jest warzywem niskokalorycznym oraz ma wyrazisty smak, z powodzeniem można go spożywać na surowo lub jako dodatek do surówek i sosów.

Por jest źródłem witamin A, C, E, K i z grupy B oraz kwasu foliowego. Jest także bogaty w składniki mineralne takie jak wapń, potas, magnez, cynk oraz sód. Zawiera więcej żelaza niż Buraki ćwikłowe. Aby poprawić przyswajanie żelaza, zaleca się spożywanie świeżego pora skropionego

sokiem z cytryną. Ostry, wyrazisty smak warzywa spowodowany jest dużą zawartością związków siarki co potęguje jego właściwości bakteriobójcze.

Por z powodzeniem może być stosowany jako środek leczniczy. Dzięki dużej zawartości żelaza, wspomaga leczenie anemii i niedokrwistości. Działa korzystnie na układ odpornościowy, wpierając go w obronie przed drobnoustrojami. Szczególnie dobrze sprawdza się w leczeniu nieżytów górnych dróg oddechowych. Dobrym sposobem jest zrobienie soku i syropu z pora, który działa wykrztuśnie podczas kaszlu. Dawniej por wykorzystywany był w leczeniu artretyzmu i reumatyzmu oraz wspomagał gojenie ran poprzez stosowanie okładów z liści.

Por dojrzewa od sierpnia do września ale najbardziej odporne odmiany mogą pozostać w gruncie nawet przez całą zimę. Należy wówczas okryć zagony agrowłókniną lub materiałem o podobnych właściwościach. Zbiór tych warzyw można prowadzić jeszcze w marcu i kwietniu, zanim zaczną wypuszczać pędy kwiatostanowe.

XVII Olimpiada Wiedzy o BHP i Rolnictwie

Upowszechnianie problematyki w zakresie bezpieczeństwa pracy w gospodarstwie rolnym, a także wprowadzanie nowych technologii w rolnictwie – to główne założenia i cele XVII Olimpiady Wiedzy o BHP i Rolnictwie.

Do udziału w Olimpiadzie zgłosiło się 30 rolników oraz 20 uczniów szkół o profilu rolniczym. Swoje reprezentacje uczniowskie miały szkoły z Bobowicka, Henrykowa i Kamienia Małego. W części pisemnej uczestnicy musieli odpowiedzieć na 15 pytań dotyczących szeroko rozumianego BHP oraz na 15 pytań z tematyki rolniczej. Zwycięzcą w kategorii Rolnik został pan **Andrzej Sawicki**, do wyłonienia drugiego i trzeciego miejsca potrzebna była dogrywka. W tej lepszy okazał się pan **Grzegorz Hanczyn** zajmując

drugie miejsca, trzecie przypadło panu **Pawłowi Musterowi**.

W kategorii Uczeń pierwsze miejsce zdobył **Kacper Mazur** z ZSCKR w Kamieniu Małym. Do ustalenia kolejnych miejsc, także w tej kate-

gorii, potrzebna była dogrywka. Po jej rozegraniu drugie miejsce przypadło **Mateuszowi Ożarowskiemu** z ZSCKR w Kamieniu Małym, a trzecie **Kacprowi Poźniakowi** z ZSCKR w Henrykowie.

Laureatom Olimpiady nagrody wręczali **Wojciech Szadel** dyrektor Lubuskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego, **Jerzy Łaboński** Okręgowy Inspektor Pracy oraz st. brygadier **Lesław Gliński**, Zastępca Lubuskiego Komendanta Wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej.

Fundatorami nagród byli Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych, która przekazała książki i albumy, Państwowa Straż Pożarna ufundowała czujki tlenu węgla oraz gaśnice, a AGRO Ubezpieczenia 20 toreb na laptopy.

Organizatorem XVII Olimpiady

Wiedzy o BHP i Rolnictwie był Lubuski Ośrodek Doradztwa Rolniczego przy udziale Okręgowego Inspektoratu Pracy w Zielonej Górze.

Olimpiadę zorganizowano przy współudziale: Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego oddział w Zielonej Górze, Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa w Gorzowie Wielkopolskim, Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Lubuskiej Izby Rolniczej, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego, Zielonogórskiego Rynku Rolno-Towarowego, Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wielkopolskim oraz Banku Spółdzielczego we Wschowie.

■ Redakcja

ADRESY

**Lubuski Ośrodek Doradztwa Rolniczego
Kalsk 91, 66-100 Sulechów**
tel./fax 68 385 20 91 do 96, 68 385 28 68
e-mail: sekretariat@lodr.pl

**Lubuski Ośrodek Doradztwa Rolniczego
Oddział w Lubniewicach, Glisno 123**
tel./fax 95 755 76 14 do 15, 95 755 71 79
e-mail: lubniewice@lodr.pl

**Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego
w Gorzowie Wielkopolskim**
66-400 Gorzów Wielkopolski
ul. Pankiewicza 5-7
tel./fax 95 722 60 50
e-mail: gorzow@lodr.pl

**Powiatowy Zespół Doradztwa
Rolniczego w Krośnie Odrzańskim**
66-600 Krosno Odrzańskie, ul. Zamkowa 1
tel./fax 68 383 52 33
e-mail: krosno@lodr.pl

**Powiatowy Zespół Doradztwa
Rolniczego w Międzyrzeczu**
66-300 Międzyrzecz, ul. Reymonta 5
tel./fax 95 742 21 27
e-mail: miedzyrzecz@lodr.pl

**Powiatowy Zespół Doradztwa
Rolniczego w Nowej Soli**
67-100 Nowa Sól, ul. Piłsudskiego 30
tel./fax 68 387 36 92
e-mail: nowasol@lodr.pl

**Powiatowy Zespół Doradztwa
Rolniczego w Ślubicach**
69-100 Ślubice, ul. Mickiewicza 6
tel./fax . 95 758-02-12
e-mail: slubice@lodr.pl

**Powiatowy Zespół Doradztwa
Rolniczego w Strzelcach Krajeńskich**
66-500 Strzelce Krajeńskie, ul. Wodociągowa 1
tel./fax 95 763 21 58
e-mail: strzelce@lodr.pl

**Powiatowy Zespół Doradztwa
Rolniczego w Sulęcinie**
69-210 Lubniewice, Glisno 123
tel./fax 95 755 27 88
e-mail: sulecin@lodr.pl

**Powiatowy Zespół Doradztwa
Rolniczego w Świebodzinie**
66-200 Świebodzin, ul. Poznańska 27 B
tel./fax 68 475 47 50
e-mail: swiebodzin@lodr.pl

**Powiatowy Zespół Doradztwa
Rolniczego w Zielonej Górze**
z siedzibą w Kalsku
Kalsk 91, 66-100 Sulechów
tel./fax 68 385 20 91 do 96
tel. 68 385 28 68
e-mail: zielonagora@lodr.pl

**Powiatowy Zespół Doradztwa
Rolniczego w Żaganie**
68-100 Żagań, ul. Bema 15
tel./fax 68 377 31 96
e-mail: zagan@lodr.pl

**Powiatowy Zespół Doradztwa
Rolniczego w Żarach**
68-200 Żary, ul. Górnośląska 26
tel. 68 416 11 04
e-mail: zary@lodr.pl

METEO WIADOMOŚCI

Dane meteorologiczne według pomiarów prowadzonych w stacji METEO LODR Kalsk

Miesiąc	Temperatura powietrza °C			Opady w mm/m ²		
	Średnia 1977-2021	Średnia 2021	Średnia 2022	Średnia 1977-2021	Suma 2021	Suma 2022
Grudzień 2022	0,8	0	1,3	45,5	45,1	45,7
	Średnia 1977-2022	Średnia 2022	Średnia 2023	Średnia 1977-2022	Suma 2022	Suma 2023
Styczeń 2023	-0,7	2,0	5,3*	43,8	63,5	42,9*

* dane za dwie dekady

Piotr Tyliszczak
LODR Kalsk
p.tyliszczak@lodr.pl

Grudzień 2022 roku był miesiącem nieco cieplejszym niż w latach poprzednich. Średnia dobową temperaturę wyniosła 1,3°C, podczas gdy średnia wieloletnia dla tego miesiąca wynosi 0,8°C. Najzimniejsza okazała się druga dekada grudnia, kiedy to prawie codziennie odnotowywano ujemne temperatury w ciągu dnia, natomiast w nocy temperatura spadała do – 11°C. Ponadto ujemnym temperaturom towarzyszyły opady śniegu, które nie utrzymały się jednak zbyt długo za sprawą znacznego ocieplenia w trzeciej dekadzie miesiąca. Temperatura w końcówce miesiąca przekraczała w najcieplejszym momencie dnia 10°C. Opady w grudniu wystąpiły na niemal identycznym poziomie jak

w latach ubiegłych. Niestety, tak jak ma to miejsce od dłuższego czasu, opady występowały bardzo nieregularnie – ponad 70% miesięcznego opadu spadło w trzeciej dekadzie grudnia.

Styczeń 2023 roku rozpoczął się od bardzo wysokich temperatur jak na zimę. 2 stycznia maksymalna zanotowana temperatura wyniosła aż 16°C, co jest zjawiskiem niezwykle groźnym dla przyrody będącej w stanie spoczynku. Średnia dobową temperaturę za dwie pierwsze dekady wyniosła aż 5,3°C. Tak wysoka temperatura, nie powinna wystąpić w styczniu. Opady deszczu występowały dość regularnie i wyniosły 42,9 mm według danych za dwie pierwsze dekady, a więc niepełny miesiąc. Jest to wynik bardzo dobry, podobny do średniej wieloletniej.

TERMINARZ SZKOLEN

Termin	Organizator	Miejsce	Temat	Koordynator
SZKOLENIA STACJONARNE				
9 lutego 2023 • godz. 9:00	LODR Kalsk	LODR, Kalsk 91 66-100 Sulechów	Stosowanie środków ochrony roślin – szkolenie uzupełniające	Tomasz Sakowicz tel. 513 979 507
10 lutego 2023 • godz. 9:00	LODR Kalsk	Przytoczna	Stosowanie środków ochrony roślin – szkolenie uzupełniające	Jolanta Nonn tel. 513 979 506
14 lutego 2023 • godz. 9:00	LODR Kalsk	Bobowicko	Stosowanie środków ochrony roślin – szkolenie uzupełniające	Jolanta Nonn tel. 513 979 506
15 lutego 2023 • godz. 10:00	PZDR Nowa Sól	Szlichtyngowa	Od siewu do zbioru z ochroną biologiczną w uprawie zbóż.	Celina Kołopieńczyk tel. 519 084 275
15 lutego 2023 • godz. 12:00	PZDR Nowa Sól	Szlichtyngowa	Zmiany w płatnościach bezpośrednich w 2023 roku i ekoschematy.	Celina Kołopieńczyk tel. 519 084 275
16-17 lutego 2023 • godz. 9:00	LODR Kalsk	LODR, Kalsk 91 66-100 Sulechów	Stosowanie środków ochrony roślin – szkolenie uzupełniające	Tomasz Sakowicz tel. 513 979 507
20 lutego 2023 • godz. 9:00	LODR Kalsk	Łochowice	Stosowanie środków ochrony roślin – szkolenie uzupełniające	Agnieszka Jankowiak tel. 516 177 405
21 lutego 2023 • godz. 9:00	LODR Kalsk	Wielotów	Stosowanie środków ochrony roślin – szkolenie uzupełniające	Greta Boguszewska -Drapa tel. 512 217 405
21 lutego 2023 • godz. 10:00	PZDR Nowa Sól	Urząd Miasta w Sławie	BHP w gospodarstwie rolnym.	Gonczarko Danuta Marzec Kamila
22 lutego 2023 • godz. 9:00	LODR Kalsk	Kożuchów	Stosowanie środków ochrony roślin – szkolenie uzupełniające	Elżbieta Noszczyk tel. 513 981 852
27 lutego 2023 • godz. 9:00	LODR Kalsk	Siedlnica	Stosowanie środków ochrony roślin – szkolenie uzupełniające	Celina Kołopieńczyk tel. 519 084 275
28 lutego 2023 • godz. 9:00	LODR Kalsk	Siedlnica	Stosowanie środków ochrony roślin – szkolenie uzupełniające	Celina Kołopieńczyk tel. 519 084 275

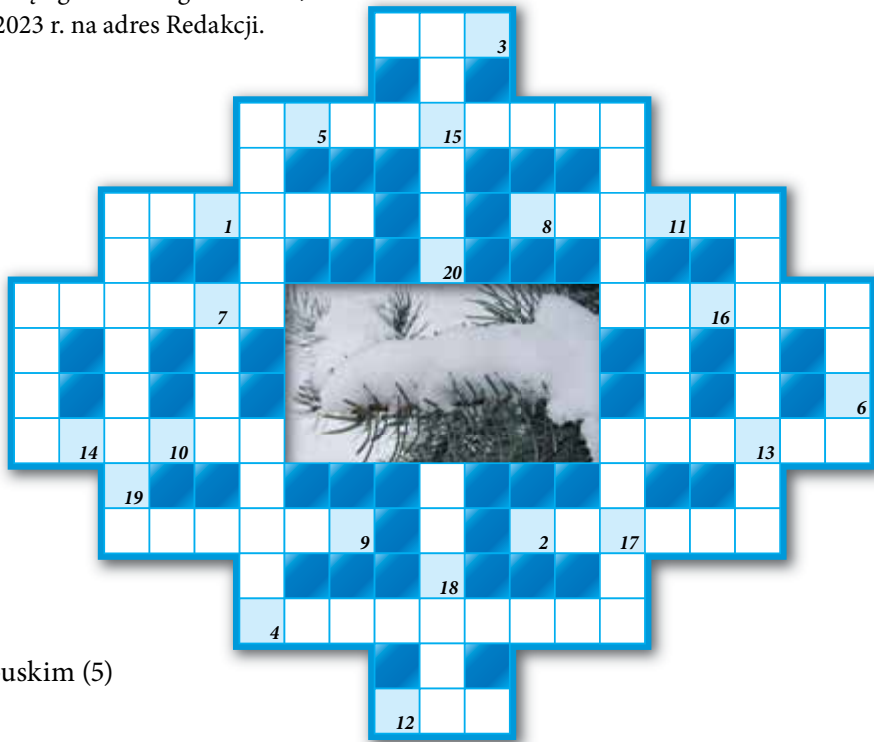
**PROGRAM ENERGIA DLA WSI
WSPIERA WZROST
WYKORZYSTANIA OZE NA TERENIE
GMIN WIEJSKICH I WIEJSKO-
MIEJSKICH. W TYM ROKU NA TEN
CEL PRZEZNACZAMY 100 MLN ZŁ.**

Na wnioski czekamy

od 25 stycznia do 15 grudnia 2023 r.

Objaśnienia wyrazów podano w dowolnej kolejności (w nawiasie liczba liter w wyrazie). Litery z ponumerowanych pól utworzą rozwiązanie – dokończenie przysłowia polskiego: „Na świętego Walentego mróz...”, którego treść należy nadesłać do 21 lutego 2023 r. na adres Redakcji.

Krzyżówka nr 1

OBJAŚNIENIA WYRAZÓW:

- żołnierz lekkiej jazdy (daw.) (6)
- na kopercie (5)
- imię pierwszej kosmonautki (9)
- nieuczciwy gracz w karty (6)
- w pojedynkę (4)
- narty (3)
- w zastawie stołowej (8)
- zielony owoc (6)
- antonim dobra (3)
- Ewangelista (6)
- krupnik (4)
- duże skupisko gwiazd, planet (9)
- baśń (5)
- gotuje w TV (6)
- zasiada w sądzie (6)
- broń, uzbrojenie (4)
- turystyczna miejscowość w woj. lubuskim (5)
- żołnierz piechoty węgierskiej (6)
- część maszyny tłokowej (8)
- gospodarz na Podhalu (5)
- Donald (6)
- belka na maszcie (4)
- wieża obronna (6)
- ogień, woda (6)

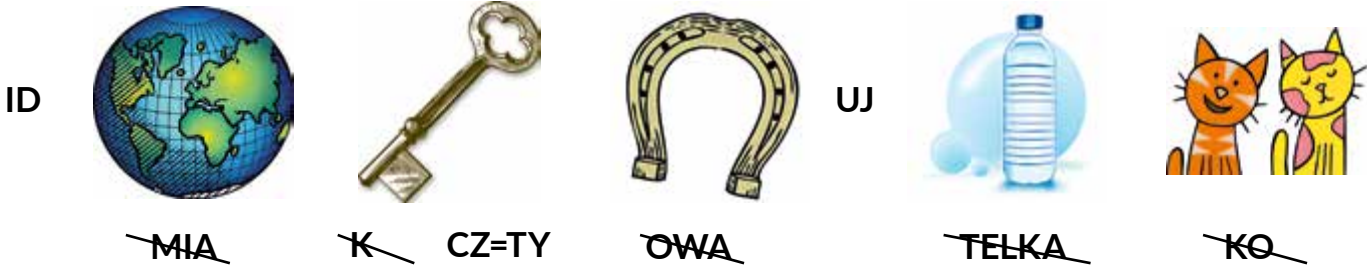
Rozwiązanie krzyżówki nr 12:
„Jeśli śnieg, gdy Bóg się rodzi, owoc bardzo się obrodzi.”
 Za prawidłowe rozwiązanie krzyżówki nr 12 nagrodę ufundowaną przez LODR wylosowała: **Pani Ewa z Gubina**
Gratulujemy

Rebus dla dzieci nr 1

Rozwiązanie rebusu oraz dane dziecka (imię i nazwisko, wiek oraz adres zamieszkania) należy przysłać do 21 lutego 2023 r. na adres Redakcji.

Rozwiązanie rebusu nr 12:
DOSIEGO ROKU
 Nagrodę wylosowała: **Hania z Gubina**
Gratulujemy

LABORATORIUM

LODR
KALSK

OFERUJEMY

- **Analiza paszy:**
sucha masa, białko, azot, tłuszcz, wapń, fosfor, włókno, popiół, sód.
- **Analiza gleby:**
pH, fosfor, potas, magnez.
- **Analiza kiszonki:**
sucha masa, lotne kwasy tłuszczowe, pH, białko, tłuszcz, włókno, popiół, wapń, fosfor.
- **Badania dodatkowe:**
siła i energia kiełkowania, czystość materiału siewnego, masa tysiąca ziaren, ciężar ziarna w stanie zsypanym, skrobia dla gorzelni, w *nawozach*: wapń, magnez, fosfor, potas.

KOSZT*

18

ZŁOTYCH

KONTAKT:

Lubuski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Kalsku
poniedziałek - piątek
700 - 15⁰⁰

tel. 68 385 20 91 wew. 338
690 511 578

e-mail: laboratorium@lodr.pl

*OSIEMNAŚCIE ZŁOTYCH - CENA BRUTTO DLA MIESZKAŃCÓW WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO

GOSPODARSTWO ROLNE

Dariusz Wardęga

Lubiewko 8 • 66-520 Dobiegniew

SPRZEDAŻ ZIEMNIAKÓW SADZENIAKÓW
ODMIANY KLASYFIKOWANE

VINETA KL. A • CORINNA KL. B • ANUSCHKA KL. A
RED SONIA KL. • A MARABEL KL. A • BELANA KL. A

MOŻLIWY TRANSPORT

TELEFON:

606 207 291 lub 606 897 291

PHU Biotel Sp. z o.o.

Dzikowice 87

67-300 Szprotawa

tel. 68 376 27 33

OFERUJEMY:

- sprzedaż środków ochrony roślin
- sprzedaż nawozów
- sprzedaż materiału siewnego
- skup zbóż i rzepaku
- profesjonalne doradztwo rolnicze

Dział sprzedaży środków ochrony roślin:

tel. 68 376 27 33 lub 512 078 771

Dział sprzedaży nasion:

tel. 68 378 24 54 lub 503 507 955

Dział sprzedaży nawozów:

tel. 68 376 27 33 lub 510 348 395

Dział skupu:

tel. 535 524 500 lub 512 606 812

ZAPRASZAMY do odwiedzenia strony internetowej

www.biotel.agro.pl

NOWOŚCI w ofercie firmy PHU BIOTEL: AminoPlant, Bomax, Uni-Cal

PRZEDSIĘBIORSTWO NASIENNE
KRZYŻAŃSCY SP. Z O.O.

KARPICKO k. Wolsztyna
ul. Podgórna 21c

tel. 68 384 26 78 • 691 067 324

P O L E C A M Y :

- kwalifikowany materiał siewny zbóż jarych i ozimych
- ziemniaki sadzeniaki
- pasze i koncentraty firmy Cargill Poland Sp. z o.o.
- zboża paszowe
- nawozy sztuczne (bezchlorkowe)
- wapno rolnicze granulowane
- mieszanki traw (łąkowe, pastwiskowe, trawnikowe)
- nasiona poplonowe
- profesjonalne czyszczenie i zaprawianie nasion
- usługi transportowe (wanna i firana)
- węgiel

**CAŁOROCZNY SKUP i SPRZEDAŻ
ZBÓŻ PASZOWYCH**

ODBIÓR WŁASNYM TRANSPORTEM

Zapraszamy od poniedziałku do piątku
w godz. 7.00 - 15.00

ZAOPATRZENIE ROLNICTWA

FARMER

BOROWINA 45

tel./fax: 68 376 81 20 PN-PT 8⁰⁰ - 16⁰⁰
tel. kom. 603 248 200 SOB 9⁰⁰ - 13⁰⁰

www.farmer-borowina.pl

FIRMA „EB”

Elżbieta Baszczyń

Łęgowo 7, 66-110 Babimost
tel. 68 385 50 15 • 606 756 681

OFERUJE USŁUGI W ZAKRESIE:
NAPRAWA
MASZYN ROLNICZYCH I BUDOWLANYCH
DORABIANIE CZĘŚCI MASZYN

**SKUP BYDŁA
RZEŹNEGO
UBOJNIA KOWAL**

Dąbrówka Wilkp., ul. Główna 28
tel. 661 822 159 • 663 457 897

*Atrakcyjne ceny
Odbiór własnym transportem*

AGRO
Ubezpieczenia

UBEZPIECZENIA
Komunikacyjne

UBEZPIECZENIA
Domu i Mieszkania

UBEZPIECZENIA
Podróżne

UBEZPIECZENIA
dla Firm

UBEZPIECZENIA
Rolne

Materiał reklamowy

Kamila
Gdeczyk-Macho

☎ 726 999 984

kamilagdeczykmacho@gmail.com

**USŁUGOWE CZYSZCZENIE
ZBÓŻ
oraz NASION ROLNICZYCH**

**NOWA LINIA CZYSZCZĄCA
CIMBRIA**

Firma Usługowa Wiesława Krzyżańska
Karpicko k. Wolsztyna • tel. 691 067 324

INFORMACJE RYNKOWE

DODATEK DO LUBUSKICH AKTUALNOŚCI ROLNICZYCH **1**

Wszystkie dane zebrano na 20 stycznia 2023 r.

Z lubuskich targowisk /ceny w zł/

Nazwa artykułu	j.m.	Gorzów Wlkp.	Gubin	Międzyrzecz	Nowa Sól	Sulechów	Świebodzin	Witnica	Żary
Jaja	szt.	1,20 – 1,40	1,00 – 1,30	0,65 – 1,10	0,75 – 1,20	0,80 – 1,00	1,10	1,00 – 1,70	0,70 – 1,40
Ziemniaki	kg	2,50	1,80 – 2,20	2,50	3,00	2,00	2,50	3,00	3,00
Cebula	kg	4,00	4,00	5,00 – 6,00	4,00	3,50	5,00	4,00	4,50 – 5,00
Czosnek	szt.	2,50	3,60	3,50	2,00 – 3,50	3,00	3,00	1,50 – 2,50	2,50
Marchew	kg	4,00	3,40	4,50	4,00	3,00	4,00	3,00 – 4,00	4,00 – 4,50
Pietruszka	kg	6,00	6,50	8,00	8,00	8,00	9,00	9,00	9,00
Pietruszka natka	pęczek	2,50	3,00	2,50	2,50	2,50	2,50	3,50	2,50
Buraki czerwone	kg	4,00	3,50 – 4,00	3,80	4,00	3,00	4,00	4,00	4,50
Por	kg/szt.	3,00	9,50*	3,00**	2,00 – 3,00	3,50	3,00	5,00	3,50
Seler	kg	6,00	5,50	7,00	6,00	8,00	7,00	9,00	7,00
Włoszczyzna	pęczek	6,00	7,00	6,50	6,00	6,50	6,00	6,50	8,00
Ogórek	kg	–	15,00	15,00	–	18,00	18,00	–	10,00
Ogórek kiszony	kg	14,00	5,00	8,50	12,00	9,00	12,00	17,00	–
Cukinia	kg	–	14,00	9,80	–	14,00	13,00	17,00	–
Pomidor	kg	8,0 – 12,0	10,0 – 15,0	12,0 – 25,0	–	20,00	11,00	16,00	10,0 – 12,0
Papryka czerwona	kg	9,00	17,00	13,50	–	14,00	13,00	17,00	10,00
Kapusta biała	kg/szt.	5,00**	2,40*	6,50	–	7,00	3,00	8,00*	3,00*
Kapusta biała kiszona	kg	7,00	4,80	8,50	12,00	8,00	12,00	10,00	9,00
Kapusta pekińska	kg/szt.	10,00**	4,50	5,50	6,00	5,50	4,00	8,00	–
Kalafior	szt.	–	–	10,00	–	6,50	11,00	15,00	7,00 – 8,00
Brokuł	szt.	–	–	7,00	–	5,50	8,00	8,00	6,00
Brukselka	kg	–	12,00	10,00	8,00	20,00	–	–	7,00
Fasola szparagowa	kg	–	–	–	–	20,00	–	–	–
Sałata	szt.	5,00	3,00 – 4,00	5,00	–	3,50	5,00	6,00	–
Szczypior	pęczek	3,00	3,00	3,00	4,00	2,50	3,00	4,00	2,50
Koper	pęczek	3,00	–	3,00	2,50	3,00	3,00	4,00	3,00
Rzodkiewka	pęczek	3,00	3,50	3,00	2,50	3,00	3,00	3,50	3,00
Kalarepa	kg/szt.	4,00**	–	–	–	3,50	3,50	5,00**	–
Piecarki	kg	12,00	9,00	11,50	–	8,00	11,00	8,0 – 16,0	8,00
Chrzan	kg	–	16,00	28,00	–	30,00	25,00	–	20,00
Miód	kg	32,0 – 40,0	45,00	45,0 – 52,0	40,00	40,00	45,00	40,00	35,0 – 45,0
Jabłka	kg	3,50	3,00 – 5,00	3,80 – 5,00	4,00	3,50	5,00	2,50 – 3,90	4,00
Gruszki	kg	7,00	7,50	6,80	6,00	7,00	8,00	6,00 – 8,00	5,00
Orzechy włoskie	kg	–	–	–	–	–	–	15,00	–

Objaśnienie: * - kg ** - szt. *** - pęczek

PASZE

WRZESINY

DLA TRZODY

Mieszanka tucznik 1	100 kg	256,00
Mieszanka tucznik 2	100 kg	248,00
Mieszanka prosięta 1	100 kg	330,00
Mieszanka prosięta 2	100 kg	294,00
Mieszanka prosięta 3	100 kg	282,00
Koncentrat PWT	100 kg	414,00
Koncentrat T-15	100 kg	382,00
Koncentrat LPK	100 kg	382,00

DLA DROBIU

Koncentrat nioska	100 kg	324,00
Mieszanka nioska 1	100 kg	268,00
Mieszanka nioska 1 – gran.	100 kg	275,00
Mieszanka kurczęta 1	100 kg	288,00
Mieszanka kurczęta 2	100 kg	278,00
Mieszanka Brojler Finisz	100 kg	382,00
Mieszanka Brojler	100 kg	382,00
Mieszanka Brojler Starter	100 kg	310,00
Mieszanka Brojler Grower	100 kg	298,00
DJ Nioska mieszanka	100 kg	278,00
B-C Mieszanka uzupełniająca	100 kg	232,00

POZOSTAŁE

Mieszanka KGHIN (0-3)	100 kg	292,00
Mieszanka KGHIN (3-9)	100 kg	286,00
Śruta sojowa (46%)	100 kg	326,00
Zboża śrutowane	100 kg	214,00

Powiat gorzowski

- ❖ Przyjmę ziemię z wykopów – gm. Bogdaniec, tel. 887 534 454.
- ❖ Sprzedam przyczepę rolniczą Zaław o dł. 6 m i szer. 2,5, burtki aluminiowe dzielone, siewnik zbożowy Nordsten 3 m w dobrym stanie oraz myjnię do warzyw – gm. Gorzów Wlkp., tel. 607 368 103.

ŻARY

DLA DROBIU

Kura nioska PD-651	100 kg	300,00
Kaczka/Gęś PD-600	100 kg	298,00
Indyk PD-632	100 kg	312,00
Kurczak 1 PD-548	100 kg	310,00
Kurczak 2 PD-549	100 kg	300,00

DLA BYDŁA

PB-532 NON GMO	100 kg	210,00
PB-812 NON GMO	100 kg	320,00
PB-321 PXTreme Bull Byk NON GMO	100 kg	360,00

KRZESZYCE

DLA TRZODY

Koncentrat Prosiak Piggi	100 kg	440,00
--------------------------	--------	--------

DLA DROBIU

Mieszanka Kaczka KB1	100 kg	232,00
Mieszanka Kaczka KB2	100 kg	220,00
Mieszanka Kurczak Starter	100 kg	224,00
Mieszanka Kurczak Grower 156	100 kg	216,00
Mieszanka Brojler Starter	100 kg	244,00
Mieszanka Nioska	100 kg	228,00
Koncentrat Nioska	100 kg	320,00

DLA BYDŁA

Milsan Mleko zastępcze	100 kg	900,00
Mieszanka Cielak	100 kg	260,00
Koncentrat Cielak	100 kg	320,00
Koncentrat Opas Sanbull	100 kg	320,00
Mieszanka Krowa Mleczna Lactoma	100 kg	200,00
Koncentrat Krowa Mleczna Protamilk	100 kg	320,00

DOSTĘPNA PASZA DLA KONI I GOŁĘBI

STARY DWÓR, gmina TRZCIEL

DLA TRZODY

Koncentrat Prowitex	25 kg	109,00
Koncentrat Prowimax	25 kg	100,00

DLA DROBIU

Pasza dla niosek, granulowana	25 kg	69,00
Pasza dla Kurczak0-6 tyg.	25 kg	69,00
Pasza dla kurczak pow. 6 tyg.	25 kg	69,00
Brojler do 3tyg.	25 kg	76,00
Brojler GROWER od 3 tygodni	25 kg	75,00
BROJLER Finisz	25 kg	74,00
Kaczki i gęsi do 3 tyg.	25 kg	69,00
Kaczki i gęsi pow 3 tyg.	25 kg	68,00
Koncentrat dla niosek	25 kg	98,00

DLA KRÓLIKÓW

Mieszanka	25 kg	68,00
-----------	-------	-------

- ❖ Sprzedam żyto ozime cena: 1650 zł/t – gm. Bogdaniec, tel. 887 534 454.
- ❖ Kupię niedrogo kombajn w dobrym stanie Fortschritt E-517 sprawny, Fortschritt E-514 sprawny lub z uszkodzonym silnikiem lub kombajn Bizon Rekord niedrogi – gm. Bogdaniec, tel. 887 534 454.
- ❖ Kupię zbiornik po beczkowie 600 l niezardzewiały oraz 3 butle hydroforowe i rury 100 – tanio – gm. Bogdaniec, tel. 887 534 454.
- ❖ Sprzedam grunty rolne o pow. 12,00 ha (kl. III b-IV-V) wraz z zabudowaniami, cena do uzgodnienia – Mościczki, gm. Witnica, tel. 95 751 54 93.

Powiat krośnieński

- ❖ Sprzedam siano i słomę 120/150, waga 450 kg – gm. Dąbie, tel. 663 635 673.

- ❖ Kupię ciągnik Ursus C-360 lub C-330 (może być do remontu) oraz przyczepę do remontu D 47 – gm. Trzciel, tel. 606 658 828.

WOŁOWY I WIEPRZOWY - w zł/kg

PUNKT SKUPU RZEŻNIA	Młode bydło rzeźne		Krowy	Tuczniaki	
	A-buhajki	Klasa I		Klasa I	Maciory/Kastraty
REJÓW	14,00 ¹⁾		-	7,20 - 8,00 ¹⁾	-
KRZESZYCE	14,00 ²⁾	13,00 ²⁾	10,50 ²⁾	-	-

Oznaczenia: 1) - cena netto; 2) - cena brutto

- ❖ Sprzedam siano majowo-czerwcowe w belach 120 x 150 około 500 szt. – gm. Krosno Odrzańskie. tel. 697 958 374.
- ❖ Sprzedam łubin – gm. Dąbie, tel. 663 635 673.
- ❖ Sprzedam metalowe słupy, wiązary, teownik, blachę falistą na konstrukcję garażu 6 x 5 m; cena 3000 zł, ciągnik Białoruś, koparko-spycharkę 1990 (łyżka chwytakowa); cena 14500 zł, betoniarkę 280 l (szeroki wieniec na bębnie); cena 1600 zł – gm. Krosno Odrz., tel. 509 478 057.
- ❖ Sprzedam mieszanek owsa z wyką; ok. 18% białka; cena 1,20 zł/kg – gm. Krosno Odrz., tel. 724 453 246.
- ❖ Sprzedam ogiera G-ASTER – wiek 2 lata, typ szlachetny, maść karo-gniada, ładny, dobrze ułożony – gm. Krosno Odrz., tel. 511 184 962 lub 501 585 162.
- ❖ Kupię łąki 2-3 ha w okolicach Brzeźnicy lub Bytnicy – tel. 724 133 999.
- ❖ Sprzedam przyczepę do transportu zboża 10 ton, przyczepę do transportu balotów 8 m długa – gm. Gubin, tel. 518 191 006.
- ❖ Sprzedam jęczmień paszowy i pszenżyto ozime – gm. Krosno Odrzańskie, tel. 667 471 384
- ❖ Sprzedam pług obrotowy 2-skibowy Lemken, przyczepkę samochodową, bażanty bananowe młode – gm. Gubin, tel. 530 151 875
- ❖ Sprzedam skrzynię przekładniową do zgarniacza obornika typu Lubin – gm. Dąbie, tel. 691 720 485.
- ❖ Sprzedam siano i słomę 120/150, łubin, owies, pług 3-skibowy, 2 ha gruntów ornych – obręb Połupin – gm. Dąbie, tel. 663 635 673.
- ❖ Sprzedam przewracarkę – gm. Dąbie, 721 848 271.
- ❖ Sprzedam siano w kostkach – gm. Krosno Odrz. tel. 693 874 053.
- ❖ Sprzedam ziemię 33 ha w tym 4 ha lasu, położoną w pobliżu miasta Krosno Odrzańskie; m. Budynia, 25 km od granicy. Ziemia klasy V-VI wykorzystywana obecnie jako grunty orne. Cena 1350000 zł. Całość otoczona lasami, graniczy z rzeką Młynówką. W pobliżu ośrodek wypoczynkowy Dąbie nad jeziorem Wielkie, niedaleko zabytkowy pałac, zakole rzeki Bóbr, ośrodki agroturystyki, jazdy konnej, polowania, grzybobrania, lasy pełne jagód... tereny ekologiczne – tel. 691 403 628.

Powiat międzyrzecki

- ❖ Sprzedam działkę rolną o powierzchni 2,07 ha – Sokola Dąbrowa, gm. Bledzew, tel. 692 203 464.
- ❖ Sprzedam kombajn zbożowy BIZON z rozdrabniaczem i kabiną; rok budowy 1988, rozrzutnik obornika T-088 (produkcja NRD) – ład. 10 ton; rok budowy 1986, siewnik zbożowy MAZUR szer. robocza 4,0 m – tel. 605 329 315.
- ❖ Sprzedam kombajn zbożowy Massey Ferguson 620 (na części), kombajn zbożowy Bizon 50 z siewniczką, rozrzutnik obornika Czarna Białostocka (nowa podłoga) – gm. Przytoczna, tel. 501 467 080.
- ❖ Sprzedam kosiarkę rotacyjną polską, siewnik poznaniak, pająka do siana (przewracarko-zgrabiarka na 7 kół), rozrzutnik obornika i wapna ruski, pług 2-skibowy obrotowy, bronę rozkładaną 5-polową – gm. Trzciel, tel. 606 658 828.

Powiat nowosolski

- ❖ Sprzedam opryskiwacz RAU 3 800 l o szer. rob. 18 m - komputerowe sterowanie, sadzarkę i kopaczkę do ziemniaków, przyczepę rolniczą 4 t, przyczepę D-47 wywrotkę 4,5 t, rozrzutnik obornika RUR, rozrzutnik obornika Czarna Białostocka 4 t – gm. Nowe Miasteczko, tel. 699 912 173.
- ❖ Sprzedam 10 t pszenicy ozimej luzem lub workowanej, cena do uzgodnienia – gm. Niegosławice, tel. 795 987 100.
- ❖ Sprzedam przyczepę szywną 3,5 t, zarejestrowana i ubezpieczona, presa Z-224/1, pług 3-skibowy, talerzówkę 2,5 m Agro Tom – Stypułów, 604 321 906.
- ❖ Sprzedam gospodarstwo rolne Piękne Kąty – gm. Siedlisko, tel. 514 423 988.
- ❖ Sprzedam Przyczepa szywna 3,5 t zarejestrowana i ubezpieczona, pług – skibowy, talerzówkę 2,5m Agro Tom – Stypułów, gm. Kożuchów, tel. 604 321 906.

Powiat słubicki

- ❖ Sprzedam silnik 7,5 kW, Krajzegę 5,5 kW, siewnik Poznaniak, szer 2,7 m – gm. Górzycza, tel. 95 759 15 08.

Powiat strzelecko-drezdenecki

- ❖ Sprzedam pszenicę, pszenżyto, żyto – miejscowość Strzelce Krajeńskie, te. 667 023 064.

Powiat sulęciński

- ❖ Sprzedam konny przetrząsacz widłowy do siana oraz kosiarkę konną – gm. Krzeszyce, tel. 504 823 461.
- ❖ Sprzedam 4 tony jęczmienia jarego odmiany Adwokat, rok po wymianie – gm. Krzeszyce, tel. 504 823 461.
- ❖ Sprzedam siano i słomę w belach o śr. 120 magazynowana w stodole – gm. Krzeszyce, tel. 504 823 461.
- ❖ Sprzedam grunty orne (do 10 ha) na terenie – gminy Lubniewice, tel. 507 197 255.
- ❖ Sprzedam i dowiozę prosiaki lub zamienię za zboże – gm. Krzeszyce, tel. 509 975 905.
- ❖ Ciągnik o mocy 95 KM z przednim napędem Bielarus 952 – rocznik 2012, pług 5-skibowy, siewnik Poznaniak 2 i opryskiwacz zawieszany 12m. – tel. 609 208 187 lub 885 466 192
- ❖ Sprzedam byczki odsadki i jałówki rasy Limousine, byka (wiek 17 miesięcy) rasy Limousine z pełną dokumentacją potwierdzającą czystość rasy – gm. Sulęcín, tel. 663 444 183.

Powiat świebodziński

- ❖ Sprzedam siewnik POZNANIĄK – gm. Lubrza, tel. 507 593 811.
- ❖ Kupię ciągnik Zetor, przystawkę i siewnik do kukurydzy oraz rozsiewacz nawozu – tel. 728 032 907.
- ❖ Sprzedam uroczysko 1 ha – Grodziszczce, gm. Świebodzin, tel. 663 411 075.
- ❖ Sprzedam słomę – gm. Świebodzin, tel. 662 932 128.

ŚRODKI OCHRONY ROŚLIN

KRZESZYCE

Asortyment	Wielkość opak.	Cena w zł/op.
INSEKTYCYDY		
Ammo Super	1 l	120,00
Karate Zeon	1 l	208,00
FUNGICYDY		
Topsin m 500sc	1 l	64,00
Mirege 450 EC	1 l	60,00
Bumper 250 EC	1 l	95,00
Falcon	1 l	156,00
HERBICYDY		
Agrosar 360 SL	1 l	18,00
	5 l	75,00
	20 l	260,00
Roundup 360 Plus	1 l	30,00
	5 l	110,00
	20 l	340,00
Roundup Flex 480SL	1 l	42,00
	5 l	175,00
Helosate 450SL	1 l	25,00
	5 l	100,00
Mustang Forte 195SE	1 l	65,00
	5 l	310,00
Mustang 306 SE	1 l	118,00
	3 l	562,00
Lentipur	1 l	31,00
	5 l	135,00
Lanced	0,2 kg	133,00
	0,5 kg	330,00
	1 kg	640,00
Boxer	1 l	45,00
	5 l	202,00
Axial 50 EC	1 l	178,00
	5 l	858,00
Axial komplet pak	2 x 11 +40 kg	315,00
Lintur	0,15kg	57,00
	1 kg	365,00
Chwastox Extra	1 l	17,00
Chwastox Turbo	1 l	29,00
Chwastox Trio	1 l	39,00
Mistral 70 WG	0,5 kg	87,00
Leopard extra 0,5 EC	1 l	42,00

- ❖ Sprzedam agregat uprawowo-siewny 3 m Pom Brodnica 2013 r., koła - felgi z oponami 825/20, lejek do nawozu, kultywator o szer. 3 m, przyczepę 750/20, opielacz do buraków, drobne części do Bizona 56, ramę do bron, ramkę do podczepiania wideł lub łyżki do cyklopa – gm. Świebodzin, tel. 600 729 962, 692 446 813.
- ❖ Sprzedam ziemniaki jadalne i paszowe – gm. Świebodzin, tel. 601 884 531, 693 708 162.
- ❖ Sprzedam 2 ha ziemi w Boryszynie – gm. Lubrza, tel. 663 411 075.
- ❖ Sprzedam: agregat uprawowo-siewny Warta- 2m 6 tys. zł; opryskiwacz Rau 2000 5 tys. zł; brony posiewne 5-elementowe składane 800 zł; rozrzutnik obornika 1 osiowy 6 tys. zł; gm. – Świebodzin tel. 608 789 451.
- ❖ Zdecydowanie kupię kozy – gm. Świebodzin, tel. 697 039 172.
- ❖ Sprzedam krowy do dalszej hodowli – gm. Lubrza, tel. 507 593 811.
- ❖ Sprzedam rozdrabniacz słomy, 4-letni pług 4-skibowy polskiej produkcji, przyczepę wywrotkę 4 t do remontu – gm. Lubrza, tel. 507 593 811.
- ❖ Sprzedam części do prasy Fortschritt – gm. Świebodzin, tel. 665 510 508.
- ❖ Sprzedam roztrzaskacz 6-rzędowy do siana, heder 4 m do rozdrabniacza zielonek typu Fortschritt – gm. Lubrza, tel. 507 593 811.
- ❖ Sprzedam siewnik Poznaniak, agregat uprawowo-siewny Amazone – gm. Lubrza, tel. 507 593 811.
- ❖ Sprzedam lub zamienię Prasa Claas 2A wariant 180 – gm. Zbąszynek, tel. 888 102 028.
- ❖ Sprzedam zgrabiarkę karuzelową Tamasz 3,5 m – gm. Zbąszynek, tel. 668 526 006.

Powiat zielonogórski

- ❖ Sprzedam pszenicę i pszenżyto ozime, owies, ziemniaki paszowe – gm. Świdnica, tel. 664 134 260; 68 32 73 152.
- ❖ Sprzedam owies, pszenicę i ziemniaki – gm. Sulechów, tel. 603 359 226.
- ❖ Sprzedam opryskiwacz Douven 3400/24 m, bronę talerzową 4 m ciężką, przyczepę HL 8011, przyczepę czeską BSS, kombajn Bizon – gm. Sulechów, tel. 695 568 702.
- ❖ Sprzedam śrutownik Bąk, betoniarzkę 150 l, taczki ohar – gm. Świdnica, tel. 889 485 429.
- ❖ Sprzedam śrutownik bijakowy 11 kW – gm. Babimost, tel. 606 538 410.
- ❖ Sprzedam Silos Bin 60 ton – 2 szt., dmuchawę przewietrzającą i załadowniczą, wentylator R 700, skrzynkę transportową wywrotkę na tuz, przyczepkę samobierającą (8-10 m³) – gm. Sulechów, tel. 795 989 521.
- ❖ Sprzedam płyty sklejk 2,30 x 1,10 – cena 50 zł oraz prasę kostkującą K 442/1 – gm. Sulechów, Kruszyna, tel. 795 989 521.
- ❖ Kupię ciągnik Fortschritt 300 lub 303, może być do remontu – gm. Trzebiechów, tel. 691 933 715.
- ❖ Potrzebny mechanik do prasy Z 224/1 – gm. Sulechów, tel. 783 699 921.
- ❖ Sprzedam owies i pszenicę – gm. Sulechów, tel. 603 359 226.
- ❖ Sprzedam prosięta – gm. Zbąszynek, tel. 606 761 504.
- ❖ Sprzedam przyczepkę jednoosiową do przewożenia bydła, pompę do szamba 3-fazową, spawarkę elektryczną, silnik 10 kW, betoniarzkę 150 l – gm. Trzebiechów, tel. 68 351 42 96, 884 092 304.
- ❖ Sprzedam rozrzutnik obornika Fortschritt T-088, sortownik do sortowania cebuli i ziemniaków – gm. Babimost, tel. 606 538 410.
- ❖ Sprzedam pszenżyto ozime, grykę wysuszoną, oczyszczoną nie przyskaną – gm. Nowogród Bobrzański, te. 662 902 237.
- ❖ Sprzedam pług podorywkowy 5-skibowy „Grudziadz”, 7 balotów siana dobrej jakości – gm. Świdnica, tel. 501 105 627.
- ❖ Sprzedam kombajn BIZON Z056, stan dobry – gm. Kargowa, tel. 508 053 826.
- ❖ Kupię pług 4-skibowy zagonowy, na zabezpieczeniach sprężynowych lub resorowych – gm. Babimost, tel. 512 505 897.

NAWOZY

KROSNO ODRZAŃSKIE

Asortyment	Cena w zł/t
AZOTOWE	
Saletra amonowa 34%	4680,00
Saletra wapniowa	4200,00
Saletrzak 27%	4300,00
Mocznik 46% – 25 kg	5240,00
FOSFOROWE	
Superfosfat wzbogacony 40%	4000,00
WIELOSKŁADNIKOWE	
Polifoska 6	5540,00
Luboplón	2000,00
Lubofoska 4-12-12	3900,00
MAGNEZOWE	
Wapno nawozowe – big - bag	550,00
Wapno nawozowe	650,00

- ❖ Sprzedam żyto, około 20t – gm. Sulechów, tel.722 339 569
- ❖ Sprzedam brony ciężkie 20, brony posiewne, łubin słodki żółty, opony nowe 16, głowicę nową do C-330, kopaczkę konną zabytkową – gm. Trzebiechów, tel. 691 933 715.

Powiat żagański

- ❖ Sprzedam pszenicę ozimą luzem lub w workach, na paszę lub do siewu oraz drzwi kompletne z lusterkiem, lewe przednie do BMW 530D – gm. Niegosławice, tel. 795 978 100.
- ❖ Sprzedam ziemię orną 2,58 ha – miejscowość Karczówka – tel. 694 532 046, 534 006 222.
- ❖ Wynajmę świder zawieszany na TUZ ciągnika, napęd WOM – gm. Iłowa, tel. 888 919 297.
- ❖ Sprzedam owies i grykę ekologiczną z certyfikatem – gm. Szprotawa, tel. 603 110 841.
- ❖ Sprzedam większe ilości mleka koziego oraz młode kózki, sprzedam scenę na platformie podwoziowej – Gorzupia Dolna, gm. Żagań, tel. 509 310 641.
- ❖ Sprzedam owies – gm. Iłowa, tel. 516 045 735.
- ❖ Sprzedam siewnik Poznaniak tanio, reduktor obrotów poziomy 3 kW nowy do podajników czerpakowych do transportu zboża na silosy (cena do uzgodnienia), silnik 10 kW w komplecie z bijakami do zboża ssąco-tłoczący – Chotków, tel. 791 782 664.
- ❖ Sprzedam grunty rolne o pow. 2,58 h położone we wsi Karczówka gm. Brzeźnica koło Żagania. Cena do uzgodnienia po wcześniejszym kontakcie – tel.698 836 730.
- ❖ Sprzedam jarzma porodowe dla macior z korytami - 7 szt. Cena do uzgodnienia – tel. 791 782 664.
- ❖ Sprzedam sadzonki lawendy odmiany Grosso i Grappenhall, doniczka po 4 zł, w sprzedaży także większe sadzonki, możliwość wysyłki lub dowozu – Silno Małe, gm. Wymiarki, tel. 722 073 825.
- ❖ Sprzedam pług 4-skibowy, tryki kameruńskie, jagnięta mieszańce z rasą mięsną - same gubią runo (krzyżówka Kamerun + BMC) – gm. Brzeźnica, tel. 605 052 992.
- ❖ Sprzedam miody surowe, miody z dodatkami (czarnuszka, malina) w słoikach 1 kg i 0,5 kg, z własnej pasieki, przebadane w laboratorium, sezon 2022 oraz octy jabłkowe na miodzie z zio-

KRZESZYCE

Asortyment	Cena w zł/t
AZOTOWE	
Saletra amonowa 34%	4300,00
Mocznik	4600,00
Saletrzak	4100,00
Siarczan amonu	2400,00
Saletrosan	4200,00
FOSFOROWE	
Superfosfat 40%	3900,00
POTASOWE	
Siarczan potasu	6800,00
WIELOSKŁADNIKOWE	
Amofoska 4-12-12	3300,00
Amofoska 5-10-25	4000,00
Polifoska 6-20-30	4400,00
Suprofos 5-10-25	4000,00
HYDROKOMPLEX	160 zł za 25 kg
MAGNEZOWE	
Wapno magnezowe	550,00
SIARCZAN MAGNEZU	3200,00

łami - 0,5 l, kiszony topinambur w słoikach (możliwa wysyłka) – gm. Brzeźnica, tel. 605 660 440.

Powiat żarski

- ❖ Sprzedam działkę rekreacyjno-budowlaną za lasem między górami i stawami, 5 km od Żar – tel. 607 035 344.
- ❖ Sprzedam przyczepę wywrotkę na 3 strony D47, ORKAN-2, opony: 18,4/30; 16,9/28; 900/20; koła: 9,5/32; 9,5/36 – gmina Siedlec, tel. 693 439 340.
- ❖ Sprzedam ciągnik Ursus C 360, ciągnik Białoruś 50, sortownik do ziemniaków, przyczepę 3,5 t sztywne, 2 śrutowniki Bąk z silnikami, kosiarkę grzebieniową Osa, opryskiwacz 400 l z atestem, prasę kostkującą Sipma Z-224 oraz bydło opasowe – gm. Brody, tel. 503 745 466.

Pozostałe

- ❖ Kupię siano z magazynu – gm. Wieleń, tel. 605 747 941.
- ❖ Sprzedam większą ilość kukurydzy suchej na paszę – gm. Wieleń, tel. 605 747 941.
- ❖ Kupię ciągnik Zetor, przystawkę do kukurydzy, siewnik do kukurydzy, rozsiewacz nawozu – tel. 728 032 907.
- ❖ Kupię ciągnik Zetor fortterra, agregat uprawowy 3 m, formownicę do redlin ziemniaków, sadzonkę do ziemniaków talerzową – tel. 795 807 728.
- ❖ Kupię Bizon Rekord, B5, Class, sortowniki do ziemniaków, pług obrotowy Kverneland, Femard, siewnik zbożowy, agregat siewny, opryskiwacz ciągany na kołach Pilmel – tel. 511 924 809.
- ❖ Kupię rozsiewacz wapna RCW Unia Brzeg, dmuchawę do zboża ssąco-tłoczącą – tel. 790 318 118.
- ❖ Sprzedam śrutownik ssąco-tłoczący z mieszalnikiem lub bez, nadstawkę M423 do rozsiewacza nawozów RAUCH 735M – gm. Zbąszyń, tel. 781 611 827

Kalsk 91 • 66-100 Sulechów
www.hotelodr.pl
email: kalsk@hotelodr.pl • tel. 68 385 20 91

HOTEL ODR KALSK

zapraszamy

pokoje 1 i 2-osobowe • sale wykładowe i bankietowe • restauracja • parking monitorowany

Lubuski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Kalsku

oferuje do sprzedaży:

NIERUCHOMOŚĆ POŁOŻONĄ w miejscowości LUBNIEWICE

Więcej informacji pod nr telefonu 783 293 200

Lubuskie Aktualności Rolnicze

w 2023 r.

tylko **7,00 zł** miesięcznie

42,00 zł półrocznie

84,00 zł rocznie

**PRENUMERATA
MIESIĘCZNIKA**

**ZAMÓW
PRENUMERATĘ
JUŻ
DZIŚ**

Prenumeratę można zamówić również u doradców terenowych w Powiatowych Zespołach Doradztwa Rolniczego lub w Redakcji Lubuskich Aktualności Rolniczych w Kalsku

odcinek dla nadawcy

nr rachunku odbiorcy: 24 1130 1222 0030
nr rachunku odbiorcy cd.: 2053 4720 0004
odbiorca: Lubuski Ośrodek Doradztwa Rolniczego Kalsk 91, 66-100 Sulechów
kwota:
zleceniodawca:
tytułem:

Polecenie przelewu / wpłata gotówkowa

* niepotrzebne skreślić

nazwa odbiorcy	Lubuski Ośrodek Doradztwa Rolniczego	
nazwa odbiorcy cd.	Kalsk 91, 66-100 Sulechów	
nr rachunku odbiorcy	24 1130 1222 0030 2053 4720 0004	
	W	P
	waluta	kwota
nr rachunku zleceniodawcy (przelew/kwota słownie (wzłata))		
nazwa zleceniodawcy		
nazwa zleceniodawcy cd.		
tytułem		
tytułem cd.		
pieczęć, data i podpis(y) zleceniodawcy	opłata:	

stempel dzienny:

opłata:

ZACZYNAJEMY
15
kwietnia

Targowisko WIEJSKIE

**SPRZEDAŻ BEZPOŚREDNIA
PRODUKTÓW ROLNYCH**

PLAC

PRZY SIEDZIBIE LODR W KALSKU

SOBOTA w GODZ. 8.00 - 14.00

warzywa i owoce

jaja i drób z wolnego wybiegu

wyroby wędliniarskie

sery i wyroby mleczne

pieczywo i ciasta własnej produkcji

miód i produkty pszczelarskie

Zapraszamy